

ICE®

360°
Coverage

યોજના

Special
Issue

કુલ **80** TOPICS

CURRENT AFFAIRS

TARGET

26/12/2021

GPSC
Prelim

- આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન
- પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજના
- જલ જીવન મિશન એપ્લિકેશન
- અમૃત મિશનનો બીજો તબક્કો
- કામધેનુ દીપાવલી 2021 અભિયાન
- 'પીએમ મિત્ર' પાર્ક

COMING SOON

ICE® 360°
Coverage
પર્યાવરણ

50 TOPICS
CURRENT AFFAIRS

iceraajkotofficial | www.iceonline.in | YouTube | Facebook | Instagram | iceraajkot

INDEX

- મુંબઈમાં 90 ટકા કોવિડ-19 એન્ટિબોડીઝ છે: સિરો સર્વે.....01
- કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે 'એક પહેલ અભિયાન' (Ek Pahal Drive) શરૂ કર્યું.....01
- અરોમા મિશન અને ફ્લોરિક્લર મિશન.....01
- ભારતમાં સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સની ક્ષમતા...02
- તબીબી ઉપકરણ પાર્ક યોજના.....03
- આબોહવા સૂચકો અને ટકાઉ વિકાસ પર અહેવાલ: WMO.....03
- યુનિસેફે 'Fed to Fail' રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો.....04
- પ્રધાનમંત્રીનું ડિજિટલ સ્વાસ્થ્ય મિશન (Pradhan Mantri Digital Health Mission).....05
- ઓટોમોબાઈલ અને કમ્પોનન્ટ ઉત્પાદકો માટે PLI યોજના.....05
- પ્રધાનમંત્રી મોદીએ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનનું લોકાર્પણ કર્યું.....05
- આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન.....06
- સુધારેલા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES).....07
- સ્વચ્છ સર્વેક્ષણની 7મી આવૃત્તિ બહાર પડી..07
- 'અમૃત ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ પ્રોગ્રામ - જનકેર'...07
- ICMR હોસ્પિટલ આધારિત કેન્સર રજિસ્ટ્રીઝનો રિપોર્ટ.....08
- પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજના.....08
- નવીનીકરણીય ઊર્જામાં ધીમી પ્રગતિ: અહેવાલ.....09
- પ્રધાનમંત્રી પોષણ (PM POSHAN) શાળાઓમાં ચાલુ રહેશે.....10
- જિલ્લા હોસ્પિટલોનો કામગીરી મૂલ્યાંકન અહેવાલ : નીતિ આયોગ.....10
- 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (O S O W).....12
- UNCTAD ડિજિટલ ઇકોનોમી રિપોર્ટ 2021.....13
- પ્રધાનમંત્રીએ સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન 2.0 અને અમૃત 2.0 લોન્ચ કર્યું.....14
- 'SACRED' પોર્ટલ.....14
- નીતિ આયોગે 'State Nutrition Profile' રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો.....14
- 'જલ જીવન મિશન' એપ્લિકેશન.....15
- હરા ભરા: એરિયલ સીડિંગ કેમ્પેઇન.....15
- IMF એ Cryptocurrency પર રિપોર્ટ બહાર કર્યો.....15
- કામઘેનુ દીપાવલી 2021 અભિયાન.....16
- SBM-Uનો બીજો તબક્કો.....16
- અમૃત મિશનનો બીજો તબક્કો.....16
- ઓગસ્ટ 2021 142 વર્ષમાં છઠ્ઠો સૌથી ગરમ મહિનો હતો: NOAA રિપોર્ટ.....17
- 2021 સ્ટેટ ઓફ ધ એજ્યુકેશન રીપોર્ટ ઇન ઇન્ડિયા: યુનેસ્કો.....17
- 'પીએમ મિત્ર' પાર્ક.....18
- વ્યાપક હસ્તકલા ફ્લસ્ટર વિકાસ યોજના...18
- ભારતની ઇથેનોલ યોજના અને ખાદ્ય સુરક્ષા...20
- ખરીદી પોર્ટલના સંકલન માટે એપ્લિકેશન ઇકોસિસ્ટમ.....20
- સ્ટેટ ઓફ ફ્લાઈમેટ સર્વિસીસ રિપોર્ટ- 2021: WMO.....21

- માર્ગ પરિવહન મંત્રાલયે 'સારા નાગરિકો' (Good Samaritans) માટે યોજના શરૂ કરી.....22
- SVAMITVA: પીએમ મોદીએ મધ્યપ્રદેશમાં 1.7 લાખ ઈ-પ્રોપર્ટી કાર્ડનું વિતરણ કર્યું.....22
- 'પાક બે' યોજના અને મરીન ફિશરીઝ બિલ..23
- ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES).....23
- ઇકોલોજિકલ ગ્રેટ રિપોર્ટ.....24
- ગ્લોબલ ગર્લહૂડ રિપોર્ટ 2021: ગર્લ્સ રાઈટ ઇન કાર્ફસીસ.....25
- પ્રધાનમંત્રી ગતિ શક્તિ યોજના.....26
- 'MyParkings' એપ લોન્ચ કરી.....27
- ટેલિકોમ પ્રોડક્ટ્સ માટે PLI સ્કીમ શરૂ કરી..27
- સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ યોજના.....28
- વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા અહેવાલ (GAP રિપોર્ટ).....29
- કાશ્મીરમાં 250 મીમી સીર પાણી પુરવઠા યોજનાનું ઉદ્ઘાટન.....30
- મધ્યપ્રદેશ સરકાર 'મુખ્યમંત્રી રાશન આપકે દ્વારા યોજના' લાગુ કરશે.....30
- બર્નિંગ પાકને લગતા ઉત્સર્જનમાં ભારત ટોચ પર: અહેવાલ.....30
- UNEP ઉત્પાદન અંતરાલ અહેવાલ.....31
- ઉડાન યોજના.....32
- દિલ્હી સરકાર "રોજગાર બજાર 2.0" (Rojgar Bazaar 2.0) પોર્ટલ વિકસાવવા માટે ટેન્ડર બહાર પાડ્યું.....33
- પંજાબે 'મેરા ઘર મેરે નામ' યોજના શરૂ કરી....33
- 4 કરોડથી વધુ અસંગઠિત કામદારોએ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર નોંધણી કરાવી.....33
- ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES).....34
- 'પ્રધાનમંત્રી આત્મ નિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજના'.....35
- આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન..35
- રાષ્ટ્રીય સંચાલન સમિતિ: નિપુણ ભારત મિશન..36
- વાતાવરણમાં હીટ-ટ્રેપિંગ વાયુઓ પર અહેવાલ: WMO.....36
- 'PM આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન' લોન્ચ કરવામાં આવ્યું.....37
- G-20 ફ્લાઇમેટ રિસ્ક એટલાસ.....37
- સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ યોજના.....39
- કોવિડ રસીકરણ માટે 'ઠર ઘર દસ્તક' અભિયાન શરૂ કરવામાં આવશે.....39
- 'The Changing Wealth of Nations 2021' રિપોર્ટ બહેર.....40
- ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટ 2021: UNEP.....40
- ભારતમાં આકસ્મિક મૃત્યુ અને આત્મહત્યાનો અહેવાલ 2020: NCRB.....41
- રાષ્ટ્રવ્યાપી ન્યુમોકોકલ કોન્જુગેટ રસી અભિયાન.....42
- 'State of the Climate in Asia' રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો.....42
- વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ.....43
- "જયભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિલા વિકાસ યોજના"...43
- આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ.....44
- 21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં લંડોળની તંગી..44
- ડેરી સહકાર યોજના શું છે?.....46
- વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ: IREDA.....46
- 7. પ્રશ્નોત્તરી.....47

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનરાયિવાલય કલાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

LATEST
2020

ગુજરાત તથા ભારત સરકારની યોજના

પ્રિલિમ તથા મુખ્ય
પરીક્ષા માટે ઉપયોગી

જાહેર વહીવટ, પંચાયતી રાજ
અને વિજ્ઞાન & ટેકનોલોજી સાથે
સંલગ્ન યોજનાઓ સમાવિષ્ટ

મહત્વના વેબ પોર્ટલ અને
મોબાઇલ એપ યાદ રાખવા
QUICK TABLE

મંત્રાલયો મુજબ
યોજનાઓનું વર્ગીકરણ

400

થી વધુ
મહત્વની
યોજનાઓ

સરકારના દરેક ક્ષેત્રોની
યોજનાઓનું 360° કવરેજ

હાઈસ્કોર કરવા માટે FACTS
& DATAનું વિભાગવાર સંકલન

દરેક યોજનાની ટેગલાઈન, લોગો, તારીખ,
સ્થળ અને લાભાર્થી સાથેની વિસ્તૃત
અને વિવરણાત્મક માહિતી

અગાઉની પરીક્ષામાં પૂછાયેલી
યોજનાનું સંકલન

Source
Authorised Data From

Government Ministries
Press Information Bureau
www.india.gov.in (National Portal of India)
Government Declarations

સંપાદક
મૌલિક ગોધિયા

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

મુંબઈમાં 90 ટકા કોવિડ-19 એન્ટિબોડીઝ છે: સિરો સર્વે

- કોવિડ-19 ચેપના ત્રીજા મોજાની અપેક્ષાએ 12 ઓગસ્ટથી 9 સપ્ટેમ્બર, 2021 વચ્ચે એક નવો સેરો સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. બૃહન્મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનનો આ ચોથો સિરો સર્વે છે.
- આ અભ્યાસ 8,674 નમૂનાઓ પર હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો. આ નમૂનાઓ શહેરના તમામ 24 વોર્ડ અને જૂંપડપટ્ટીમાંથી તેમજ બિન-જૂંપડપટ્ટી વિસ્તારોમાં મ્યુનિસિપલ ડિસ્પેન્સરી અને ડોક્ટરોની ઓફિસોમાં જતા લોકો પાસેથી આડેધડ નમૂના (random sampling) લેવામાં આવ્યા હતા.

મુખ્ય નિષ્કર્ષ

- રિપોર્ટ અનુસાર ગ્રેટર મુંબઈ વિસ્તારમાં 86.64 ટકા લોકો કોવિડ-19 એન્ટિબોડીઝ ધરાવતા હોવાનું જાણવા મળ્યું છે.
- આનો અર્થ એ થયો કે, તેઓ ઓછામાં ઓછા એક વખત કોરોના વાયરસના સંપર્કમાં આવ્યા છે.
- વૈજ્ઞાનિકો હજી પણ જાહેર સ્થળોએ ફેસ માર્સ્ક અને હેન્ડ સેનિટાઈઝરના ઉપયોગનો આગ્રહ રાખી રહ્યા છે.
- જૂંપડપટ્ટી અને બિન-જૂંપડપટ્ટીની વસ્તી વચ્ચે કોઈ નોંધપાત્ર તફાવત નથી, જેમાં અનુક્રમે 87.02 ટકાથી 86.22 ટકાનો વ્યાપ છે.
- અહેવાલમાં પુરૂષો અને મહિલાઓ વચ્ચે થોડો તફાવત જોવા મળ્યો છે. પુરૂષોમાં સિરોનો ફેલાવો 85.07% હતો જ્યારે મહિલાઓમાં તે 88.29% હતો.

નમૂનાઓ કેવી રીતે એકત્રિત કરવામાં આવ્યા?

- 65% નમૂનાઓ એવા લોકો પાસેથી લેવામાં આવ્યા હતા જેમને કોવિડ-19 રસીનો ઓછામાં ઓછો એક ડોઝ મળ્યો હતો.
- રસીકરણ ન કરનારા સહભાગીઓમાં માત્ર 79.86 ટકા લોકોને સેરો-સર્વેલેશન હોવાનું નિદાન થયું હતું.
- 20 ટકા નમૂના આરોગ્ય કર્મચારીઓ પાસેથી એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. તેમાં સેરો-સર્વેલેશન 87.14 ટકા હતું.

કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે 'એક પહેલ અભિયાન' (Ek Pahal Drive) શરૂ કર્યું

- કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે 17 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ઘરે ઘરે ન્યાય આપવા માટે 'એક પહેલ ડ્રાઈવ' (Ek Pahal Drive) નામની અખિલ ભારતીય વિશેષ ઝુંબેશ શરૂ કરી છે.

- ટેલિ-લો (Tele-Law) હેઠળ મોટા પાયે નોંધણીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- આ અભિયાન ન્યાય વિભાગ અને નાલ્સા (NALSA) દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ અભિયાન ભારતમાં નાગરિકો માટે ન્યાયની આકાંક્ષાને સાકાર કરવાનો પ્રયાસ કરે છે.

પ્રસ્તાવનામાં ન્યાય

- ભારતના બંધારણની પ્રસ્તાવના ન્યાયને ભારતના નાગરિકો માટે પ્રથમ વિતરણ તરીકે ઓળખે છે. સફળ અને જીવંત લોકશાહી એ છે જ્યાં દરેક નાગરિકને માત્ર ન્યાયની ખાતરી નથી, પણ જ્યાં ન્યાય સમાન છે. આ સિદ્ધાંત રાજ્યને એક એવું વાતાવરણ બનાવવા માટે આદેશ આપે છે જ્યાં ન્યાય-વિતરણને સાર્વભૌમ કાર્યને બદલે નાગરિક-કેન્દ્રિત સેવા તરીકે જોવામાં આવે.

એક પહેલ અભિયાન (Ek Pahal Drive)

- ન્યાય વિભાગે આ અભિયાન શરૂ કર્યું હતું, જે 17 સપ્ટેમ્બરથી 2 ઓક્ટોબર સુધી ચાલે છે. આ અભિયાનના પ્રારંભમાં 5480 લાભાર્થીઓએ લોગિન નોંધાવ્યા હતા. આ લોગિન ડ્રાઈવમાં લાભાર્થીઓની દૈનિક સરેરાશ નોંધણી કરતાં 13.8 ટકાનો વધારો નોંધાયો છે. CSCs પર પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં 25,000થી વધુ બેનરો પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યા હતા.

ટેલિ કાયદાનું મહત્વ

- ટેલિ કાયદો પેનલ વકીલો દ્વારા લાભાર્થીઓને સુનાવણી પૂર્વેની સલાહ અથવા પરામર્શ પૂરી પાડે છે. આ માધ્યમ 34 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના 633 જિલ્લાઓમાં 50,000 ગ્રામ પંચાયતોમાં 51,434 સામાન્ય સેવા કેન્દ્રોને આવરી લેતા વિશાળ નેટવર્કનો ઉપયોગ કરે છે.

અરોમા મિશન અને ફ્લોરિકલ્ચર મિશન

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી રાજ્ય મંત્રીએ ખેડૂતોની આવક વધારવા માટે જમ્મુ-કાશ્મીર માટે સંકલિત અરોમા ડેરી ઉદ્યોગસાહસિકતા (Integrated Aroma Dairy Entrepreneurship)નો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.
- લવન્ડર અથવા પર્પલ રિવોલ્યુશન (Lavender or Purple Revolution)તરીકે પ્રખ્યાત અરોમા મિશન જમ્મુ-કાશ્મીરથી શરૂ થયું છે અને તે એવા ખેડૂતોના જીવનધોરણમાં ફેરફાર કરશે જેઓ લવન્ડર ઉગાડવા, આકર્ષક નફો કમાવવા અને તેમના જીવનમાં સુધારો કરવા માટે સક્ષમ છે.

- આ પહેલા ફ્લોરિકલ્ચર મિશન (floriculture Mission) નું લોન્ચિંગ 21 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં કરવામાં આવ્યું હતું.

ફ્લોરિકલ્ચર મિશન

- ફ્લોરિકલ્ચર:
  - તે બાગાયતની એક શાખા છે જે સુશોભિત છોડની ખેતી, પ્રક્રિયા અને માર્કેટિંગ તેમજ નાના અથવા મોટા વિસ્તારોના જમીન નિર્માણ અને બગીચાઓની જાળવણી સાથે સંબંધિત છે જેથી આસપાસનું વાતાવરણ સૌંદર્યલક્ષી અને સુખદ લાગે.
- ઉદ્દેશ:
  - તેનો ઉદ્દેશ મધમાખી ઉછેર માટે વ્યાપારી ફૂલોના પાક, મોસમી/વાર્ષિક પાક અને ફૂલોના પાકની ખેતી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનો છે.
  - કેટલાક લોકપ્રિય પાકોમાં ગ્લેડિઓલસ, કેના, કાર્નેશન, ક્રિસેનથેમમ, ઝાબેરા, લિલિયમ, મેરીગોલ્ડ, ગુલાબ, કંદ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.
- અમલીકરણ એજન્સીઓ:
  - કાઉન્સિલ ઓફ સાયન્ટિફિક એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રિયલ રિસર્ચ (CSIR) સાથે સંકળાયેલી અન્ય અમલીકરણ એજન્સીઓ નીચેના છે:
    - ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ એગ્રિકલ્ચરલ રિસર્ચ (ICAR)
    - ખાદી અને ગ્રામ ઉદ્યોગ આયોગ (KVIC)
    - એપીડા અને ટ્રાઈફેડ
    - સુગંધ અને સ્વાદ વિકાસ કેન્દ્ર (FFDC), કન્નોજ
    - વાણિજ્ય મંત્રાલય અને સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગો મંત્રાલય (MSME).
- ફ્લોરિકલ્ચર માર્કેટ:
  - ભારતીય ફ્લોરિકલ્ચર બજાર 2018માં 157 અબજ રૂપિયા હતું અને 2026 સુધીમાં તે 661 અબજ રૂપિયા સુધી પહોંચવાની સંભાવના છે, જે 2021-2026 દરમિયાન 19.2 ટકા (Compound Annual Growth Rate)નો કમ્પાઉન્ડ વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર દર્શાવે છે.
- મહત્વ:
  - રોજગાર ઉત્પાદન: ફ્લોરિકલ્ચર નર્સરી વૃદ્ધિ, ફ્લોરિકલ્ચર, નર્સરી વ્યવસાય માટે ઉદ્યોગસાહસિકતા વિકાસ, મૂલ્ય વર્ધન અને નિકાસ મારફતે મોટી સંખ્યામાં લોકોને રોજગાર પ્રદાન કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.
  - ઈમ્પોર્ટ રિપ્લેસમેન્ટ: ભારતમાં વિવિધ પ્રકારની કૃષિ-આબોહવા અને એડેક્ટિક પરિસ્થિતિઓ (જમીનના ભૌતિક, રાસાયણિક અને જૈવિક ગુણધર્મો) અને સમૃદ્ધ છોડ છે, તેમ છતાં તે વૈશ્વિક ફ્લોરિકલ્ચર બજારમાં માત્ર 0.6 ટકા હિસ્સો ધરાવે છે.
  - ભારત દર વર્ષે વિવિધ દેશોમાંથી ઓછામાં ઓછા 1200 મિલિયન અમેરિકન ડોલરની કિંમતના ફૂલોની ખેતીના ઉત્પાદનોની આયાત કરે છે.

ભારતમાં સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સની ક્ષમતા

- સેન્ટ્રલ પોલ્યુશન કન્ટ્રોલ બોર્ડ (CPCB)ના તાજેતરના અહેવાલ મુજબ ભારતમાં દરરોજ ઉત્પન્ન થતા એક તૃતીયાં શથી વધુ ગટરનો કચરો ગટર શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટ (STPs)ની સારવાર કરવામાં સક્ષમ છે.
- કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડ (CPCB) એક વૈધાનિક સંસ્થા છે જેની રચના સપ્ટેમ્બર 1974માં જળ (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, 1974 હેઠળ કરવામાં આવી હતી.

અહેવાલના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- STPsની સ્થાપિત ક્ષમતા:
  - ભારતે 72,368 MLD (પ્રતિદિન મિલિયન લિટર) કચરો ઉત્પન્ન કર્યો હતો, જ્યારે દેશમાં 'સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ'ની સ્થાપિત ક્ષમતા 31,841 MLD (43.9 ટકા) હતી.
  - દેશની કુલ સ્થાપિત સારવાર ક્ષમતાના 60 ટકા રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો – મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત, ઉત્તર પ્રદેશ, દિલ્હી અને કર્ણાટક દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યા છે.
  - અરુણાચલ પ્રદેશ, આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ, લક્ષદ્વીપ, મણિપુર, મેઘાલય અને નાગાલેન્ડ ગટર શુદ્ધિકરણ પ્લાન્ટ સ્થાપ્યા નથી.
  - વાસ્તવમાં શુદ્ધ થયેલ ગટરની દ્રષ્ટિએ ચંદીગઢ પ્રથમ ક્રમે છે.
- ટ્રીટમેન્ટ ગટરનો પુનઃઉપયોગ:
  - હરિયાણામાં ટ્રીટમેન્ટ ગટરનો પુનઃઉપયોગ સૌથી વધુ છે, ત્યારબાદ પુડુચેરી, દિલ્હી અને ચંદીગઢનો ક્રમ આવે છે.
  - ઘણી રાજ્ય સરકારોની નીતિ આયોજનમાં તેને ખાસ મહત્વ આપવામાં આવ્યું નથી.
  - બાગાયત, સિંચાઈ, ધોવાની પ્રવૃત્તિઓ (રસ્તાઓ, વાહનો અને ટ્રેનો), અગ્નિશામક, ઔદ્યોગિક ઠંડક અને શૌચાલય ફલશિંગ માટે શુદ્ધ ગટરના પાણીનો ફરીથી ઉપયોગ કરી શકાય છે.
  - તે પાણીની માંગ માટે નદીઓ, તળાવો, જીલો અને જમીની પાણીના સ્ત્રોતો પર દબાણ ઘટાડી શકે છે.

ચિંતાઓ

- કચરાના ઉત્પાદનમાં વધારો:
  - કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડના અંદાજ મુજબ વર્ષ 2051 સુધીમાં કચરાનું ઉત્પાદન વધીને 1,20,000 MLDથી વધુ થઈ જશે.
- સારવાર ક્ષમતામાં ગાબડાં:
  - સારવાર ક્ષમતામાં તફાવત સ્થાનિક સ્તરે નોંધપાત્ર રીતે વધ્યો છે કારણ કે 'સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ' (STPs) મોટા શહેરોમાં કેન્દ્રિત છે અને રાજ્યોમાં સામાન્ય પ્રવાહ સારવાર પ્લાન્ટ્સ (CETPs) અસમાન રીતે વહેંચવામાં આવે છે.

■ આર્થિક પડકારો:

- આધુનિક વેસ્ટ વોટર ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સ (WTPs) મૂડી સઘન છે અને સેન્સર, ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સ (IoT) અને આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ (AI) આધારિત ટ્રેકર્સ જેવી નવીન તકનીકોના ઉપયોગની જરૂર છે.
- અણધારી આવક ધરાવતા મશીનરી અને ઉપકરણોમાં ઊંચી એડવાન્સ મૂડીની આવશ્યકતા તેને ઉચ્ચ જોખમનું ક્ષેત્ર બેસે છે, જે ખાનગી ક્ષેત્રના રોકાણને કાબૂમાં રાખે છે.

સંબંધિત સરકારી પ્રયાસો

- ઉપરોક્ત પડકારોનો સ્વીકાર કરતાં ભારત સરકારે તાજેતરમાં જાહેર કરાયેલા સ્વચ્છ ભારત મિશન 2.0 (SBM 2.0) હેઠળ ઘન કચરો, કાદવ અને ભૂખરા પાણીના વ્યવસ્થાપન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું હતું.
- 'ઓપન ડેફિશન ફી' (ODF) દરજ્જો હાંસલ કરવા પર સતત ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યા બાદ મે 2020માં હાઉસિંગ એન્ડ અર્બન અફેર્સ (MoHUA)એ શહેરો માટે ODF+, ODF++ અને વોટર+ દરજ્જો મેળવવા માટે વિસ્તૃત માપદંડો વિકસાવ્યા હતા.

આગળનો રસ્તો

- ભારતમાં ગંદા પાણીના શુદ્ધિકરણ એ લગભગ 4 અબજ અમેરિકન ડોલરનો ઉદ્યોગ છે, જે વાર્ષિક 10-12 ટકાના દરે વિકસે છે.
- રોગચાળા પછીના અર્થતંત્રમાં કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોએ સંરિત પાણીના ઉપયોગ માટે બજારો વિકસાવવા ભાગીદારીમાં કામ કરવું જોઈએ.
- ભારત માટે આર્થિક વૃદ્ધિનો ઊંચો દર હાંસલ કરવો એ પાણીના ટકાઉ ઉપયોગ સાથે સીધો સંકળાયેલો છે, ખાસ કરીને રિસાયકલિંગ અને પુનઃઉપયોગની દ્રષ્ટિએ, કારણ કે તે ભવિષ્યના શહેરી આયોજન અને નીતિ માટે મહત્વપૂર્ણ રહેશે.
- ગંદા પાણી ઉર્જા, પોષક તત્ત્વો અને અન્ય ઉપયોગી આડપેદાશો જેવા કે કાર્બનિક અને કાર્બનિક ખનિજ ખાતરોનો ખર્ચ અસરકારક અને ટકાઉ સ્ત્રોત હોઈ શકે છે.
- ગંદા પાણીમાંથી આવા સંસાધનોનો ઉપયોગ કરવાથી માનવ અને પર્યાવરણીય સ્વાસ્થ્ય તેમજ ખોરાક અને ઉર્જા સુરક્ષા તેમજ આબોહવા પરિવર્તન શમન પર અસર પડે છે.

તબીબી ઉપકરણ પાર્ક યોજના

- તાજેતરમાં, રસાયણ અને ખાતર મંત્રાલયે સ્વનિર્ભર ભારતને અનુરૂપ તબીબી ઉપકરણ ઉદ્યોગને ટેકો આપવા માટે 'મેડિકલ ઈક્વિપમેન્ટ પાર્ક્સને પ્રોત્સાહન' ('Promotion of Medical Device Parks ') આપવાની યોજના શરૂ કરી છે.

ભારતમાં તબીબી ઉપકરણ ક્ષેત્ર

- ભારતમાં તબીબી ઉપકરણો ઉદ્યોગની કિંમત 5.2 અબજ ડોલર છે, જે 96.7 અબજ અમેરિકન ડોલરના ભારતીય આરોગ્ય ઉદ્યોગમાં લગભગ 4-5 ટકા ફાળો આપે છે.
- ભારતમાં તબીબી ઉપકરણ ક્ષેત્ર અન્ય ઉત્પાદન ઉદ્યોગોની તુલનામાં કદમાં ઘણું નાનું છે, જોકે ભારત વિશ્વના તબીબી ઉપકરણો માટે ટોચના વીસ બજારોમાંનું એક છે અને જાપાન, ચીન અને કોરિયા પછી એશિયાનું ચોથું સૌથી મોટું બજાર છે.
- ભારત હાલમાં 15 અબજ ડોલરના બજાર તબીબી ઉપકરણોમાંથી 80-90 ટકા આયાત કરે છે.
- ભારતમાં હાઈ ટેકનોલોજી મેડિકલ ઈક્વિપમેન્ટના પાંચ સૌથી મોટા નિકાસકારોમાં અમેરિકા, જર્મની, ચીન, જાપાન અને સિંગાપોરનો સમાવેશ થાય છે.

સંબંધિત પહેલ

- જૂન 2021માં ફ્લોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયા (CQI) અને એસોસિએશન ઓફ ઈન્ડિયન મેન્યુફેક્ચરર્સ ઓફ મેડિકલ ડિવાઇસીસ (AiMeD)એ તબીબી ઉપકરણોની ગુણવત્તા, સલામતી અને અસરકારકતાની ચકાસણી કરવા માટે સર્ટિફિકેશન ઓફ ઈન્ડિયન મેડિકલ ઈક્વિપમેન્ટ (ICMED) 13485 પ્લસ સ્કીમ શરૂ કરી હતી.
- તબીબી ઉપકરણોના સ્થાનિક ઉત્પાદનને વેગ આપવા અને ભારતમાં ભારે રોકાણ આકર્ષવા માટે, ફાર્માસ્યુટિકલ્સ વિભાગે 2021-28 ના નાણાકીય વર્ષ માટે કુલ રૂ. 3,420 કરોડના ખર્ચ સાથે તબીબી ઉપકરણોના સ્થાનિક ઉત્પાદન માટે ઉત્પાદન આધારિત પ્રોત્સાહન રજૂ કર્યું છે. (Production Linked Incentives- PLI) શરૂ કરવામાં આવી છે.
- આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલયે સૂચિત કર્યું છે કે 1 એપ્રિલ, 2020થી ડ્રગ્સ એન્ડ કોસ્મેટિક્સ એક્ટ (D&CA), 1940ની કલમ 3 હેઠળ તબીબી ઉપકરણોને 'દવાઓ' તરીકે ઓળખવામાં આવશે.
- આંધ્રપ્રદેશ, તેલંગાણા, તમિલનાડુ અને કેરળમાં તબીબી ઉપકરણોપાર્ક સ્થાપવામાં આવ્યા છે.
- 2020માં, કેરળે તિરૂવનંતપુરમમાં દેશના પ્રથમ તબીબી ઉપકરણ ઉદ્યાનોમાંના એક મેડસ્પાર્કની સ્થાપના કરી હતી.
- ભારત સરકારે 2014માં 'મેક ઈન ઈન્ડિયા' અભિયાન હેઠળ તબીબી ઉપકરણોને સૂર્યોદય ઝોન તરીકે માન્યતા આપી હતી.

આબોહવા સૂચકો અને ટકાઉ વિકાસ પર અહેવાલ: WMO

- તાજેતરમાં વિશ્વહવામાનસંસ્થા (World Meteorological Organization- WMO)એ આબોહવા સૂચકો અને ટકાઉ વિકાસ: આંતર-સંબંધોનું નિદર્શન (Climate Indicators and Sustainable Development: Demonstrating the Interconnection) પર એક નવો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે.

➤ WMOએ સાત આબોહવા સૂચકો (કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO2) શરૂ કર્યા છે) સાંદ્રતા, તાપમાન, સમુદ્રના એસિડિફિકેશન અને ગરમી, દરિયાઈ બરફની મર્યાદા, હિમનદીઓ પીગળવા અને સમુદ્રની સપાટીમાં વધારો)નો અભ્યાસ કર્યો હતો.

➤ તેનું પ્રકાશન સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા (United Nations General Assembly)ના વાર્ષિક સત્ર અને સપ્ટેમ્બર 2021માં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો (Sustainable Development Goal-SDG)ના અવકાશ સાથે મેળ ખાય છે, જે SDG પર કાર્યવાહીને વેગ આપવા માટે સમર્પિત છે.

■ ઉદ્દેશ:

➤ ટકાઉ વિકાસના એજન્ડામાં ફાળો આપવો અને વૈશ્વિક નેતાઓને સાહસિક આબોહવાની કાર્યવાહી કરવા માટે પ્રેરિત કરવું.

■ મહત્વ:

➤ આ જળવાયુ પરિવર્તન, ગરીબી, અસમાનતા અને પર્યાવરણીય અદ્યોગતિ, આબોહવા અને આંતરરાષ્ટ્રીય વિકાસ વચ્ચેના સંબંધોને સમજવામાં મદદ કરે છે.

➤ વધતા તાપમાનને પરિણામે વૈશ્વિક અને પ્રાદેશિક ફેરફારો થશે, જે વરસાદની પેટર્ન અને કૃષિ ઋતુમાં ફેરફાર કરશે. અલ નીનો (El Niño)ની ઘટનાઓની તીવ્રતા પણ વધુ દુષ્કાળ અને પૂરની સ્થિતિનું નિર્માણ કરી રહી છે.

➤ કાર્બન ડાયોક્સાઈડની વધતી સાંદ્રતા

➤ વધતી CO2 સાંદ્રતા સંયુક્ત રાષ્ટ્રના તમામ 17 SDG લક્ષ્યોને અસર કરશે.

➤ માનવ પ્રવૃત્તિઓને કારણે વધતી CO2 સાંદ્રતા વૈશ્વિક આબોહવા પરિવર્તનનું મુખ્ય પરિબળ છે.

SDG પર અસર

➤ જો CO2 ની સાંદ્રતા અને વૈશ્વિક તાપમાનને અનિયંત્રિત છોડી દેવામાં આવે તો SDG13 હેઠળ જળવાયુ પરિવર્તનનો સામનો કરવાના પ્રયાસો પર તેની નકારાત્મક અસર પડશે.

➤ તે 2030 સુધીમાં SDG 13 સિવાયની 16 SDGની સિદ્ધિ માટે પણ ખતરો પેદા કરી શકે છે.

➤ આ એટલા માટે છે કારણ કે અનિયંત્રિત CO2 આબોહવા સૂચકોને લગતા બાકીના છ (તાપમાન, સમુદ્રએસિડિફિકેશન અને ગરમી, સમુદ્રની બરફની મર્યાદા, ગ્લેશિયર પીગળવું અને સમુદ્રની સપાટીમાં વધારો) માટે ઉત્સર્જન આડકતરી રીતે જવાબદાર રહેશે.

➤ ઉદાહરણ તરીકે, પર્યાવરણમાં CO2 પોષક તત્વોની વધતી સાંદ્રતા પોષક તત્વોની માત્રામાં ઘટાડો કરશે, જે ખાદ્ય સુરક્ષા અથવા SDG સૂચક 2.1.2ને અસર કરશે.

➤ તે ગરીબી (SDG1)નો સામનો કરવાના વૈશ્વિક લક્ષ્યને પણ અસર કરશે.

➤ પાણીમાં CO2 ના વધારાથી સમુદ્રનું એસિડિફિકેશન થશે, તે સીધી રીતે SDG સૂચક 14.3.1ને અસર કરશે જે દરિયાઈ એસિડિટીને સંબોધિત કરે છે.

➤ ખાદ્ય અસલામતી અને આજીવિકાગુમાવવા બંને સંસાધન વ્યવસ્થાપન સંબંધિત સંઘર્ષોને પ્રોત્સાહન આપી શકે છે, જે પ્રાદેશિક શાંતિ અને સ્થિરતા (SDG16.1) માટે જોખમમાં મૂકી શકે છે.

➤ વધતા તાપમાન માટે જવાબદાર આત્યંતિક ઘટનાઓ વરસાદની પેટર્ન અને જમીની પાણીની ઉપલબ્ધતાને અસર કરે છે, જેના કારણે પાણીની અછતનું જોખમ ઊંચું છે જે SDG6ને સીધી અસર કરે છે.

સૂચનો

➤ આબોહવાના જોખમોને ઘટાડવા માટે, WMOએ નીચેની ભલામણ કરી છે:

➤ બેટર એજ્યુકેશન (SDG4).

➤ ગ્લોબલ પાર્ટનરશિપ (SDG17).

➤ સતત વપરાશ (SDG12).

યુનિસેફે 'Fed to Fail' રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો

➤ યુનિસેફે પોતાનો નવો અહેવાલ 'Fed to Fail? The crisis of children's diets in early life' 23 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ બહાર પાડવામાં આવ્યો.

➤ આ રિપોર્ટ મુજબ, 2 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના બાળકોને સારી રીતે ખીલવા અને વધવા માટે જરૂરી ખોરાક અથવા પોષક તત્વો મળતા નથી. આ ઉલટાવી શકાય તેવા વિકાસલક્ષી નુકસાનનું કારણ બની રહ્યું છે.

➤ અહેવાલમાં ચેતવણી કરવામાં આવી છે કે વધતી ગરીબી, સંઘર્ષ, અસમાનતા, આબોહવાની આપત્તિઓ અને કોવિડ-19 રોગચાળા જેવી આરોગ્ય કટોકટી તે બાળકોમાં પોષણ કટોકટીમાં ફાળો આપી રહી છે.

➤ જીવનના પ્રથમ બે વર્ષમાં નબળું પોષણ બાળકોના ઝડપથી વિકસતા શરીર અને મગજને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે. તે તેમના શાળાકીય શિક્ષણ, નોકરીની સંભાવનાઓ અને ભવિષ્યને પણ અસર કરે છે. પરંતુ તેમના માટે યોગ્ય પ્રકારનો પૌષ્ટિક અને સલામત ખોરાક પ્રદાન કરવાની દિશામાં થોડી પ્રગતિ થઈ છે.

➤ 91 દેશોમાં વિશ્લેષણ કરતાં અહેવાલમાં જાણવા મળ્યું છે કે 6-23 મહિનાના અડધા બાળકોને દિવસમાં સૌથી ઓછો ભલામણ કરવામાં આવેલા ખોરાકનો જથ્થો મળી રહ્યો છે.

➤ એક તૃતીયાંશ બાળકો તેમના વધવા માટે જરૂરી ખોરાક લે છે.

કોવિડ-19ની અસર

- કોવિડ-19 રોગચાળો હજી પણ આવશ્યક સેવાઓને વિક્ષેપિત કરી રહ્યો છે અને વધુ પરિવારોને ગરીબીમાં ધકેલી રહ્યો છે. આ અહેવાલ મુજબ, રોગચાળાની અસર પરિવારો તેમના બાળકોને કેવી રીતે ખવડાવે છે તેની પણ અસર કરી રહી છે. ઘણા દેશોમાં પરિવારોને પૌષ્ટિક આહારની ખરીદી ઘટાડવાની ફરજ પડી છે.

પ્રધાનમંત્રીનું ડિજિટલ સ્વાસ્થ્ય મિશન (Pradhan Mantri Digital Health Mission)

- પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદી 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ દેશભરમાં પ્રધાનમંત્રી ડિજિટલ હેલ્થ મિશન (PM-DHM) ના રોલઆઉટની જાહેરાત કરશે.

અન્ય ડિજિટલ હેલ્થ આઈડી (Unique Digital Health ID)

- આ હેલ્થ આઈડીમાં દરેક વ્યક્તિના તમામ હેલ્થ રેકોર્ડ્સ શામેલ હશે. તેમના માટે ચોક્કસ આઈડી બનાવવા માટે આધાર અને મોબાઈલ નંબર જેવી વિગતોની મદદથી બનાવવામાં આવશે.

રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમ

- આ યોજના હેઠળ વિવિધ પ્રકારના ડેટા, માહિતી અને માળખાગત સેવાઓની જોગવાઈ દ્વારા રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમ બનાવવામાં આવશે અને ખુલ્લી અને આંતર-ધોરણ આધારિત ડિજિટલ સિસ્ટમનો યોગ્ય લાભ મળશે. તે આરોગ્ય સાથે સંબંધિત વ્યક્તિગત માહિતીનું રક્ષણ, ગોપનીયતા અને ગોપનીયતા પણ પ્રદાન કરશે.
- જે રાજ્યોમાં રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય મિશન લાગુ કરવામાં આવી રહ્યું છે:
- રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય મિશન આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ, દાદર અને નગર હવેલી, ચંદીગઢ અને દમણ અને દિવ, લક્ષદ્વીપ, લદાખ અને પુડુચેરી ખાતે તેના પાયલોટ તબક્કામાં છે.

ઓટોમોબાઈલ અને કમ્પોનન્ટ ઉત્પાદકો માટે PLI યોજના

- કેન્દ્ર સરકારે 23 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ ઓટોમોબાઈલ્સ અને ઓટો ઘટકો માટે પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ (PLI) યોજના વિશે સૂચના આપી હતી.

- અગાઉ સરકારે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ ઓટોમોબાઈલ અને ઓટો કમ્પોનન્ટ ઉદ્યોગ માટે PLI યોજનાને મંજૂરી આપી હતી.
- ઓટો સેક્ટર માટે PLI સ્કીમ સમગ્ર ભારતમાં અદ્યતન ઓટોમોટિવ ટેકનોલોજી પ્રોડક્ટ્સ બનાવવા માટે ઉદ્યોગની ખર્ચ બિનકાર્યક્ષમતાને દૂર કરવા માંગે છે.
- આ પ્રોત્સાહન માળખું ઉદ્યોગોને અદ્યતન ઓટોમોટિવ ટેકનોલોજી ઉત્પાદનો માટે સ્વદેશી વૈશ્વિક સપ્લાય ચેઇન માટે નવા રોકાણ કરવા પ્રોત્સાહિત કરશે.

ઓટોમોબાઈલ ક્ષેત્રમાં રોકાણ

- એક અંદાજ મુજબ, ઓટોમોબાઈલ અને ઓટો કમ્પોનન્ટ્સ ઉદ્યોગ પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં 42,500 કરોડ રૂપિયાથી વધુનું રોકાણ કરશે. આનાથી લગભગ 2.3 લાખ કરોડ રૂપિયાની વૃદ્ધિ થશે અને 7.5 લાખ નોકરીઓની વધારાની રોજગારીની તકો ઉભી થશે. પરિણામે વૈશ્વિક ઓટોમોટિવ વેપારમાં ભારતનો હિસ્સો વધશે.

ઓટો સેક્ટર માટે PLI સ્કીમ

- ઓટો ક્ષેત્ર માટે PLI યોજના હાલની ઓટોમોટિવ કંપનીઓ અને નવી નોન-ઓટોમોટિવ રોકાણકાર કંપનીઓ માટે ખુલ્લી છે. તેના બે ઘટકો છે, કમ્પોનન્ટ ચેમ્પિયન પ્રોત્સાહન યોજના અને ચેમ્પિયન OEM પ્રોત્સાહક યોજના. આ યોજના નાણાકીય વર્ષ 2022-2023 થી શરૂ થતાં પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે અમલમાં આવશે.
- ચેમ્પિયન OEM પ્રોત્સાહન યોજના: આ યોજના 'વેચાણ કિંમત લિંક્ડ' યોજના છે. આ બેટરી ઇલેક્ટ્રિક વાહનો અને હાઈડ્રોજન ફ્યુઅલ સેલ વાહનોના તમામ સેગમેન્ટને લાગુ પડશે.
- કમ્પોનન્ટ ચેમ્પિયન પ્રોત્સાહન યોજના: આ યોજના 'સેલ્સ વેલ્યુ લિન્ક્ડ' સ્કીમ છે. આ તમામ વાહનોના પૂર્વ-મંજૂર અદ્યતન ઓટોમોટિવ ટેકનોલોજી ઘટકો પર લાગુ પડે છે.

પ્રધાનમંત્રી મોદીએ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનનું લોકાર્પણ કર્યું

- 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ પ્રધાનમંત્રી મોદીએ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન (Ayushman Bharat Digital Mission)નું લોકાર્પણ કર્યું હતું.
- આ મિશન અંતર્ગત લોકોને એક અનોખું ડિજિટલ હેલ્થ આઈડી આપવામાં આવશે. આ આઈડીમાં વ્યક્તિના તમામ આરોગ્ય રેકોર્ડ હશે.

- > આ મિશન પાયલોટ પ્રોજેક્ટ નેશનલ ડિજિટલ હેલ્થ મિશન (National Digital Health Mission) હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- > આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનનો દેશવ્યાપી રોલઆઉટ આયુષ્માન ભારત પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB PM-JAY)ની ત્રીજી વર્ષગાંઠ સાથે મેળ ખાય છે.

આરોજનનું મહત્વ

- > આ મિશન ડોક્ટરો અને હોસ્પિટલો અને આરોગ્ય સંભાળ પ્રદાતાઓ માટે વ્યવસાય કરવામાં સરળતાની ખાતરી પણ કરશે.

આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન

- > તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન (Ayushman Bharat Digital Mission)ની શરૂઆત કરી હતી.
- > આ પહેલનો દેશવ્યાપી રોલઆઉટ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (NHA) દ્વારા આયુષ્માન ભારત પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના (AB PM-JAY)ની ત્રીજી વર્ષગાંઠ નિમિત્તે કરવામાં આવ્યો હતો.
- > આયુષ્માન ભારત ભારતની એક મુખ્ય યોજના છે, જેને યુનિવર્સલ હેલ્થ કવરેજ (UHC)ના વિઝનને હાંસલ કરવા માટે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ 2017ની ભલામણ મુજબ શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- > આ મિશનને નેશનલ ડિજિટલ હેલ્થ મિશન (NDHM) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

મિશન સુવિધાઓ

- **હેલ્થ આઈડી:**
  - > તે દરેક નાગરિકને પ્રદાન કરવામાં આવશે જે તેમના આરોગ્ય ખાતા તરીકે પણ સેવા આપશે. આ આરોગ્ય ખાતામાં દરેક પરીક્ષણ, દરેક રોગ, ડોક્ટર પાસેથી નિમણૂક, લેવામાં આવેલી દવાઓ અને નિદાનની વિગતો હશે.
  - > હેલ્થ આઈડી મફત અને સ્વૈચ્છિક છે. તે આરોગ્ય ડેટાનું વિશ્લેષણ કરવામાં અને આરોગ્ય કાર્યક્રમોના વધુ સારા આયોજન, બજેટિંગ અને અમલીકરણની ખાતરી કરવામાં મદદ કરશે.
- **હેલ્થ કેર ફીચર્સ અને પ્રોફેશનલ રજિસ્ટ્રી:**
  - > કાર્યક્રમના અન્ય મુખ્ય ઘટકો – હેલ્થકેર પ્રોફેશનલ્સ રજિસ્ટ્રી (HPR) અને હેલ્થકેર ફેસિલિટીઝ રજિસ્ટ્રી (HFR) - બનાવવામાં આવ્યા છે, જે તબીબી વ્યાવસાયિકો અને આરોગ્ય માળખાગત સુવિધાઓ માટે સરળ ઇલેક્ટ્રોનિક એક્સેસની મંજૂરી આપે છે.

- > HPRમાં તમામ આરોગ્ય વ્યાવસાયિકોનો વ્યાપક ડિજિટલ ભંડાર હશે જે આધુનિક અને પરંપરાગત બંને ચિકિત્સા પ્રણાલીઓમાં આરોગ્ય સંભાળ પ્રદાન કરશે.
- > HFR ડેટાબેઝ દેશની તમામ આરોગ્ય સુવિધાઓ રેકોર્ડ કરશે.

- **આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન સેન્ડબોક્સ:**
  - > મિશનના એક ભાગ તરીકે બનાવવામાં આવેલું સેન્ડબોક્સ ટેકનોલોજી અને પ્રોડક્ટ ટેસ્ટિંગ માટેના માળખા તરીકે કામ કરશે જે સંસ્થાઓને મદદ કરશે. આમાં ખાનગી ખેલાડીઓનો સમાવેશ થાય છે જે રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમનો ભાગ બનવા માંગે છે. આરોગ્ય માહિતી પ્રદાતાઓ અથવા આરોગ્ય માહિતી વપરાશકર્તાઓ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનના બિલ્ડિંગ બ્લોક સાથે કાર્યક્ષમ રીતે જોડાઈ શકે છે.

- **અમલીકરણ એજન્સી:**
  - > આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય હેઠળ નેશનલ હેલ્થ ઓથોરિટી (National Health Authority- NHA).

સંબંધિત લાભો

- > ડોક્ટરો અને હોસ્પિટલો અને આરોગ્ય સંભાળ પ્રદાતાઓ માટે વ્યવસાય કરવામાં સરળતા.
- > નાગરિકોની સંમતિથી લોન્ગિટ્યુડિનલ હેલ્થ રેકોર્ડ્સ (Longitudinal Health Records)માં પ્રવેશ અને આદાનપ્રદાન કરવા માટે સક્ષમ બનાવવા.
- > યુકવણી પ્રણાલીમાં ક્રાંતિકારી ફેરફારો ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમને એકીકૃત યુકવણી ઇન્ટરફેસ (UPI) દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકામાં સંકલિત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ છે.

ચિંતાઓ

- > ડેટા સુરક્ષા બિલની અછતખાનગી કંપનીઓ અને પલંગ ખેલાડીઓ દ્વારા ડેટાનો દુરુપયોગ કરી શકે છે.
- > નાગરિકોની બાદબાકી અને સિસ્ટમની નિષ્ફળતાને કારણે આરોગ્ય સંભાળનો ઇનકાર પણ ચિંતાનો વિષય છે.

આગળનો રસ્તો

- > NDHM હજી પણ આરોગ્યને યોગ્ય અધિકાર તરીકે માન્યતા આપતું નથી. રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ, 2015ના મુસદ્દામાં નિર્ધારિત મુજબ, આરોગ્યને સશક્ત બનાવવા માટે પુશ ડ્રાફ્ટ (Push Draft) હોવો જોઈએ.
- > વધુમાં, યુનાઈટેડ કિંગડમમાં સામાન્ય રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય સેવા (National Health Service- NHS)ની નિષ્ફળતા શીખવી જોઈએ અને તમામ ભારત સ્તરે મિશન શરૂ કરતા પહેલા તકનીકી અને અમલીકરણની ખામીઓને સક્રિય રીતે ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ.

- દેશભરમાં NDHM આર્કિટેક્ચરના ધોરણીકરણ માટે રાજ્ય-વિશિષ્ટ નિયમોને સમાયોજિત કરવાના માર્ગો શોધવાની જરૂર પડશે. તેણે આયુષ્માન ભારત યોજના અને પ્રજનન બાળ આરોગ્ય સંભાળ અને પોષણ યોજના વગેરે જેવી અન્ય આઈટી સક્ષમ યોજનાઓ સાથે સંકલન કરવાની જરૂર છે.

સુધારેલા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES)

- શ્રમ અને રોજગાર પ્રધાન ભૂપિન્દર યાદવે 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ એપ્રિલ-જૂન મહિના માટે સુધારેલા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) બહાર પાડ્યા હતા.
- આ સર્વેક્ષણ મુજબ QESના પ્રથમ રાઉન્ડથી પસંદ કરાયેલા 9 વિસ્તારોમાં અંદાજિત કુલ રોજગારી 38 મિલિયન હતી.
- સર્વેક્ષણ માટે પસંદ કરાયેલા 9 ક્ષેત્રોમાં બાંધકામ, પરિવહન, વ્યવસાય, શિક્ષણ, આવાસ અને રેસ્ટોરાં, આરોગ્ય, IT/BPO અને નાણાકીય સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે. આ વિસ્તારોમાં બિન-કૃષિ સંસ્થાઓ પાસે કુલ રોજગારીની બહુમતી છે.
- પસંદ કરાયેલા નવ ક્ષેત્રોમાં કુલ રોજગારમાંથી ઉત્પાદનનો હિસ્સો 41 ટકા છે. આ પછી શિક્ષણ (22%) અને આરોગ્ય (8%) આવે છે.

વિવિધ ક્ષેત્રોમાં વિકાસ

- આ અહેવાલ મુજબ, તે IT/BPO સેક્ટરમાં 15.2 ટકાની પ્રભાવશાળી વૃદ્ધિ જોવા મળી હતી. હેલ્થ સેક્ટરમાં 77 ટકાની વૃદ્ધિ નોંધાઈ છે. શિક્ષણમાં 39 ટકાનો વધારો નોંધાયો છે. મેન્યુફેક્ચરિંગ, ટ્રાન્સપોર્ટ અને કન્સ્ટ્રક્શનમાં અનુક્રમે 22 ટકા, 68 ટકા અને 42 ટકાનો વધારો થયો છે.

રોજગાર દૃશ્ય

- બિઝનેસમાં રોજગારીમાં 25 ટકા અને હાઉસિંગ અને રેસ્ટોરન્ટમાં 13 ટકાનો ઘટાડો થયો છે. નાણાકીય સેવાઓમાં રોજગારમાં 48 ટકાનો વધારો જોવા મળ્યો હતો.
- આ અહેવાલ મુજબ, 90% સંસ્થાઓ 100થી ઓછા કામદારો સાથે કામ કરી રહી છે જ્યારે 6મી આર્થિક વસ્તી ગણતરી દરમિયાન 95% હતી.
- IT/BPO સંસ્થાઓના લગભગ 35 ટકા એ 100 કામદારો સાથે કામ કર્યું હતું.
- આરોગ્ય ક્ષેત્રમાં, 18% સંસ્થાઓએ 100 અથવા તેથી વધુ કામદારો સાથે કામ કર્યું હતું.
- પસંદ કરેલા વિસ્તારોમાં નિયમિત કામદારોનું અંદાજિત કાર્યબળ 88% છે.
- માત્ર 9% સંસ્થાઓ (10 કામદારો સાથે) કોઈ સત્તા અથવા કોઈ કાયદા સાથે નોંધાયેલી ન હતી.

સ્વચ્છ સર્વેક્ષણની 7 મી આવૃત્તિ બહાર પડી

- હાઉસિંગ અને શહેરી બાબતોના મંત્રી હરદીપ સિંહ પુરીએ 28 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ નવી દિલ્હીમાં સ્વચ્છ સર્વેક્ષણની 7 મી આવૃત્તિનું વિમોચન કર્યું.
- સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ એ સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન દ્વારા હાથ ધરાયેલ વિશ્વનું સૌથી મોટું શહેરી સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણ છે.
- સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2022 ની શરૂઆત ફેબ્રુઆરી સ્વચ્છતા કામદારોના કલ્યાણ માટે શહેરોની પહેલ અંગે માહિતી મેળવવાના હેતુથી કરવામાં આવી હતી.
- આ સર્વેક્ષણની 7 મી આવૃત્તિ વરિષ્ઠ નાગરિકો અને યુવાન વયસ્કોના અવાજોને પ્રાથમિકતા આપશે અને શહેરી ભારતની સ્વચ્છતા જાળવવામાં તેમની ભાગીદારીને મજબૂત કરશે.

સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2022

- આ આવૃત્તિમાં ચોક્કસ સૂચકાંકોનો સમાવેશ થાય છે જે શહેરોને ભારતની સ્વચ્છતા યાત્રામાં ફેબ્રુઆરી સ્વચ્છતા કામદારો માટે કામ કરવાની પરિસ્થિતિઓ અને આજીવિકાની તકો સુધારવા માટે પ્રેરિત કરે છે. ઉદ્દેશ સર્વેના અભિન્ન ભાગ તરીકે વરિષ્ઠ નાગરિકો પાસેથી પ્રતિસાદ મેળવવાનો છે, જેથી આઝાદી@75 ની થીમ જાળવી શકાય.

સર્વે કોણ કરે છે?

- સર્વેક્ષણ ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા તેના અમલીકરણ ભાગીદાર તરીકે ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા (QCI) સાથે મળીને કરવામાં આવે છે.

'અમૃત ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ પ્રોગ્રામ - જનકેર'

- 28 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી કેન્દ્રીય રાજ્ય (સ્વતંત્ર હવાલો)મંત્રી ડો.જિતેન્દ્ર સિંહે 'જનકેર' શીર્ષક ધરાવતો 'અમૃત ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ પ્રોગ્રામ' શરૂ કર્યો હતો.
- આ કાર્યક્રમ ટેલિમેડિસિન, ડિજિટલ હેલ્થ, બ્લોક ચેઇન, મોટા ડેટા, આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને અન્ય તકનીકોમાં 75 સ્ટાર્ટ-અપ ઇનોવેશનની ઓળખ કરશે.
- આ ગ્રાન્ડ ચેલેન્જનો પ્રારંભ સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવ સાથે થાય છે, જે યુવા સ્ટાર્ટ-અપ્સ અને ઉદ્યોગસાહસિકો માટે ભારતમાં આરોગ્ય પડકારો માટે નવીન વિચારો અને ઉકેલો પ્રદાન કરવા માટે વધુ અનિવાર્ય બની ગયો છે.

10મી બાયોટેક ઇનોવેટર્સ મીટ(Biotech Innovators**Meet)**

- નવી દિલ્હીમાં બાયોટેકનોલોજી ઉદ્યોગ સંશોધન સહાય પરિષદ (BIRAC) દ્વારા 'વિજ્ઞાનથી વિકાસ' વિષય હેઠળ 10મી બાયોટેક ઇનોવેટર્સ મીટનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ કાર્યક્રમને સંબોધતા ડા. જિતેન્દ્ર સિંહે સ્ટાર્ટ-અપ્સને વિચારથી જમાવટના તબક્કે સંપૂર્ણ ટેકો આપવાનો સંકલ્પ કર્યો હતો. તેમણે BIRACને યુવા સ્ટાર્ટ-અપ્સને મદદ કરવા અને ટેકો આપવા સક્રિયપણે પહોંચવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. તેમના મતે, સ્થાપિત ઔદ્યોગિક કેન્દ્રોની તુલનામાં મદદ, ટેકો અને હાથ પકડવાની દ્રષ્ટિએ યુવા આશાસ્પદ નવીનતાઓને પ્રાથમિકતા મળશે.

ભારતનું જૈવ અર્થતંત્ર (India's Bio-Economy)

- ભારતમાં જૈવ અર્થતંત્ર 150 અબજ ડોલરના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવા માટે ટ્રેક પર છે અને 2024-25 સુધીમાં વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના 5 ટ્રિલિયન ડોલરના અર્થતંત્રના દષ્ટિકોણમાં અસરકારક રીતે ફાળો આપશે.

ICMR હોસ્પિટલ આધારિત કેન્સર રજિસ્ટ્રીઝનો રિપોર્ટ

- ઇન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ (ICMR) એ તાજેતરમાં 'ભારતમાં કેન્સરની ક્લિનિકોપેથોલોજિકલ પ્રોફાઇલ: હોસ્પિટલ આધારિત કેન્સર રજિસ્ટ્રીઝ, 2021 નો અહેવાલ' શીર્ષક હેઠળ રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો. આ રિપોર્ટ ભારતમાં કેન્સરના કેસોનો ડેટા પૂરો પાડે છે. તેને ICMR-નેશનલ સેન્ટર ફોર ડિસીઝ ઇન્ફોર્મેટિક્સ એન્ડ રિસર્ચ, બેંગલુરુ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- આ રિપોર્ટ અનુસાર, ભારતમાં 2012 થી 2019 વચ્ચે કુલ 6.10 લાખ કેન્સરના કેસ નોંધાયા છે.
- તેમાંથી, પુરૂષોમાં 52.4% કેસ નોંધાયા છે જ્યારે સ્ત્રીઓમાં 47.6% કેસ નોંધાયા છે.
- આ કેસો નેશનલ કેન્સર રજિસ્ટ્રી પ્રોગ્રામ (NCRP) હેઠળ નોંધાયા હતા.
- બાળપણના કેન્સર (0-14 વર્ષના બાળકોમાં), કેન્સરના તમામ કેસોમાં 7.9% હિસ્સો ધરાવે છે.
- NCRP હેઠળ 2012-19 દરમિયાન 96 હોસ્પિટલોમાં થી 13,32,207 કેન્સરના કેસ નોંધાયા હતા. આમાંથી, 6,10,084 કેસ વિશ્લેષણ માટે સમાવવામાં આવ્યા હતા.
- સારવારની રીત:
  - કેન્સરની સારવારની સૌથી લાક્ષણિક પદ્ધતિ કીમોથેરાપી હતી.

પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજના

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે સરકાર અને સરકારી સહાયિત શાળાઓમાં ગરમ રાંધેલું ભોજન પૂરું પાડવામાટે પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજનાને મંજૂરી આપી છે.
- આ યોજના શાળાઓમાં મધ્યાહ્ન ભોજન યોજનાના હાલના રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમનું સ્થાન લેશે.
- તેને પાંચ વર્ષ (2021-22થી 2025-26) ના પ્રારંભિક સમયગાળા માટે લોન્ચ કરવામાં આવ્યું છે.

મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના

- મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના એ શિક્ષણ મંત્રાલય હેઠળ કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના છે, જે 1995માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- તે પ્રાથમિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકીકરણના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવા માટે વિશ્વના સૌથી મોટા શાળા ખાદ્ય કાર્યક્રમોમાંનો એક છે.
- આમાં 1 થી 8 ધોરણમાં અભ્યાસ કરતા છ થી ચૌદ વર્ષની વયજૂથના દરેક બાળકને રાંધેલો ખોરાક આપવાની જોગવાઈ શામેલ છે.
- અનાજ ન મળે અથવા અન્ય કોઈ કારણોસર શાળામાં મધ્યાહ્ન ભોજન આપવામાં નહીં આવે તો રાજ્ય સરકાર આવતા મહિનાની 15મી સુધીમાં ખાદ્ય સુરક્ષા ભથ્થું ચૂકવશે.

પોષણ બગીચો

- આ અંતર્ગત સરકાર શાળાઓમાં 'ન્યુટ્રિશન ગાર્ડન'ને પ્રોત્સાહન આપશે. વિદ્યાર્થીઓને વધારાના સૂક્ષ્મ પોષક તત્વો પ્રદાન કરવા માટે બગીચાઓ સ્થાપિત કરવામાં આવશે.

પૂરક પોષણ

- નવી યોજનામાં મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ અને એનિમિયાનું ઉચ્ચ પ્રમાણ ધરાવતા બાળકો માટે પૂરક પોષણની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- તે ઘઉં, ચોખા, કઠોળ અને શાકભાજી માટે ભંડોળ પૂરું પાડવા માટે કેન્દ્ર સરકારના સ્તરે તમામ પ્રતિબંધો અને પડકારોને દૂર કરે છે.
- હાલમાં, જો કોઈ રાજ્ય મેનુમાં દૂધ અથવા ઈંડા જેવા કોઈ ઘટકને ઉમેરવાનું નક્કી કરે છે, તો કેન્દ્ર સરકારે વધારાના ખર્ચની પરવડે નહીં તેવા પ્રતિબંધને હટાવી લીધો છે.

તિથી ભોજન ખ્યાલ

- તિથી ભોજન (Tithi Bhojan)ના ખ્યાલને વ્યાપક પણે પ્રોત્સાહન મળશે.
- તિથી ભોજન એ સમુદાયની ભાગીદારીનો કાર્યક્રમ છે જેમાં લોકો ખાસ પ્રસંગો/તહેવારો પર બાળકોને વિશેષ ભોજન પ્રદાન કરે છે.

ડાયરેક્ટ બેનિફિટ ટ્રાન્સફર (DBT)

- > કેન્દ્ર સરકાર રાજ્યોમાંથી શાળાઓમાં સીધો લાભ સ્થાનાંતરણ (DBT) સુનિશ્ચિત કરશે જે તેનો ઉપયોગ રાંધવાના ખોરાકના ખર્ચને આવરી લેવા માટે કરશે.
- > અગાઉ રાજ્યોને ભંડોળ ફાળવવામાં આવતું હતું, જેમાં જિલ્લા ખાતે નોડલ મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના અને ઓથોરિટીને તહસીલ સ્તર મોકલતા પહેલા તેમના ભંડોળનો હિસ્સો શામેલ હતો.
- > આ દ્વારા જિલ્લા વહીવટી તંત્ર અને અન્ય અધિકારીઓના સ્તરે કોઈ ક્ષતિ ન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવાનું છે.

ન્યુટ્રિશનિસ્ટ

- > દરેક શાળાએ એક ન્યુટ્રિશનિસ્ટની નિમણૂક કરવી પડે છે જેની જવાબદારી એ સુનિશ્ચિત કરવાની છે કે બોડી માસ ઈન્ડેક્સ (BMI), વજન અને હિમોગ્લોબિન સ્તર જેવા આરોગ્ય પાસાઓની કાળજી લેવામાં આવે.

યોજનાનું સામાજિક ઓડિટ

- > આ યોજનાનું સામાજિક ઓડિટ દરેક રાજ્યની દરેક શાળા માટે આ યોજનાના અમલીકરણનો અભ્યાસ કરવા માટે પણ ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યું છે, જે અત્યાર સુધી તમામ રાજ્યો દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું ન હતું.
- > શિક્ષણ મંત્રાલય સ્થાનિક સ્તરે આ યોજના પર નજર રાખવા માટે કોલેજ અને યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓને પણ સામેલ કરશે.

ભંડોળ વહેંચણી

- > કુલ અંદાજિત 1.3 લાખ કરોડ રૂપિયાના ખર્ચમાંથી કેન્દ્રને 54,061 કરોડ રૂપિયા થશે, જેમાંથી રાજ્યો 31,733 કરોડ રૂપિયા ચૂકવશે (અનાજ માટે સબસિડી તરીકે કેન્દ્ર દ્વારા 45,000 કરોડ રૂપિયા જાહેર કરવામાં આવશે).

આત્મનિર્ભર ભારત માટે સ્થાનિક માટે અવાજ

- > આ યોજનાના અમલીકરણમાં ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનો (FPO) અને મહિલા સ્વસહાય જૂથોની ભાગીદારીને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે.
- > સ્થાનિક રીતે ઉત્પાદિત પરંપરાગત ખાદ્ય ચીજોના ઉપયોગને સ્થાનિક આર્થિક વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવામાં આવશે.

પડકારો

- **પોષણના લક્ષ્યો પૂર્ણ કરવા:**
  - > ગ્લોબલ ન્યુટ્રિશન રિપોર્ટ 2020 અનુસાર, ભારત વિશ્વના 88 દેશોમાં સામેલ છે જે 2025 સુધીમાં 'ગ્લોબલ ન્યુટ્રિશન ગોલ્સ' (Global Nutrition Targets) હાંસલ કરી શકશે નહીં.
- **ગંભીર 'ભૂખમરા' સ્તરો:**
  - > ગ્લોબલ હંગર ઈન્ડેક્સ (GHI) 2020માં ભારત 107 દેશોમાં 94મા ક્રમે રહ્યું છે. ભારતમાં ભૂખમરાનું સ્તર 'નિર્ણાયક'(Serious) છે.
- **કુપોષણનું બોખમ:**
  - > નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે-5 અનુસાર કુપોષણમાં સુધારો થયો હોવા છતાં દેશભરના અનેક રાજ્યોમાં ફરી એકવાર કુપોષણના કેસોમાં વધારો નોંધાયો છે.
  - > ભારતમાં વિશ્વના લગભગ 30 ટકા અવિકસિત બાળકો છે અને પાંચ વર્ષથી ઓછી વયના લગભગ 50 ટકા ગંભીર રીતે નબળા બાળકો છે.
- **અન્ય:**
  - > ભ્રષ્ટ પ્રથાઓ અને જાતિગત પક્ષપાત અને ખોરાક પીરસવામાં ભેદભાવ.

સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા અન્ય સંબંધિત પહેલ

- > એનિમિયા ફ્રી ઈન્ડિયા અભિયાન
- > નેશનલ ફૂડ સિક્યુરિટી એક્ટ (NFSA), 2013
- > પ્રધાનમંત્રી માતૃ વંદના યોજના (PMMVY)
- > પોષણ અભિયાન

નવીનીકરણીય ઊર્જામાં ધીમી પ્રગતિ: અહેવાલ

- > તાજેતરના એક અહેવાલ મુજબ, લોકડાઉનથી દેશમાં નવીનીકરણીય ઊર્જાની પ્રગતિ ધીમી પડી હતી અને 2022 સુધીમાં ભારત તેના લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવામાં પાછળ રહી ગયું છે.
- > આ અહેવાલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર એનર્જી ઈકોનોમિક્સ એન્ડ ફાઇનાન્સિયલ એનાલિસિસ (IEEFA) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો. IEEFA એક અમેરિકન બિનનફાકારક નિગમ છે.
- > ભારત વિશ્વમાં ચોથા ક્રમે છે, જે સૌરમાં પાંચમા ક્રમે છે અને સ્થાપિત નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતાની દ્રષ્ટિએ પવન ઊર્જામાં ચોથા ક્રમે છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- સૌર ઊર્જા ક્ષમતા:
  - ભારત 31 જુલાઈ, 2021 સુધી માત્ર 43.94 GW સૌર ઊર્જા ક્ષમતા સ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યું છે.
  - જ્યારે ભારત માર્ચ 2023 સુધીમાં 40 GW રૂફટોપ સોલાર અને 60 GW ગ્રાઉન્ડ-માઉન્ટેડ યુટિલિટી સ્કેલ તેમજ કુલ 100 GW સૌર ઊર્જા ક્ષમતા સ્થાપિત કરવાનું છે.
- ગ્રીન એનર્જી ક્ષમતા:
  - નાણાકીય વર્ષ 2020-21માં ગ્રીન એનર્જી ક્ષમતામાં માત્ર 7 GWનો વધારો થયો છે.
  - ભારતે 2022ના અંત સુધીમાં 175 GW નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્થાપિત ક્ષમતા અને 2030 સુધીમાં 450 GWનો લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યો છે.
- એનર્જી ટ્રેડિંગ સ્કમ:
  - 2020ની સામે બિઝનેસ સેક્ટરમાં પાવર યુઝનું પ્રમાણ 2020ની સામે 20 ટકા, 2019ની સામે 37 ટકા અને નાણાકીય વર્ષ 2020-21 દરમિયાન 2018ની સામે 30 ટકા વપર્યું છે.
  - જેના કારણે 2020ની સામે ભાવમાં સરેરાશ 38 ટકા, 2019ની સામે 8 ટકા અને 2018ની સાથે 11 ટકાનો વધારો થયો હતો.
- કોલ સ્ટોક:
  - ઊર્જાનો વપરાશ 1,320 લાખ ટનની નવી વિક્રમી ઊંચાઈને સ્પર્શ્યો છે અને છેલ્લા પાંચ વર્ષની માસિક સરેરાશને વટાવી ગયો છે.
  - જોકે, વધુ પ્લાન્ટોએ પુરવઠો નોંધાવ્યો હોવાથી દૈનિક કોલસાના સ્ટોકની સ્થિતિના વિશ્લેષણમાં ઘટાડો નોંધાયો છે.

સૂચનો

- ભારતની વધતી દૈનિક માંગના પડકારને પહોંચી વળવા માટે વધારાની બેઝલોડ થર્મલ ક્ષમતામાં રોકાણની જરૂર નથી.
- તેના બદલે, ઊર્જા પ્રણાલીને બેટરી સ્ટોરેજ, પમ્પ હાઇડ્રો સ્ટોરેજ, ગેસથી ચાલતી ક્ષમતા અને તેના હાલના કોલસાના કાફલાના લવચીક સંચાલન જેવા 'લવચીક અને ગતિશીલ ઉકેલોની' જરૂર છે.
- સરકારે વધુ માંગને પહોંચી વળવા અને ઓછા ખર્ચે ગ્રીડને સંતુલિત કરવામાં મદદ કરવા માટે આવા સ્ત્રોતોના ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
- ઊર્જાના ભાવમાં ઘટાડો તેને ખર્ચને અસરકારક બનાવશે અને ટોચની માંગ દરમિયાન પાવર એક્સચેન્જ પર ઊંચા ભાવો સામે બફર તરીકે કામ કરશે.

નવીનીકરણીય ઊર્જા માટે ભારતની પહેલ

- રાષ્ટ્રીય સૌર મિશન (NSM)
- પવન ઊર્જા ક્રાંતિ
- રાષ્ટ્રીય જૈવિક બળતણ નીતિ અને SATAT
- સ્મોલ હાઇડ્રો પાવર (SHP)
- નેશનલ હાઇડ્રોજન એનર્જી મિશન (NHEM)

- ઉત્પાદન પ્રોત્સાહનો (PLI) યોજના
- રાષ્ટ્રીય જૈવિક બળતણ નીતિ અને SAYAY

પ્રધાનમંત્રી પોષણ (PM POSHAN) શાળાઓમાં ચાલુ રહેશે

- કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત રાષ્ટ્રીય યોજના શાળાઓમાં પીએમ પોષણ (PM POSHAN) યોજના ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી દીધી છે.
- પીએમ પોષણ યોજના વધુ 5 વર્ષ સુધી ચાલશે. તે 2021-2022થી 2025-26 સુધી ચાલશે.
- કેન્દ્ર સરકારે 54,062 કરોડના નાણાકીય ખર્ચ સાથે યોજનાને મંજૂરી આપી છે.
- આ તબક્કામાં આ યોજનામાં 11.20 લાખ શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા લગભગ 11.80 કરોડ બાળકોને આવરી લેવામાં આવશે.
- આ બાળકોને અનાજ આપવા માટે 45,000 કરોડ રૂપિયા છે.
- આ યોજનાનું કુલ બજેટ રૂ.1,30,795 કરોડ છે.

આ યોજના હેઠળ કોને આવરી લેવામાં આવશે?

- કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજનામાં સરકારી શાળાઓ તેમજ સરકારી સહાયિત શાળાઓમાં ધોરણ 1 થી 8 સુધીના તમામ શાળાના બાળકોને આવરી લેવામાં આવશે.

મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના(Mid-day Meal Scheme)

- આ યોજના હેઠળ ધોરણ 1 થી 8ના વિદ્યાર્થીઓને રાંધેલું ભોજન આપવામાં આવે છે, જેનાથી તમામ સરકાર અને સરકારી સહાયિત શાળાઓના લગભગ 11.80 કરોડ બાળકોને લાભ થાય છે. નરસિંહ રાવ સરકારે વર્ષ 1995માં આ યોજના શરૂ કરી હતી. ભારતમાં શાળા નોંધણી વધારવા અને કુપોષિત બાળકોની પોષણની સ્થિતિ સુધારવા માટે તેની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.

જિલ્લા હોસ્પિટલોનો કામગીરી મૂલ્યાંકન અહેવાલ : નીતિ આયોગ

- તાજેતરમાં નીતિ આયોગે ભારતની જિલ્લા હોસ્પિટલોનો 'બેસ્ટ પ્રેક્ટિસિસ ધ પર્ફોમન્સ ઓફ ડિસ્ટ્રિક્ટ હોસ્પિટલ્સ' શીર્ષક ધરાવતો પર્ફોમન્સ ઇવેલ્યુએશન રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો છે.
- અહેવાલમાં જિલ્લા હોસ્પિટલોની કામગીરીમાં અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

અહેવાલ વિશે

■ સહકાર:

> આ અહેવાલ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય અને વિશ્વ આરોગ્ય સંગઠન (WHO) ભારતના સહકારનું પરિણામ છે.

■ ડેટા ચકાસણી:

> નેશનલ એકેડિટેશન બોર્ડ ફોર હોસ્પિટલ્સ એન્ડ હેલ્થકેર પ્રોવાઈડર્સ, ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાના ઘટક, જમીન પરના ડેટાની ચકાસણી કરી છે.

> વર્ષ 2017-18 માટે હેલ્થ મેનેજમેન્ટ ઈન્ફોર્મેશન સિસ્ટમ (HMIS)ના ડેટાનો ઉપયોગ આ હેતુ માટે બેઝલાઈન તરીકે કરવામાં આવ્યો છે.

■ વર્ગીકરણ:

> આ કામગીરી મૂલ્યાંકન માટે જિલ્લા હોસ્પિટલોને નાના (200 પથારીઓ સુધી), મધ્યમ (201-300 પથારી) અને મોટી હોસ્પિટલો (300થી વધુ પથારીઓ)માં વર્ગીકૃત કરવામાં આવી હતી.

> કુલ હોસ્પિટલોમાંથી 62 ટકા નાની હોસ્પિટલો હતી.

મુખ્ય કામગીરી સૂચકાંકો (KPIs)

> મૂલ્યાંકનમાં 2017-18ના ડેટાના આધારે 10 મુખ્ય કામગીરી સૂચકાંકોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો જેના આધારે 707 જિલ્લા હોસ્પિટલોનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હતું. મુખ્ય ડિસ્કલે સૂચકાંકો નીચે મુજબ છે:

> 1,00,000 વસ્તી દીઠ કાર્યકારી હોસ્પિટલના પલંગની સંખ્યા

> ઈન્ડિયન પબ્લિક હેલ્થ સ્ટાન્ડર્ડ્સ (IPHS)ના ધોરણોના ક્રિસ્ટામાં ડોક્ટરો, નર્સિંગ સ્ટાફ અને પેરામેડિકલ સ્ટાફનો ગુણોત્તર.

> ઉપલબ્ધ સહાયક સેવાઓનો ગુણોત્તર.

> ઉપલબ્ધ મુખ્ય આરોગ્ય સંભાળ સેવાઓનો ગુણોત્તર.

> ઉપલબ્ધ ક્લિનિકલ સેવાઓનો ગુણોત્તર.

> બેડ ઓક્યુપન્સી રેટ.

> સી-સેક્શન રેટ.

> સર્જિકલ પ્રોડક્ટીવિટી ઈન્ડેક્સ .

> ડોક્ટર દીઠ OPD.

> બ્લડ બેંક રિપ્લેસમેન્ટ રેટ.

મુખ્ય નિષ્કર્ષો

■ માથાદીઠ પથારીની ઉપલબ્ધતા:

> જિલ્લા હોસ્પિટલમાં સરેરાશ 1,00,000 લોકો માટે 24 પથારીઓ ઉપલબ્ધ હતી.

> મૂલ્યાંકન માટે, એવો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો કે હોસ્પિટલમાં આટલા બધા લોકો માટે 22 પથારીઓ હોવી જોઈએ (IPHS2012 માર્ગદર્શિકા).

> વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન (WHO) 1,000 લોકોમાંથી દરેક પર હોસ્પિટલમાં પાંચ પથારી/પથારીની ભલામણ કરે છે.

■ ડાક્ટર-ટુ-બેડ રેશિયો:

> કુલ 707 જિલ્લાઓમાંથી માત્ર 27 ટકાલોકોએ હોસ્પિટલમાં 100 બેડ દીઠ 29 ડોક્ટરોનો ડોક્ટર-ટુ-બેડ રેશિયો પૂરો કર્યો હતો.

> 707માંથી 88 હોસ્પિટલોમાં સ્ટાફ નર્સોનો સાપેક્ષ ગુણોત્તર હતો.

■ પેરામેડિકલ સ્ટાફનો ગુણોત્તર:

> માત્ર 399 હોસ્પિટલોમાં પેરામેડિકલ સ્ટાફ (Paramedical Staff)નો ગુણોત્તર IPHS ધોરણો (500 પથારીવાળી હોસ્પિટલ માટે 100 પેરામેડિકલ સ્ટાફ) સાથે સુસંગત હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

■ સહાયક સેવાઓ:

> ભારતની દરેક જિલ્લા હોસ્પિટલમાં સરેરાશ 11 સહાયક સેવાઓ અસ્તિત્વમાં છે, જ્યારે જરૂરી 14 સેવાઓ હતી.

> ક્લિનિકલ ટ્રાયલ સર્વિસીસ: તમામ ક્લિનિકલ ટ્રાયલ સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટેના માપદંડોને માત્ર 21 હોસ્પિટલોએ પૂર્ણ કર્યા હતા.

■ બેડ ઓક્યુપન્સી:

> 707માંથી 182 હોસ્પિટલોમાં 90% અથવા વધુ પથારીઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.

> 80-85% બેડ ઓક્યુપન્સી આદર્શ માનવામાં આવે છે.

> OPDના દર્દીઓ: સરેરાશ, ડોક્ટર જિલ્લા હોસ્પિટલમાં 27 OPD દર્દીઓને જુએ છે.

સૂચનો

■ સંસાધનોમાં વધારો:

> ડિજિટાઈઝેશન માટે જિલ્લા હોસ્પિટલોને પૂરતા સંસાધનો પૂરા પાડી શકાય છે.

> રાષ્ટ્રીય અને પ્રાદેશિક સ્તરની તાલીમ, વર્કશોપ વગેરે.

■ મેડિકલ કોલેજો સાથે બેડાણ:

> જિલ્લા હોસ્પિટલોને હબ અને સ્પોક ડિસ્ટ્રિબ્યુશન મોડેલ સાથે રોજગારી આપીને નજીકની મેડિકલ કોલેજ સાથે જોડી શકાય છે, જે ખર્ચ અસરકારક અને સમય બચત પરિવહન અને સેવા ડિલિવરી સિસ્ટમ છે.

■ સંસાધનોનો મહત્તમ ઉપયોગ સુનિશ્ચિત કરવો:

> સહાયક સેવાઓની ઉપલબ્ધતા સુનિશ્ચિત કરવી, ક્લિનિકલ પરીક્ષણ સુવિધાઓ, ફાર્મસી, તબીબી અને પેરામેડિકલ સ્ટાફની સુનિયોજિત શિફ્ટ (24x7) હોસ્પિટલોમાં પથારીઓના મહત્તમ કબજા અને સંસાધનોના ઉપયોગમાં યોગદાનને પ્રોત્સાહન આપી શકે છે.

■ ટેલિ-મેડિસિન સેવાઓ:

- > ડોસ્પિટલોના વિસ્તરણથી સમુદાયમાં સંભાળની માંગને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ, તેમજ સંભાળ પદ્ધતિઓને સુલભ બનાવીને વધુ સારા પરિણામો આપવા જોઈએ. ટેલિ-મેડિસિન સેવાઓ દર્દીઓને સુવિધા આપી શકે છે તેમજ OPDની સંખ્યા વધારવામાં મદદ કરી શકે છે.
- > સહાયક નર્સ મિડવાઈફ (Auxiliary Nurse Midwife-ANM), આશા-આંગણવાડી વર્કર્સ નેટવર્કનો લાભ લઈને હોમ ડિલિવરી દ્વારા સંસ્થાકીય ડિલિવરીને પ્રોત્સાહન અને ખાતરી આપવી જોઈએ.

આરોગ્ય સેવાઓનું ડિજિટલાઇઝેશન

- > નેશનલ ડિજિટલ હેલ્થ મિશન (NDHM): NDHM સંપૂર્ણ ડિજિટલ હેલ્થ ઈકોસિસ્ટમ છે. આ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ ચાર મુખ્ય પહેલો: હેલ્થ આઈડી, પર્સનલ હેલ્થ રેકોર્ડ્સ, ડિજિટલ ડોક્ટર અને હેલ્થ ફેસિલિટી રજિસ્ટ્રીથી એક સાથે લોન્ચ કરવામાં આવશે.
- > આરોગ્ય સેતુ એપ્લિકેશન: તેનો ઉદ્દેશ બ્લુટુથ પર આધારિત કોઈની સાથે જોડાવાનો, સંભવિત હોટસ્પોટ્સ શોધવાનો અને કોવિડ-19 વિશે સંબંધિત માહિતી પ્રસારિત કરવાનો છે.

રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ 2017

- > આ નીતિનો ઉદ્દેશ આર્થિક મુશ્કેલીનો સામનો કર્યા વિના સારી ગુણવત્તાવાળી આરોગ્ય સેવાઓની સાર્વત્રિક એક્સેસ પ્રાપ્ત કરવાનો છે.
- > રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ, 2017માં 2025 સુધીમાં જાહેર આરોગ્ય ખર્ચને GDPના 2.5 ટકા સુધી વધારવાનો પ્રસ્તાવ છે.
- > તેમાં આયુષ સિસ્ટમ્સના ત્રિપાંખિયા સંકલનની પણ કલ્પના કરવામાં આવી છે જેમાં ડ્રગ સિસ્ટમ્સમાં કોસ રેફરલ, સહ-સ્થાન અને સંકલિત પદ્ધતિઓનો સમાવેશ થાય છે.

'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG)

- > આગામી કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ (COP26)માં ભારત અને યુકે દ્વારા 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG) પર સંયુક્ત જાહેરાત કરવામાં આવી શકે છે.
- > યુએન ક્લાઈમેટ ચેન્જ કોન્ફરન્સ અથવા COP2631 ઓક્ટોબરથી 12 નવેમ્બર સુધી સ્કોટલેન્ડમાં યોજાવાની છે.
- > બ્રિટન દ્વારા 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ'નો કોન્સેપ્ટ 'ગ્રીન ગ્રીડ' તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- > આ ખ્યાલનો મુખ્ય ઉદ્દેશ 'ટ્રાન્સ-નેશનલ પાવર ગ્રીડ' વિકસાવવાનો છે જે વિશ્વભરમાં સૌર ઊર્જાનો પુરવઠો પૂરો પાડે છે.

'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' અથવા 'ગ્રીન ગ્રીડ'

- > 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ'નો ખ્યાલ 'ધ સન નેવર સેટ્સ'ના વિચાર પર ભાર મૂકે છે, અને તે કોઈપણ ભૌગોલિક સ્થાન, વૈશ્વિક સ્તરે, કોઈપણ સમયે સ્થિર રહે છે.
- > તે અત્યાર સુધીની કોઈપણ દેશ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી સૌથી મહત્વાકાંક્ષી યોજનાઓમાંની એક છે અને આર્થિક લાભવહ્યેણીની દ્રષ્ટિએ વૈશ્વિક મહત્વધરાવે છે.
- > તેને વિશ્વ બેંકના ટેકનિકલ સહાય કાર્યક્રમ હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- > 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' યોજનાને ભારત દ્વારા સહ-સ્થાપિત આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (ISA)નો પણ લાભ થઈ શકે છે, જેમાં હાલમાં લગભગ 80 દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- > વૈશ્વિક સ્તરે, સૌર સ્પેક્ટ્રમને બે વ્યાપક પ્રદેશોમાં વિભાજિત કરી શકાય છે, જે નીચેના છે:
- > દૂર પૂર્વ, જેમાં મ્યાનમાર, વિયેતનામ, થાઈલેન્ડ, લાઓ, કુંબોડિયા જેવા દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
- > દૂર પશ્ચિમ, જે મધ્ય પૂર્વ અને આફ્રિકા વિસ્તારને આવરી લે છે.

યોજનાના ત્રણ તબક્કાઓ

- > પ્રથમ તબક્કો: તે એશિયન ખંડના દેશો વચ્ચે આંતર-ગ્રીડ કનેક્ટિવિટી સ્થાપિત કરશે.
- > બીજો તબક્કો: આફ્રિકાને તેમાં ઉમેરવામાં આવશે.
- > ત્રીજો તબક્કો: તે વૈશ્વિક આંતરજોડાણ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.

પ્રોજેક્ટનું મહત્વ

- > તે તમામ સંલગ્ન સંસ્થાઓને નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોમાં રોકાણ આકર્ષવામાં તેમજ કુશળતા, તકનીકી અને નાણાંનો મહત્તમ ઉપયોગ કરવામાં મદદ કરશે.
- > આનાથી પ્રોજેક્ટ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે, કાર્યક્ષમતામાં સુધારો થશે અને પ્રોપર્ટી યુટિલિટીમાં વધારો થશે.
- > પરિણામે આર્થિક લાભો ગરીબી નાબૂદ કરવામાં અને પાણી, સ્વચ્છતા, ખોરાક અને અન્ય સામાજિક-આર્થિક પડકારોને ઘટાડવામાં મદદ કરશે.
- > ભારતમાં રાષ્ટ્રીય નવીનીકરણીય ઊર્જા વ્યવસ્થાપન કેન્દ્રોને પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક વ્યવસ્થાપન કેન્દ્રોમાં વિકસિત થવાની તક મળશે.
- > આ પગલું ભારતને કોવિડ-19 મહામારીના સમયમાં વૈશ્વિક વ્યૂહરચના વિકસાવવામાં મોખરે રહેવાની તક આપે છે.

પ્રોજેક્ટ સંબંધિત મુદ્દાઓ

- ભૂરાજકારણ:
  - આ પ્રોજેક્ટને વિશ્વ નેતૃત્વ માટે ભારત દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસ તરીકે જોવામાં આવે છે, પરંતુ કોવિડ-19 અનિશ્ચિતતાઓ હેઠળ OSOWOG જેવા પ્રોજેક્ટ્સની ભૂરાજકીય અસરોને સમજવી મુશ્કેલ છે.
  - ભાગ લેનારા દેશોની સામાજિક-આર્થિક વ્યવસ્થા પર આધારિત વિવિધ પ્રાથમિકતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને ખર્ચવહેંચણી (Mechanism Of Cost-Sharing) પદ્ધતિ પડકારજનક રહેશે.
- વૈશ્વિકરણ વિરૂદ્ધ ડીગ્લોબલાઇઝેશન:
  - OSOWOG એક ખર્ચાળ, જટિલ અને ખૂબ ધીમી પ્રગતિ પ્રોજેક્ટ સાબિત થશે.
  - જો સિંગલ ગ્રીડને વ્યૂહાત્મક લાભ મળશે તો ભૂરાજકીય સમસ્યાને કારણે તેને દૂર કરવામાં આવશે.
  - ભારતમાં નવીનીકરણીય ઊર્જા વિકાસકર્તાઓનો મુખ્ય મુદ્દો વિવિધ રાજ્ય સરકારો સાથે વિવિધ કાયદાઓ અને નિયમો સાથે હલ કરવામાં આવે છે.
  - આ પ્રોજેક્ટ વડા પ્રધાનના આત્મનિર્ભર ભારત અભિગમનો પણ વિરોધાભાસ કરે છે, કારણ કે પ્રોજેક્ટ ગ્રીડ અન્ય દેશો પરના મુખ્ય વ્યૂહાત્મક એકમ ઊર્જા પુરવઠાની નિર્ભરતામાં વધારો કરે છે.
- કેન્દ્રીકૃત વિરૂદ્ધ વિતરિત પેઢી:
  - મોટાભાગના વિસ્તારોમાં ગ્રીડના વોલ્ટેજ, ફ્રિક્વન્સી અને સ્પેસિફિકેશનવચ્ચે તફાવત છે.
  - માત્ર નવીનીકરણીય ઉત્પાદન સાથે ગ્રીડ સ્થિરતા જાળવવી તકનીકી રીતે મુશ્કેલ હશે.

આગળનો રસ્તો

- આ પગલું વૈશ્વિક સ્તરે ભવિષ્યની નવીનીકરણીય આધારિત ઊર્જા પ્રણાલીઓની ચાવી છે કારણ કે પ્રાદેશિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય એકબીજા સાથે જોડાયેલી ગ્રીન ગ્રીડ્સ (International Interconnected Green Grids) આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદો પર નવીનીકરણીય ઊર્જાની વહેંચણી અને સંતુલનને સક્ષમ બનાવે છે.
- તે વૈશ્વિક કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટને ઘટાડવા અને સમાજને રોગચાળાથી બચાવવા માટે નવીનીકરણીય ઊર્જા સંસાધનો વહેંચવાની વૈશ્વિક વૃદ્ધિ અને તકોનો ઝડપી લાભ લેવાની મંજૂરી આપે છે.
- બહુદેશીય ગ્રીડ પ્રોજેક્ટ (Multi-Country Grid Project)ની મહત્વાકાંક્ષાને પહોંચી વળવા માટે સંસ્થાકીય બાંધકામ મહત્વપૂર્ણ છે. આ સંદર્ભમાં, આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (International Solar Alliance-ISA) ગ્રીડકેવી રીતે ચલાવવી જોઈએ અને સંઘર્ષોનો નિકાલ કેવી રીતે થવો જોઈએ તે નક્કી કરવા માટે સ્વતંત્ર સુપરનેશનલ સંસ્થા તરીકે કામ કરી શકે છે.

UNCTAD ડિજિટલ ઇકોનોમી રિપોર્ટ 2021

- યુનાઈટેડ નેશન્સ કોન્ફરન્સ ઓન ટ્રેડ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ (UNCTAD) એ તાજેતરમાં તેનો 'UNCTAD ડિજિટલ ઇકોનોમી રિપોર્ટ 2021' પ્રકાશિત કર્યો છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- તેના અહેવાલમાં, UNCTAD એ ફિલિપાઈન્સને 6 દેશોમાં થી એક તરીકે નોંધ્યું છે જે સરહદો પાર ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને મંજૂરી આપે છે. ડિજિટલ અર્થતંત્રને વેગ આપવા માટે ડેટાના મફત પ્રવાહની જરૂર છે.
- અન્ય પાંચ દેશો કે જેઓ સરહદ પારના ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને મંજૂરી આપે છે તેમાં કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા, મેક્સિકો, સિંગાપોર અને યુ.એસ. આ દેશો ડેટા પ્રવાહ માટે 'લાઈટ-ટય અભિગમ'નો ઉપયોગ કરે છે.

પ્રકાશ સ્પર્શ અભિગમ

- લાઈટ-ટય અભિગમ મજબૂત નિયમનકારી વાતાવરણ અને સ્થાનિક કાયદાઓના પાલન પર નજર રાખવા માટે પૂરતા નિયમનકારી સંસાધનો ધરાવતા દેશો દ્વારા પસંદ કરવામાં આવે છે. આ અહેવાલ મુજબ, ફિલિપાઈન્સનો લાઈટ-ટય અભિગમનો ઉપયોગ આઉટસોર્સિંગ ઉદ્યોગ પર તેના 'નિર્ભરતા' તરફ છે, જે દેશમાં આર્થિક વિકાસનું મુખ્ય કારણ છે.

પ્રતિબંધિત અથવા સંરક્ષિત અભિગમ અપનાવતા દેશો

- ભારત, ચીન, ઈન્ડોનેશિયા, નાઈજીરિયા, પાકિસ્તાન, કઝાકિસ્તાન, રવાંડા, રશિયન ફેડરેશન, તુર્કી, સાઉદી અરેબિયા અને વિયેતનામ જેવા દેશો દ્વારા સરહદ પાર ડેટા પ્રવાહ માટે 'પ્રતિબંધિત' અથવા 'સુરક્ષિત' અભિગમ અપનાવવામાં આવે છે.

UNCTAD ભલામણ

- UNCTAD ભલામણ કરે છે કે વૈશ્વિક સમુદાયે સરહદો પાર ડિજિટલ ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને સક્ષમ બનાવવો જોઈએ. તેણે આવી પ્રવૃત્તિઓને મંજૂરી આપવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય માળખું બનાવવાનું સૂચન કર્યું છે.
- UNCTAD મુજબ, કોઈપણ વૈશ્વિક માળખાનો અર્થ ખાનગી ક્ષેત્ર તેમજ સરકારી ડેટાના ખાનગી ઉપયોગ માટે ગોપનીયતાની સુરક્ષામાં કોઈ વધારાનો ભોજ નહીં હોય.
- આમ, નવા નિયમનકારી માળખાની જરૂર છે.

પ્રધાનમંત્રીએ સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન 2.0 અને અમૃત 2.0 લોન્ચ કર્યું

- 1 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ, વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ કાયાકલ્પ અને શહેરી પરિવર્તન માટે અટલ મિશન ફોર રિજુવેનેશન એન્ડ અર્બન ટ્રાન્સફોર્મેશન (AMRUT 2.0) સાથે સ્વચ્છ ભારત મિશન-અર્બન 2.0 (SBM-U 2.0) લોન્ચ કર્યું. આ યોજનાઓ નવી દિલ્હીમાં ડો.આંબેડકર ઈન્ટરનેશનલ સેન્ટર ખાતે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- બંને યોજનાઓ, SBM-યુ 2.0 અને અમૃત 2.0, PM નરેન્દ્ર મોદીના વિઝનને અનુરૂપ છે.
- આ યોજનાઓ તમામ શહેરોને ક્યારો મુક્ત અને પાણી સુરક્ષિત બનાવવાની આકાંક્ષાને સાકાર કરવા માટે રચાયેલ છે.
- તે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો 2030 લક્ષ્યો હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે.

યોજનાઓનું મહત્વ

- છેલ્લા 6-7 વર્ષમાં સ્વચ્છ ભારત અને અમૃત મિશન લોકોના જીવનમાં પરિવર્તનશીલ પરિવર્તન લાવ્યા છે. આ બંને મિશનએ વૈજ્ઞાનિક અભિગમ અપનાવીને ભારતમાં શહેરી લેન્ડસ્કેપમાં સુધારો કર્યો છે.

SBM-U2.0

- SBM-U 2.0 મિશન તમામ શહેરોને 'ક્યારો મુક્ત' બનાવવા માગે છે. આ મિશન 3R ના સિદ્ધાંતોનો ઉપયોગ કરીને ઘન ક્યારાના સ્ત્રોત વિભાજન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે. SBM-U 2.0 માટે 1.41 લાખ કરોડના ખર્ચને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

'SACRED' પોર્ટલ

- સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલયે 1 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ આંતરરાષ્ટ્રીય વૃદ્ધ વ્યક્તિ દિવસના અવસર પર 'SACRED પોર્ટલ' શરૂ કર્યું. આ પોર્ટલ ભારતમાં વરિષ્ઠ નાગરિકોને રોજગારીની તકો શોધવા માટે એક મંચ પૂરું પાડવા માટે વિકસાવવામાં આવ્યું છે.
- આ પોર્ટલ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા મંત્રાલય દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યું છે.
- SACRED નો અર્થ 'Senior Able Citizens for Re-Employment in Dignity.'
- વરિષ્ઠ નાગરિકો સુખી, સ્વસ્થ, પ્રતિષ્ઠિત, સશક્ત અને આત્મનિર્ભર જીવન જીવી શકે તે સુનિશ્ચિત કરવાના માર્ગો શોધવાના હેતુથી આ પોર્ટલ વિકસાવવામાં આવ્યું છે.

આ પોર્ટલ પર કોણ નોંધણી કરાવી શકે?

- 60 વર્ષ કે તેથી વધુ ઉંમરના નાગરિકો આ પોર્ટલ પર નોંધણી કરાવી શકે છે અને નોકરીઓ અને કામની તકો શોધી શકે છે.

પોર્ટલ ડેવલપમેન્ટ માટે ગ્રાન્ટ

- પ્લેટફોર્મના વિકાસ માટે 10 કરોડ આપ્યા. વધુમાં, જાળવણી અનુદાન માટે 5 વર્ષના સમયગાળામાં વાર્ષિક 2 કરોડ રૂપિયા આપવામાં આવશે.

આવશ્યકતા

- ભારતમાં વૃદ્ધોની વસ્તી સતત વધી રહી છે. ભારત Longitudinal Ageing Study of India (LASI) મુજબ, 2050 સુધીમાં, ત્યાં કરતાં વધુ 319 મિલિયન ભારતમાં વૃદ્ધ લોકો હશે. તદુપરાંત, સંયુક્ત કુટુંબ પ્રણાલી ધીમે ધીમે અધોગતિ પામી રહી છે જેના કારણે વૃદ્ધોને શારીરિક, સામાજિક અને આર્થિક સહાયનો અભાવ સામનો કરવો પડી રહ્યો છે. આમ, તેમની આર્થિક અને આરોગ્ય જરૂરિયાતો માટે એક પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડવાની અને તેમની જરૂરિયાતોને વધુ સાકલ્યવાદી રીતે ટેકો આપતી ઈકોસિસ્ટમ બનાવવાની જરૂર છે.

નીતિ આયોગે 'State Nutrition Profile' રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો

- નીતિ આયોગે 1 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ પોતાનો "State Nutrition Profile" રિપોર્ટ બહાર પાડ્યો. આ અહેવાલમાં, 19 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોએ તેમની પોષણ રૂપરેખાઓ મેળવી.
- State Nutrition Profile (SNP) રિપોર્ટમાં મહત્વના ડેટાનું વ્યાપક સંકલન શામેલ છે જે નીતિના નિર્ણયોને હકારાત્મક રીતે પ્રભાવિત કરી શકે છે અને તે ક્ષેત્રમાં સંશોધનને સરળ બનાવી શકે છે. તે ડાયાબિટીસ અને હાઈ બ્લડ પ્રેશર ઉપરાંત વેસ્ટિંગ (ઉંચાઈ માટે ઓછું વજન), સ્ટેન્ટિંગ, ઓછું વજન, વધારે વજન અને એનિમિયાના ડેટાનું વિશ્લેષણ કરે છે.

રિપોર્ટ

- SNP ને નીતિ આયોગ દ્વારા UNICEF, International Food Policy Research Institute (IFPRI), Indian Institute of Population Sciences (IIPS) અને Institute of Economic Development (IEG) ના સહયોગથી તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે.
- તે નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે (NFHS)ના રાઉન્ડ 3, 4 અને 5ના આધારે પોષક પરિણામો, તાત્કાલિક અને અંતર્ગત નિર્ધારકો અને હસ્તક્ષેપો વિશે વ્યાપક માહિતી પૂરી પાડે છે.
- રિપોર્ટમાં દેશના શ્રેષ્ઠ અને ખરાબ પ્રદર્શન કરનારા જિલ્લાઓ, સૌથી વધુ બોજવાળા જિલ્લાઓ તેમજ ટોચના ક્વરેજ જિલ્લાઓને પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા છે.

- તેમાં બાળકો, મહિલાઓ અને પુરૂષો માટે તેમજ મહત્વના વિસ્તારોને આવરી લેવામાં આવ્યા છે, જ્યાં રાજ્ય વધુ સુધારી શકે છે.

‘જલ જીવન મિશન’ એપ્લિકેશન

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ ‘ગાંધી જયંતી’ (2 ઓક્ટોબર) નિમિત્તે જલ જીવન મિશન (JJM) મોબાઇલ એપ્લિકેશન શરૂ કરી છે.
- પ્રધાનમંત્રીએ જળ જીવન મિશનનો પ્રગતિ અહેવાલ અને ગ્રામીણ સ્થાનિક સંસ્થાઓ માટે 15મા નાણાં પંચની ગ્રાન્ટના ઉપયોગ પર એક મેન્યુઅલ પણ બહાર પાડ્યું છે.

હરા ભરા: એરિયલ સીડિંગ કેમ્પેઇન

- ભારતનું પહેલું હરા-ભરા: એરિયલ સીડિંગ કેમ્પેઇન (Hara Bhara: Aerial Seeding Campaign) તાજેતરમાં સીડકોપ્ટર ડ્રોનનો ઉપયોગ કરીને તેલંગાણામાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- આ પહેલા ઓગસ્ટ 2015માં આંધ્રપ્રદેશ સરકારે ભારતીય નૌકાદળના હેલિકોપ્ટરોનો ઉપયોગ કરીને હવાઈ બીજ આપવાનો કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો હતો.

એરિયલ સીડિંગ

- એરિયલ સીડિંગ એ વાવેતરની તકનીક છે જેમાં બીજને જમીન, ખાતર, ચારકોલ અને અન્ય ઘટકોના મિશ્રણમાં લપેટવામાં આવે છે જેથી બોલને આકાર આપી શકાય, ત્યારબાદ વિમાન, હેલિકોપ્ટર અથવા ડ્રોન વગેરે જેવા હવાઈ ઉપકરણોનો ઉપયોગ કરીને આ બોલ્સને લક્ષિત વિસ્તારોમાં ફેંકી/છંટકાવ કરવામાં આવે છે.
- બીજો ફાયદો એ છે કે પક્ષીઓ અથવા વન્યપ્રાણીઓ આ પાણી અને જમીન દ્રાવ્ય પદાર્થોને ભેગવીને આ બીજને નુકસાન પહોંચાડતા નથી, જે ફાયદાકારક પરિણામો પ્રાપ્ત કરવાની અપેક્ષાઓ પણ વધારે છે.
- બીજ ધરાવતા આ બોલ્સ ઓછી ઉડતા ડ્રોન દ્વારા લક્ષિત વિસ્તારમાં ફેલાય છે, જેના કારણે બીજ હવામાં તરવાને બદલે કોર્ટિંગ મિશ્રણના વજનમાંથી પૂર્વનિર્ધારિત સ્થાન પર આવી જાય છે.
- આ બીજ જ્યારે ભારે વરસાદ પડે છે ત્યારે અંકુરિત થાય છે, તેમાં રહેલા પોષક તત્ત્વો તેમના પ્રારંભિક વિકાસમાં મદદ કરે છે.

એરિયલ સીડિંગના ફાયદા

- મુશ્કેલ વિસ્તારોમાં પ્રવેશ:
- આ પદ્ધતિ દ્વારા, મુશ્કેલ વિસ્તારો જ્યાં તીવ્ર ઢોળાવને કારણે પહોંચવું ખૂબ મુશ્કેલ છે અથવા કોઈ જંગલ માર્ગને સરળતાથી નિશાન બનાવી શકાય નહીં.

- કોઈ વધારાનું ધ્યાન જરૂરી નથી:
- બીજના અંકુરણ અને વૃદ્ધિની પ્રક્રિયા એવી છે કે, વિસ્તારોમાં છંટકાવ કર્યા પછી તેને કોઈ વિશેષ ધ્યાન આપવાની જરૂર નથી અને આ રીતે બીજછાંટીને ભૂલી જવાની રીત તરીકે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

- હળ ખેડવું જરૂરી નથી:
- તેમને ખેડવાની કે રોપણીની જરૂર નથી, કારણ કે તેઓ પહેલેથી જ જમીન, પોષક તત્ત્વો અને સૂક્ષ્મજીવોથી સમૃદ્ધ છે.
- કાદવનું કવચ તેમને પક્ષીઓ, કીડીઓ અને ઉંદર જેવા જંતુઓથી પણ બચાવે છે.

- માટીના નિકાલને અટકાવવો:
- હવાઈ એપ્લિકેશન જમીનને ઘનિષ્ઠ કરતી નથી, તેથી તે માટીના નિકાલને અટકાવે છે.
- આ પ્રકારની બીજની તકનીક ઉષ્ણકટિબંધીય જંગલો માટે સૌથી વધુ ઉપયોગી છે કારણ કે તેઓ અન્ય વન પ્રકારો કરતા કાર્બનને ખૂબ ઝડપથી શોષી લે છે અને વધુ જૈવવિવિધતાને ટેકો આપે છે.

પડકારો

- જોકે ડ્રોન ખર્ચ ઘટાડી શકે છે, પરંતુ તેના ઉપયોગથી બીજ ખોટી જગ્યાએ પડવાની સંભાવનાને નકારી શકાતી નથી.
- જ્યારે બીજ જમીન પર પહોંચે છે, ત્યારે જમીનની રચના, પ્રાણીઓ અને નીંદણ જેવા ઘણા પરિબલો વાવેતરમાં અવરોધ પેદા કરી શકે છે.
- સંબંધિત ભારતીય પ્રયત્ન:
- ગ્રીન ઈન્ડિયા માટે રાષ્ટ્રીય મિશન.
- નેશનલ વનીકરણ કાર્યક્રમ (એનએપી).
- વળતર વનીકરણ ભંડોળ વ્યવસ્થાપન અને આયોજન સત્તામંડળ (કેમ્પા ફંડ્સ).
- રણીકરણનો સામનો કરવા માટે રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ.

IMF એ Cryptocurrency પર રિપોર્ટ બહાર કર્યો

- આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળ (IMF) એ "Global Financial Stability Report" નામનો પોતાનો અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે, જે ડિજિટલ ચલણ અસ્કયામતો કેવી રીતે નાણાકીય સ્થિરતા પડકાર રજૂ કરે છે તેનું વર્ણન કરે છે.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- IMF એ તેના રિપોર્ટમાં જણાવ્યું છે કે ઝડપથી વધતી ક્રિપ્ટો ઈકોસિસ્ટમ વિશ્વ માટે નવી તકો રજૂ કરે છે. જો કે, આ ડિજિટલ કરન્સી એસેટ સંખ્યાબંધ નાણાકીય સ્થિરતા પડકારો પણ રજૂ કરે છે.

- આ અહેવાલ મુજબ, ટેકનોલોજીકલ નવીનતા પેમેન્ટ અને અન્ય નાણાકીય સેવાઓને ઝડપી, સસ્તી અને વધુ સુલભ બનાવવાના નવા યુગની શરૂઆત કરી રહી છે.

નવીન સેવાઓ (Innovative Services)

- IMFએ તેના અહેવાલમાં પ્રકાશ પાડ્યો છે કે, ક્રિપ્ટો એસેટ ટેકનોલોજીઓ ઝડપી અને સસ્તી કોસ બોર્ડર પેમેન્ટ માટે સંભવિત સાધન છે. આ તકનીકોનો ઉપયોગ કરીને, બેંક ડિપોઝિટને સ્થિર સિક્કામાં રૂપાંતરિત કરી શકાય છે, જે ડિજિટલ પ્લેટફોર્મથી નાણાકીય ઉત્પાદનોની ત્વરિત એક્સેસની મંજૂરી આપે છે. તે ત્વરિત ચલણ રૂપાંતરની પણ મંજૂરી આપે છે. IMF અનુસાર, વિકેન્દ્રીકૃત ફાઇનાન્સ વધુ સમાવિષ્ટ, નવીન અને પારદર્શક નાણાકીય સેવાઓ માટે એક મંચ બની શકે છે.

ક્રિપ્ટોકરન્સી સાથે પડકારો

- IMF અનુસાર, ક્રિપ્ટો એસેટ્સની ઝડપી વૃદ્ધિ અને વધતી જતી લોકપ્રિયતા નાણાકીય સ્થિરતા પડકારો ઉભી કરે છે.
- આવી વિકેન્દ્રિત કરન્સી અસ્થિરતા સર્જી શકે છે કારણ કે તે અત્યંત અસ્થિર છે. તેઓ ઈક્વિટી અથવા કોમોડિટી અથવા વિનિમય દર કરતાં વધુ અસ્થિર છે.
- ડિજિટલ ચલણની સરખામણીમાં તેની લેવડ દેવડનો ખર્ચ ઘણો ખર્ચાળ છે.
- આ અહેવાલ મુજબ, આવા વ્યવહારો મૂડી પ્રવાહને અસ્થિર બનાવે છે. તે ક્રિપ્ટો એસેટ્સની જોગવાઈથી સંખ્યાબંધ ઓપરેશનલ અને નાણાકીય અખંડિતતા જોખમો પણ બનાવે છે.

કામધેનુ દીપાવલી 2021 અભિયાન

- ભૂતપૂર્વ કેબિનેટ મંત્રી અને રાષ્ટ્રીય કામધેનુ આયોગના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષએ 3 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ 'કામધેનુ દીપાવલી 2021 અભિયાન' શરૂ કર્યું.
- આ ઝુંબેશ આશરે 100 કરોડ દીવા અને ગાયના છાણથી બનેલી લક્ષ્મી-ગણેશ મૂર્તિઓના ઉત્પાદન અને બજાર માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- આ અભિયાન અંતર્ગત ગાયનું દૂધ, દહીં અને ઘીની સાથે ગાયના છાણ અને ગૌમૂત્રનો ઉપયોગ કરીને ગાયોનો આર્થિક રીતે ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- હવે ગાયમાંથી પંચગવ્યમાંથી 300 વસ્તુઓ બનાવવામાં આવી રહી છે, જેમાં દીવા, મીણબત્તી, હવન સામગ્રી, હાર્ડ બોર્ડ, ધૂપસળી, અગરબત્તિ, લક્ષ્મી-ગણેશની મૂર્તિઓ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

સ્ટાર્ટ-અપ્સને કોણ તાલીમ આપે છે?

- રાષ્ટ્રીય કામધેનુ આયોગ ભારતભરમાં સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના સહયોગથી તાલીમ આપી રહ્યું છે, જેણે મોટી સંખ્યામાં ગાયના છાણ આધારિત સ્ટાર્ટ અપ્સને પ્રોત્સાહન આપ્યું છે.

અભિયાનનું મહત્વ

- ભારતભરના ગાય સાહસિકોને આ અભિયાનનો લાભ મળશે. તે એક પર્યાવરણ અનુકૂળ અભિયાન છે જે ગૌશાળાઓને આત્મનિર્ભર બનવામાં પણ મદદ કરશે. આ અભિયાન પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીના 'સ્ટાર્ટ-અપ ઈન્ડિયા' અને 'આત્મનિર્ભર ભારત'ના વિઝનને પણ મજબૂત કરશે.

રાષ્ટ્રીય ગોકુલ મિશન

- આ મિશન સરકાર દ્વારા ડિસેમ્બર 2014માં સ્વદેશી બોવાઈન જાતિઓના વિકાસ અને સંરક્ષણ અને બોવાઈન વસ્તીના આનુવંશિક સુધારાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

SBM-Uનો બીજો તબક્કો

- તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ સ્વચ્છ ભારત મિશન-શહેરી (SBM-U 2.0)ના બીજા તબક્કાનો શુભારંભ કર્યો હતો.
- આવાસ અને શહેરી બાબતોનું મંત્રાલય (MoHUA) આ યોજનાનું નોડલ મંત્રાલય છે.

SBM-U 1ની પ્રગતિ

- 4,324 શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓને ખુલ્લામાં શૌચમુક્ત જાહેર કરવામાં આવી છે, જે મિશનના લક્ષ્યથી ઘણી આગળ 66 લાખ વ્યક્તિગત ઘરગથ્થુ શૌચાલયો અને 6 લાખથી વધુ સમુદાય/જાહેર શૌચાલયોના નિર્માણ દ્વારા શક્ય બનાવવામાં આવી છે.
- વર્ષ 2016માં MoHUA દ્વારા શરૂ કરવામાં આવેલી ડિજિટલ ફરિયાદ નિવારણ ફોરમ, સ્વચ્છતા એપ્લિકેશન જેવી ડિજિટલ ક્ષમતાઓએ નાગરિક ફરિયાદ નિવારણના સંચાલનને પ્રોત્સાહન આપવું પડશે.
- સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ, 2016એ SBM-U હેઠળ 4,000થી વધુ શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓને આવરી લેતા વિશ્વનો સૌથી મોટો શહેરી સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણ શરૂ કર્યો હતો.

અમૃત મિશનનો બીજો તબક્કો

- તાજેતરમાં, વડાપ્રધાને અટલ મિશન ફોર રિજુવેનેશન એન્ડ અર્બન ટ્રાન્સફોર્મેશન (AMRUT 2.0) નો બીજો તબક્કો શરૂ કર્યો.

- આવાસ અને શહેરી બાબતોનું મંત્રાલય (MoHUA) આ યોજના માટે નોડલ મંત્રાલય છે.

ઓગસ્ટ 2021 142 વર્ષમાં છઠ્ઠો સૌથી ગરમ મહિનો હતો: NOAA રિપોર્ટ

- NOAAના નેશનલ સેન્ટર ફોર એન્વાયરમેન્ટલ ઇન્ફર્મેશન એનાલિસિસ મુજબ, ઓગસ્ટ 2021 પૃથ્વી પરનો છઠ્ઠો સૌથી ગરમ મહિનો હતો.
- ઓગસ્ટ 2021 142 વર્ષમાં છઠ્ઠો સૌથી ગરમ મહિનો હતો.
- ઓગસ્ટની ગરમીનું વિશ્લેષણ કરતા વૈજ્ઞાનિકોએ શોધી કાઢ્યું કે સરેરાશ વૈશ્વિક જમીન અને સમુદ્ર સપાટીનું તાપમાન 20મી સદીની સરેરાશ કરતા 1.62 ડિગ્રી ફેરનહીટ વધારે છે.
- બીજો સૌથી ગરમ ઓગસ્ટ એશિયામાં નોંધાયો હતો જ્યારે ત્રીજો સૌથી ગરમ ઓગસ્ટ આફ્રિકામાં નોંધાયો હતો.
- ઉત્તરી ગોળાર્ધમાં સૌથી ગરમ ઉનાળો
- વર્ષ 2021 ઉત્તર ગોળાર્ધમાં નોંધાયેલ બીજો સૌથી વધુ ઉનાળો હતો. ઉત્તરી ગોળાર્ધમાં વર્ષ 2020 રેકોર્ડ પર સૌથી ગરમ ઉનાળો જોવા મળ્યો.

દરિયાઈ બરફનું વિસ્તરણ

- ઓગસ્ટમાં, આર્કટિક દરિયાઈ બરફનું ક્વરેજ 43 વર્ષના રેકોર્ડમાં 10મા સૌથી નીચું હતું, જ્યારે એન્ટાર્કટિક દરિયાઈ બરફનું ક્વરેજ 5મું સૌથી વધુ હતું.

2021 સ્ટેટ ઓફ ધ એજ્યુકેશન રીપોર્ટ ઇન ઇન્ડિયા: યુનેસ્કો

- વિશ્વ શિક્ષક દિવસ (5 ઓક્ટોબર) નિમિત્તે સંયુક્ત રાષ્ટ્ર શૈક્ષણિક, વૈજ્ઞાનિક અને સાંસ્કૃતિક સંગઠન (યુનેસ્કો)એ ભારતમાં 2021નો શિક્ષણ રાજ્ય અહેવાલ શરૂ કર્યો હતો: 'નો ટીચર, નો ફૂલાસ'.

અહેવાલના મુખ્ય તારણો

- શિક્ષકોની અછત:
  - દેશમાં લગભગ 1.2 લાખ સિંગલ ટીચર સ્કૂલો છે, જેમાંથી 89 ટકા ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં છે.
  - અહેવાલમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે શિક્ષકોની હાલની અછતને પહોંચી વળવા માટે ભારતને 11.16 લાખ વધારાના શિક્ષકોની જરૂર છે.
- રાજ્યોનું પ્રદર્શન (મહિલા શિક્ષકો):
  - ત્રિપુરામાં સૌથી ઓછી મહિલા શિક્ષકો છે, ત્યારબાદ આસામ, ઝારખંડ અને રાજસ્થાનનો ક્રમ આવે છે.
  - ગોવા, દિલ્હી, કેરળ અને ચંદીગઢ અનુક્રમે મહિલા શિક્ષકોમાં મોખરે છે.

- જ્ઞાનગી ક્ષેત્રમાં શિક્ષકોની સંખ્યામાં વધારો:
  - જ્ઞાનગી ક્ષેત્રમાં કામ કરતા શિક્ષકોનું પ્રમાણ 2013-14માં 21 ટકાથી વધીને 2018-19માં 35 ટકા થઈ ગયા છે.
  - RTE એક્ટ મુજબ વિદ્યાર્થી-શિક્ષક ગુણોત્તર (PTR) ધોરણ 1-5 સુધીમાં 30:1 અને ઉચ્ચ વર્ગોમાં 35:1 હોવો જોઈએ.
- ડિજિટલ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો અભાવ:
  - શાળાઓમાં કમ્પ્યુટિંગ ઉપકરણો (ડેસ્કટોપ અથવા લેપટોપ)ની કુલ ઉપલબ્ધતા શહેરી વિસ્તારોમાં 43 ટકા અને એકંદર ભારતના સ્તરે 22 ટકા છે. શહેરોની તુલનામાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં કમ્પ્યુટિંગ ઉપકરણોની કુલ ઉપલબ્ધતા માત્ર 18% છે.
  - સમગ્ર ભારતમાં શાળાઓમાં ઇન્ટરનેટની પહોંચ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં માત્ર 14 ટકા છે જ્યારે શહેરી વિસ્તારોમાં 42 ટકા અને સમગ્ર ભારતના સ્તરે 19 ટકા છે.
- ગ્રોસ એનરોલમેન્ટ રેશિયોમાં વધારો (GER):
  - પ્રાથમિક શાળાઓમાં GERનું સ્તર 2001માં 81.6 થી વધીને 2018-19માં 93.03 અને 2019-2020માં 102.1 થયું છે.
  - GER એ શિક્ષણના આપેલા સ્તરમાં નોંધાયેલા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા છે જે શાળાની વયની વસ્તીની ટકાવારી તરીકે વ્યક્ત કરવામાં આવે છે.
  - 2019-20માં પ્રાથમિક શિક્ષણ માટે કુલ જાળવણી (Overall Retention) 74.6% છે અને માધ્યમિક શિક્ષણમાં 59.6% છે.

બલામણો

- શિક્ષકોની સંખ્યામાં વધારો અને પૂર્વોત્તર રાજ્યો, ગ્રામીણ વિસ્તારો અને 'મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓ'માં કામગીરીમાં સુધારો.
- શારીરિક શિક્ષણ, સંગીત, કલા, વ્યવસાયિક શિક્ષણ, બાળપણ અને વિશેષ શિક્ષણમાં શિક્ષકોની સંખ્યામાં વધારો.
- શિક્ષકોની વ્યાવસાયિક સ્વાયત્તતાનું મહત્વ.
- શિક્ષકોની વધુ સારી કારકિર્દી.
- શિક્ષકોને અર્થપૂર્ણ માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર તકનીક (ICT) તાલીમ પૂરી પાડવી.
- પારસ્પરિક જવાબદારીના આધારે કન્સલ્ટન્સી પ્રક્રિયાઓ મારફતે શિક્ષણ શાસન વિકસાવવું.

યોજનાઓ

- નિપુણ ભારત મિશન
- નિષ્ઠા 2.0 (શિક્ષક તાલીમ કાર્યક્રમ)
- શિક્ષણ પર નવી રાષ્ટ્રીય નીતિ (NEP), 2020
- સર્વ શિક્ષા અભિયાન
- PM પોષણ યોજના
- ધ રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન (RTE) એક્ટ, 2009
- બેટી બચાવો બેટી પઢાવો

‘પીએમ મિત્ર’ પાર્ક

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે રૂ .4,445 કરોડના ખર્ચ સાથે સાત ‘મેગા ઇન્ટિગ્રેટેડ ટેક્સટાઇલ રિજન એન્ડ એપેરલ’ (પીએમ મિત્ર) પાર્કની સ્થાપનાને મંજૂરી આપી છે.
- આ યોજના હેઠળ સ્થાપિત ‘મિત્ર’ પાર્કનો ઉદ્દેશ સ્પિનિંગ, વણાટ, પ્રોસેસિંગ/ડાઈંગ, પ્રિન્ટિંગથી લઈને ગારમેન્ટ મેન્યુફેક્ચરિંગ સુધીની સમગ્ર કાપડ કિંમત શૃંખલાને એક જ સ્થળે એકીકૃત કરવાનો છે.

ફાઇનાન્સિંગ

- આ યોજના હેઠળ કેન્દ્ર સરકાર દરેક ગ્રીનફિલ્ડ ‘મિત્ર’ પાર્ક માટે રૂ.500 કરોડ અને સામાન્ય મૂળભૂત માળખાગત સુવિધાઓના વિકાસ માટે દરેક બ્રાઉનફિલ્ડ પાર્ક માટે રૂ.200 કરોડની વિકાસ મૂડી સહાય પૂરી પાડશે.
- ગ્રીનફિલ્ડ સંપૂર્ણપણે નવા પ્રોજેક્ટનો ઉલ્લેખ કરે છે, જે શૂન્ય સ્તરે શરૂ થવાનો છે, જ્યારે બ્રાઉનફિલ્ડ પ્રોજેક્ટ એ છે જેના પર કામ હાથ ધરવામાં આવ્યું છે.

પ્રોત્સાહનો માટેની લાયકાત

- આ દરેક ઉદ્યાનમાં કાપડ ઉત્પાદન એકમોની વહેલી સ્થાપના માટે સ્પર્ધાત્મક પ્રોત્સાહન સહાય તરીકે વધારાના રૂ.300 કરોડ પૂરા પાડવામાં આવશે.
- ઓછામાં ઓછા 100 લોકોને રોજગારી આપતા ‘એન્કર પ્લાન્ટ’ સ્થાપતા રોકાણકારો ત્રણ વર્ષ માટે વાર્ષિક 10 કરોડ રૂપિયા સુધીના પ્રોત્સાહન માટે પાત્ર રહેશે.

મહત્વ

- લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો:
  - તેનાથી લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે અને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનવા માટે ટેક્સટાઇલ ક્ષેત્રની મૂલ્ય શૃંખલા મજબૂત થશે.
  - કાપડની નિકાસને પ્રોત્સાહન આપવાનું ભારતનું લક્ષ્ય ઉચ્ચ લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં મોટો અવરોધ માનવામાં આવે છે.
  - રોગચાળા દરમિયાન વૈશ્વિક પુરવઠા શૃંખલાને અસર થતાં ભારતને તાજેતરના સમયમાં ચીનતરફથી મોટા કાચા માલના પુરવઠામાં વિક્ષેપોનો સામનો કરવો પડ્યો છે.

રોજગાર ઉત્પાદન

- ‘મિત્ર’ પાર્ક દ્વારા સીધી 1 લાખ નોકરીઓનું સર્જન થવાની સંભાવના છે અને આડકતરી રીતે 2 લાખ નોકરીઓનું સર્જન થવાની સંભાવના છે.

વિદેશી રોકાણમાં વધારો

- આ ઉદ્યાનો દેશમાં પ્રત્યક્ષ વિદેશી નિવેશ(FDI) આકર્ષવા માટે મહત્વપૂર્ણ છે.
- એપ્રિલ 2000થી સપ્ટેમ્બર 2020 સુધી ભારતના ટેક્સટાઇલ સેક્ટરને 20,468.62 કરોડ રૂપિયાનું સીધું વિદેશી રોકાણ મળ્યું હતું, જે આ સમયગાળા દરમિયાન કુલ વિદેશી રોકાણ પ્રવાહના માત્ર 0.69 ટકા છે.

અન્ય સંબંધિત પ્રયાસો

- ગારમેન્ટ્સ અને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સના દસ ઉત્પાદનો માટે પાંચ વર્ષ માટે ‘મેન-મેડ ફાઇબર બ્લોક’ (MMF) પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઇન્સેન્ટિવ સ્કીમ’ને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ ક્ષેત્રમાં સંશોધન અને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સ પર રાષ્ટ્રીય મિશન પણ શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

વ્યાપક હસ્તકલા ક્લસ્ટર વિકાસ યોજના

- કાપડ મંત્રાલયે 5 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ વ્યાપક હસ્તકલા ક્લસ્ટર વિકાસ યોજના (Comprehensive Handicrafts Cluster Development Scheme-CHCDS) ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી છે.
- CHCDS યોજનાને કુલ 160 કરોડના ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
- આ યોજના હવે માર્ચ 2026 સુધી ચાલુ રહેશે.
- આ યોજના હેઠળ હસ્તકલા કારીગરોને માળખાકીય સહાય, ડિઝાઇન અને ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન, માર્કેટ એક્સેસ વગેરે પૂરી પાડવામાં આવશે.

યોજનાનો ઉદ્દેશ

- CHCDS સ્કીમ વર્લ્ડ ક્લાસ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર બનાવવા માટે લોન્ચ કરવામાં આવી હતી જે ઉત્પાદન અને નિકાસ વધારવા માટે સ્થાનિક કારીગરો અને SMEs ની બિઝનેસ જરૂરિયાતો પૂરી કરશે. આધુનિક માળખાકીય સુવિધાઓ, પર્યાપ્ત તાલીમ, નવીનતમ ટેકનોલોજી અને માનવ સંસાધન વિકાસના ઈનપુટ્સ સાથે વિશ્વકક્ષાના એકમોની સ્થાપનામાં કારીગરો અને ઉદ્યોગસાહસિકોને મદદ કરવાના હેતુથી આ ક્લસ્ટરોની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

CHCDS હેઠળની જોગવાઈઓ

- CHCDS અંતર્ગત, બેઝલાઈન સર્વે અને પ્રવૃત્તિ મેપિંગ, કૌશલ્ય તાલીમ, માર્કેટિંગ ઈવેન્ટ્સ, સુધારેલ સાધન કીટ, પ્રચાર, સેમિનાર, ક્ષમતા નિર્માણ, ડિઝાઇન વર્કશોપ વગેરેની વ્યવસ્થા કરવામાં આવશે. આ યોજના એમ્પોરિયમ, કોમન ફેસિલિટી સેન્ટર, રો મટિરિયલ બેન્ક, બિઝનેસ કોમન પ્રોડક્શન સેન્ટર, ફેસિલિટીશન સેન્ટર, ડિઝાઇન અને રિસોર્સ સેન્ટર પણ આપશે.

અધિકારી બનવા તરફની પહેલ...

GPSC CLASS 1/2 PRELIM માટે ખાસ**OFFLINE MOCK TEST PAPER**

TEST NO.	SUBJECT	DATE
TEST 1	ECONOMY	17/12 FRIDAY
TEST 2	HISTORY	18/12 SATURDAY
TEST 3	ભૂગોળ	19/12 SUNDAY
TEST 4	સાંસ્કૃતિક વારસો	20/12 MONDAY
TEST 5	વિજ્ઞાન & ટેકનોલોજી	21/12 TUESDAY
TEST 6	નંધારણ	22/12 WEDNESDAY
TEST 7	ગણિત & Reasoning	23/12 THURSAY
TEST 8	CURRENT AFFAIRS	24/12 FRIDAY

GPSCની પરીક્ષામાં પુછાતા પ્રશ્નો મુજબ નવા તૈયાર કરાયેલા પ્રશ્નોપત્રો

FOR MORE DETAIL - 93280 01110, 93757 01110

t.me/icerajkotofficial

icerajkot

ગુજરાત સરકારની ટૂંક સમયમાં પ્રસિદ્ધ થનારી વર્ગ-3ની તમામ નવી ભરતીઓ માટેની માસ્ટર બેચ

તારીખ - 09/12/21
સવારે - 10:30 to 12:30

તલાટી / પંચાયત મંત્રી,
ગ્રામસેવક, નાયબ નિરીક્ષક,
બિનસચિવાલય ક્લાર્ક વગેરે...

સ્પર્ધાત્મક
પરીક્ષાના નિષ્ણાંતો
દ્વારા અભ્યાસ

**જનરલ
બેચ**

**Weekly
Test**

નવા અભ્યાસક્રમ મુજબની
પરિણામલક્ષી તૈયારી

પરીક્ષા પાસ કરવાની
આક્રમક વ્યૂહરચના

ફ્રી રજિસ્ટ્રેશન ફરજિયાત **93757-01110/93280-01110**

કાલાવડ રોડ, તિરૂપતી પેટ્રોલ પંપ સામે,
સ્વામિનારાયણ મંદિર પાસે,
રાજકોટ.

offline

રાજકોટ

ભારતની ઇથેનોલ યોજના અને ખાદ્ય સુરક્ષા

- યોખા, મકાઈ અને ખાંડમાંથી ઇથેનોલને પ્રોત્સાહન આપીને અશ્મિભૂત ઇથેનોલ ઉપયોગમાં કાપ મૂકવાની ભારતની મહત્વાકાંક્ષી યોજના દેશની ખાદ્ય સુરક્ષાને નબળી પાડી શકે છે.

સંબંધિત મુદ્દાઓ

- રાષ્ટ્રીય જૈવિક બળતણ નીતિ: ઇથેનોલ મિશ્રણનું નવું લક્ષ્ય મુખ્યત્વે અનાજના સરપ્લસ અને તકનીકોની વ્યાપક ઉપલબ્ધતાને ધ્યાનમાં રાખીને ખાદ્ય આધારિત ફીડસ્ટોક્સ પર કેન્દ્રિત છે.
- આ બ્લુપ્રિન્ટ નેશનલ બાયો ફ્યુઅલ પોલિસી-2018નો એક ભાગ છે, જેણે ઘાસ અને શેવાળ; ખેતર અને વનીકરણના અવશેષો અને યોખા, ઘઉં અને મકાઈના સ્ટ્રો વગેરે જેવી સેલ્યુલોસિક સામગ્રીને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.
- ભૂખમરનો ખતરો: રાજ્યો તેમના 'જાહેર વિતરણ નેટવર્ક' માટે ચૂકવતા ભાવો કરતા ઓછા ભાવે ગરીબો માટે અનાજ કંપનીઓને વેચવામાં આવી રહ્યું છે.
- સબસિડીવાળા અનાજ માટે કંપનીઓ અને જાહેર વિતરણ પ્રણાલી વચ્ચેની સ્પર્ધા ગ્રામીણ ગરીબોને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે અને દેશમાં ભૂખની સ્થિતિને પણ વધારી શકે છે.
- 107 દેશો સાથે ગ્લોબલ હંગર ઇન્ડેક્સ-2020માં ભારત 94મા ક્રમે છે.
- ફૂડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર ઓર્ગેનાઈઝેશન(FAO)નો અંદાજ છે કે 2018થી 2020ની વચ્ચે લગભગ 209 મિલિયન ભારતીય અથવા દેશની 15 ટકા વસ્તી કુપોષિત હતી.
- તદુપરાંત, કોવિડ-19 રોગચાળાએ વધુ લોકોને ગરીબીમાં ધકેલી દીધા છે.
- ખર્ચ: જૈવિક બળતણના ઉત્પાદન માટે જમીનની જરૂર પડે છે, જે જૈવિક બળતણની કિંમત તેમજ ખાદ્ય પાકના ખર્ચને અસર કરે છે.
- પાણીનો ઉપયોગ: જૈવિક બળતણના પાકની યોગ્ય સિંચાઈ તેમજ બળતણના નિર્માણ માટે મોટા પ્રમાણમાં પાણીની જરૂર પડે છે, જે સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક જળ સંસાધનોને અસર કરી શકે છે.
- કાર્યક્ષમતા: અશ્મિભૂત ઇથેનોલ જૈવિક બળતણ કરતાં વધુ ઊર્જા ઉત્પન્ન કરે છે. ઉદાહરણ તરીકે, 1 ગેલન ઇથેનોલ (અશ્મિભૂત બળતણ) 1 ગેલન ગેસોલિન (અશ્મિભૂત બળ તણ) કરતા ઓછી ઊર્જા ઉત્પન્ન કરે છે.

સરકારની દલીલ

- અનાજનો પૂરતો જથ્થો:
- ઇથેનોલને પ્રોત્સાહન આપવા માટેના પ્રયાસો ભારતની ખાદ્ય સુરક્ષા માટે ખતરો નથી કારણ કે સરકાર પાસે ભારતીય ખાદ્ય નિગમ (FCI) ગોડાઉનમાં અનાજનો પૂરતો સ્ટોક છે.

- આંકડા મુજબ સરકાર 21.8 મિલિયન ટન યોખા અનામત રાખે છે, જ્યારે દેશને માત્ર 13.54 મિલિયન ટનની જરૂર છે.
- ક્ષમતા નિર્માણ:
- સરકારની લાંબા ગાળાની યોજનામાં પૂરતી ક્ષમતા બનાવવાનો પણ સમાવેશ થાય છે, જેથી 20% મિશ્રણની જરૂરિયાતમાંથી અડધા મુખ્યત્વે મકાઈ અને શેરડી દ્વારા પૂર્ણ કરી શકાય.
- ખેડૂતોને લાભ: સરપ્લસના મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખીને મિશ્રણ યોજનાથી મકાઈ અને યોખાના ખેડૂતોને ફાયદો થશે.

આગળનો રસ્તો

- કચરામાંથી ઇથેનોલ:
- જો ભારત કચરામાંથી બનેલા ઇથેનોલ પર ફરીથી ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા માંગે છે તો તેની પાસે ટકાઉ જૈવિક બળતણ નીતિમાં વૈશ્વિક નેતા બનવાની વાસ્તવિક તક છે.
- તે મજબૂત આબોહવા અને હવાની ગુણવત્તા બંનેમાં લાભ પ્રદાન કરશે કારણ કે આ કચરો હાલમાં ઘણીવાર બળી જાય છે, જે ધુમ્મસમાં ફાળો આપે છે.
- જળ સંકટ:
- નવી ઇથેનોલ નીતિએ એ સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કે તે ખેડૂતોને પાણી-સઘન પાક તરફ દોરી ન જાય અને દેશના એવા વિસ્તારોમાં જળ સંકટ ન સર્જે જ્યાં તેની અછત પહેલેથી જ ગંભીર છે.
- યોખા અને શેરડીની સાથે ઘઉં ભારતના સિંચાઈના પાણીનો લગભગ 80% ઉપયોગ કરે છે.
- પાક ઉત્પાદનને પ્રાધાન્ય:
- જમીનના પાણીના ઘટતા સંસાધનો, ખેતીલાયક જમીનની અછત, અનિશ્ચિત ચોમાસું અને આબોહવા પરિવર્તનને કારણે પાકની ઉપજમાં ઘટાડો સાથે બળતણ માટે પાક પરના ખાદ્ય ઉત્પાદનને પ્રાથમિકતા આપવી જોઈએ.

ખરીદી પોર્ટલના સંકલન માટે એપ્લિકેશન ઇન્કોર્પોરેશન

- તાજેતરમાં, ખાદ્ય અને જાહેર વિતરણ વિભાગે તમામ રાજ્ય સરકારોના ખરીદી પોર્ટલના સંકલન માટે એપ્લિકેશન ઇન્કોર્પોરેશન વિકસાવી છે.

આવશ્યકતા

- યોજનાઓના અમલીકરણમાં પડકારો:
- ખરીદી પ્રણાલીઓમાં વિવિધતાને કારણે, કેન્દ્ર સરકારની યોજનાઓના અમલીકરણ માટે પ્રણાલીગત અને અમલીકરણ બંને પડકારોનો સામનો કરવો પડે છે.

■ ભંડોળમાં વિલંબ:

> વિવિધ રાજ્યો સાથે ખરીદીના કામો કેટલીક વાર લાંબી પ્રક્રિયા હેઠળ ઉકેલાઈ શકે છે, જેનાથી રાજ્યોને ભંડોળ બહાર પાડવામાં વિલંબ થઈ શકે છે.

■ અક્ષમતાઓ:

> આ ઉપરાંત, બિન-પ્રમાણભૂત ખરીદી કામગીરી જેવી ટાળી શકાય તેવી અક્ષમતાઓ છે, જે ખરીદીની કામગીરીમાં વ્યેટિયા તરીકે દેખાય છે.

■ ધોરણીકરણ:

> દેખરેખ અને વ્યૂહાત્મક નિર્ણય લેવા માટે કોઈ ઓલ ઈન્ડિયા સ્ટાન્ડર્ડ પ્રોક્વોરમેન્ટ ઈકોસિસ્ટમ નથી.

> ખરીદીની કામગીરીમાં દેશને સર્વોચ્ચ સ્તરની પારદર્શિતા અને કાર્યક્ષમતા હાંસલ કરવામાં મદદ કરવા માટે કામગીરીનાં ધોરણીકરણ આવશ્યક છે, જે આખરે દેશના લોકો માટે ખાદ્ય સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરે છે.

લાભ

> ખેડૂતો: તેઓ તેમની પેદાશો વાજબી ભાવે વેચી શકશે અને વ્યથિત વેચાણને ટાળી શકશે.

> ખરીદી એજન્સીઓ: ખરીદી કામગીરીના વધુ સારા સંચાલન સાથે, રાજ્ય એજન્સીઓ અને FCI મર્યાદિત સંસાધનો સાથે કાર્યક્ષમ રીતે ખરીદી કરી શકશે.

> અન્ય હિસ્સેદારો: ખરીદીના કામોનું ઓટોમેશન અને ધોરણીકરણ અનાજની ખરીદી અને તેના ભંડારમાં સંગ્રહ માટે સંકલિત અભિગમ પ્રદાન કરશે.

સ્ટેટ ઓફ ફ્લાઇમટ સર્વિસીસ રિપોર્ટ- 2021: WMO

> તાજેતરમાં વર્લ્ડ હવામાન સંસ્થા(WMO)એ સ્ટેટ ઓફ ફ્લાઇમટ સર્વિસીસ રિપોર્ટ-2021 બહાર પાડ્યો છે. તે પાર્થિવ જળ સંગ્રહ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

> અગાઉ, યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ(યુનિસેફ) દ્વારા વોટરડે(22 માર્ચ)નિમિત્તે બહાર પાડવામાં આવેલા અહેવાલમાં બહાર આવ્યું હતું કે વિશ્વભરમાં પાંચમાંથી એક બાળક ઊંચા અથવા ઊંચા પાણીની નબળાઈવાળા વિસ્તારોમાં રહે છે.

વૈશ્વિક દૃશ્ય

> 'ટેરેસ્ટ્રીયલ વોટર હાર્વેસ્ટિંગ'માં, છેલ્લા 20 વર્ષમાં (2002-2021) વાર્ષિક 1 સેમી. "નો દર ઘટી રહ્યો છે".

> સૌથી વધુ નુકસાન એન્ટાર્કટિક અને ગ્રીનલેન્ડમાં થયું છે. પરંતુ ઘણા ઉચ્ચ વસ્તી વાળા દેશોમાં પણ 'પાર્થિવ જળ સંગ્રહ'માં ઘટાડો નોંધાયો છે.

ભારતીય દૃશ્ય

■ પરિચય:

> ભારતમાં 'પાર્થિવ જળ સંચય'માં વાર્ષિક ઓછામાં ઓછા 3 સેમી. 'નો દર ઘટી રહ્યો છે'. કેટલાક વિસ્તારોમાં ઘટાડાનો દર વાર્ષિક 4 સેમી છે. તેનાથી પણ વધારે.

> એન્ટાર્કટિક અને ગ્રીનલેન્ડમાં પાણીના સંગ્રહના નુકસાનને બાકાત રાખવામાં આવે તો ભારતમાં પાર્થિવ જળ સંગ્રહમાં સૌથી વધુ નુકસાન નોંધાયું છે.

> ભારત 'પાર્થિવ જળ સંચય નુકસાનની દ્રષ્ટિએ સૌથી મોટું હોટસ્પોટ' છે. ભારતના ઉત્તરીય ભાગને દેશની અંદર સૌથી વધુ નુકસાન થયું છે.

■ માથાદીઠ પાણીની ઉપલબ્ધતા:

> ભારતમાં વસ્તી વધવાને કારણે માથાદીઠ પાણીની ઉપલબ્ધતા ઘટી રહી છે.

> માથાદીઠ પાણીની સરેરાશ વાર્ષિક ઉપલબ્ધતા 2011માં ઘટીને 1,545 ક્યુબિક મીટર થઈ હતી જે 2001માં 1,816 ક્યુબિક મીટર હતી.

> કેન્દ્રીય આવાસ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલયના જણાવ્યા અનુસાર, તે 2031 સુધીમાં ઘટીને 1,367 ક્યુબિક મીટર થઈ જશે.

■ નદીની ખીણો:

> ફાલ્કનમાર્ક વોટર સ્ટ્રેસ ઈન્ડિકેટરના જણાવ્યા અનુસાર, ભારતની 21 નદી ખીણોમાંથી પાંચ 'કુલ પાણીની અછત'નો સામનો કરી રહી છે (માથાદીઠ 500 ક્યુબિક મીટરથી ઓછી પાણીની ઉપલબ્ધતા).

> પાંચ 'પાણીની દુર્લભતા' (માથાદીઠ 1,000 ક્યુબિક મીટરથી ઓછા પાણીની ઉપલબ્ધતા) અને ત્રણ 'જળ તણાવ' (માથાદીઠ પાણીની ઉપલબ્ધતા 1,700 ક્યુબિક મીટરથી પણ ઓછી) ની સ્થિતિમાં છે.

> સ્ટેટ ઓફ ઈન્ડિયાના પર્યાવરણ-2020ના અહેવાલ મુજબ, 2050 સુધીમાં છ નદી ખીણો 'સંપૂર્ણ પાણીની અછત'ની સ્થિતિમાં હશે, જ્યારે છમાં 'પાણીની અછત' હશે અને ચારમાં 'જળ તણાવ' હશે.

> ફાલ્કનમાર્ક ઈન્ડિકેટર એ પાણીની દુર્લભતાની સ્થિતિનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે સૌથી વ્યાપક પણે ઉપયોગમાં લેવાતા સૂચકોમાંનું એક છે. તે દેશમાં પીવાના પાણીના કુલ સંસાધનોને કુલ વસ્તી સાથે જોડે છે અને કુદરતી ઈકોસિસ્ટમની જરૂરિયાતો સહિત જળ સંસાધનો પર વસ્તી જે દબાણ લાવે છે તે દર્શાવે છે.

બલામણો

■ રોકાણની આવશ્યકતા:

> ખાસ કરીને નાના વિકાસશીલ ટાપુ દેશો (Small Island Developing States-SIDS) અને ઓછા વિકસિત દેશો (Least Developed Countries- LDC)માં પાણીમાં તણાવનું વધુ સારી રીતે સંચાલન કરવાના ઉકેલ તરીકે સંકલિત જળ સંસાધન વ્યવસ્થાપન (Integrated Resources Water Management- IWRM).

- આફ્રિકામાં દુષ્કાળ અને એશિયામાં પૂરની ચેતવણી સહિત જોખમી LDCમાં અંતથી અંત દુષ્કાળ અને પૂરની પ્રારંભિક ચેતવણી પ્રણાલી.
- ક્ષમતા અંતરાલ ભરો:
  - મૂળભૂત હાઈડ્રોલોજી ચલ માટે ડેટા સંગ્રહમાં ક્ષમતાના અંતરને ભરો જે આબોહવા સેવાઓ અને પ્રારંભિક ચેતવણી પ્રણાલીઓને રેખાંકિત કરે છે.
  - ખાસ કરીને જળ ક્ષેત્રમાં SIDSના કિસ્સામાં, તે આબોહવા સેવાઓ માટે ક્ષમતાના અંતરને ભરવામાં મદદ કરશે.
- વાતચીત સુધારવી:
  - જળ ક્ષેત્રમાં અનુકૂળનને વધુ સારી રીતે ટેકો આપવા માટે માહિતી વપરાશકર્તાઓ સાથે આબોહવા સેવાઓના સહ-વિકાસ અને સંચાલન માટે રાષ્ટ્રીય સ્તરના હિસ્સેદારો વચ્ચે ની ક્રિયાપ્રતિક્રિયામાં સુધારો કરવો.
  - સામાજિક-આર્થિક લાભોની વધુ સારી દેખરેખ અને મૂલ્યાંકનની પણ તાતી જરૂર છે, જે શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ પ્રદર્શિત કરવામાં મદદ કરશે.
- જળ અને આબોહવા જોડાણ જોડાય છે:
  - વોટર એન્ડ ફ્લાઈમેટ એલાયન્સ તેના સભ્યો માટે સંયુક્ત પ્રવૃત્તિઓમાં ભાગ લેવા અને ડેટા અને માહિતી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા તેમજ પાણી અને આબોહવાના પડકારોના અંતરને ધ્યાનમાં રાખીને ઉકેલો લાગુ કરવા માટેનું એક પ્લેટફોર્મ છે.

સંબંધિત સત્તાવાર પહેલ

- જળ ક્રાંતિ અભિયાન.
- રાષ્ટ્રીય જળ મિશન.
- રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ પીવાના પાણીનો કાર્યક્રમ.
- નીતિ આયોગનો ઓવરઓલ વોટર મેનેજમેન્ટ ઈન્ડેક્સ.
- જળ જીવન મિશન.
- જળ શક્તિ અભિયાન.
- અટલ ભૂજલ યોજના.

માર્ગ પરિવહન મંત્રાલયે 'સારા નાગરિકો' (Good Samaritans) માટે યોજના શરૂ કરી

- માર્ગ, પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રાલયે 4 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ 'સારા નાગરિકો' માટે એક યોજના શરૂ કરી.
- આ યોજના 15 ઓક્ટોબર, 2021 થી લાગુ થશે અને 31 માર્ચ, 2026 સુધી ચાલશે.
- આ યોજના હેઠળ, અકસ્માતનાં 'સુવર્ણ કલાક' ની અંદર વ્યક્તિને હોસ્પિટલમાં લઈ જઈને માર્ગ અકસ્માતનો ભોગ બનેલા વ્યક્તિનો જીવ બચાવનારાઓને અકસ્માત દીઠ રૂ. 5,000નું રોકડ પુરસ્કાર આપવામાં આવશે.

- કટોકટીની સ્થિતિમાં માર્ગ અકસ્માત પીડિતોને મદદ કરવા માટે સામાન્ય લોકોને પ્રેરિત કરવા માટે રોકડ ઇનામો આપવામાં આવશે.
- રોકડ પુરસ્કાર સાથે, પ્રશંસાનું પ્રમાણપત્ર પણ આપવામાં આવશે.

રાષ્ટ્રીય કક્ષાના પુરસ્કારો

- દરેક કેસમાં પુરસ્કાર ઉપરાંત, મંત્રાલય 'Most Worthy Good Samaritans' ને 10 રાષ્ટ્રીય કક્ષાના પુરસ્કારો પણ આપશે.
- આખા વર્ષ દરમિયાન સન્માનિત થયેલા લોકોમાંથી Most Worthy Good Samaritansની પસંદગી કરવામાં આવશે.
- દરેકને 1,00,000 રૂપિયાનું ઇનામ આપવામાં આવશે.
- માર્ગ, પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રાલય રોકડ પુરસ્કાર આપવા માટે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના પરિવહન વિભાગને 5 લાખ રૂપિયાનું પ્રારંભિક અનુદાન આપશે.
- Individual Good Samaritan ને વર્ષમાં મહત્તમ પાંચ વખત પુરસ્કાર આપવામાં આવશે.

ગોલ્ડન અવર (golden hour) શું છે?

- 'ગોલ્ડન અવર' આઘાતજનક ઈજા બાદ 1 કલાકનો સમયગાળો છે. આ સમયગાળા દરમિયાન તાત્કાલિક તબીબી સંભાળ આપીને મૃત્યુ અટકાવવામાં આવે તેવી શક્યતા છે.
- મોટર વાહન સુધારો અધિનિયમ, 2019
- મોટર વાહન સુધારો અધિનિયમ 2019ની કલમ 134A હેઠળ નિયમો 29 સપ્ટેમ્બર, 2020ના રોજ મંત્રાલય દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા.

SVAMITVA: પીએમ મોદીએ મધ્યપ્રદેશમાં 1.7 લાખ ઈ-પ્રોપર્ટી કાર્ડનું વિતરણ કર્યું

- પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 6 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ મધ્યપ્રદેશમાં સ્વામીત્વ યોજનાના લાભાર્થીઓ સાથે વાતચીત કરી.
- આ પ્રસંગે PM મોદીએ SVAMITVA યોજના હેઠળ 1,71,000 લાભાર્થીઓને ઈ-પ્રોપર્ટી કાર્ડનું વિતરણ પણ કર્યું હતું.

જમીન નક્કશા

- આ યોજના ડ્રોન અને સતત ઓપરેટિંગ રેફરન્સ સ્ટેશનો (CORS) નો ઉપયોગ કરીને ગ્રામીણ વસાહતી વિસ્તારોમાં જમીનના પાર્સલનું મેપિંગ કરે છે. આ યોજના હેઠળ, ભારતમાં ચાર વર્ષ (2020 થી 2024) ના સમયગાળા માટે તબક્કાવાર રીતે મેપિંગ કરવામાં આવશે.

યોજનાના ઉદ્દેશો

- મિલકતના વિવાદોને ઘટાડવા માટે ગ્રામીણ આયોજન માટે સયોટ જમીન રેકોર્ડ તૈયાર કરી રહ્યા છે.
- ગ્રામીણ નાગરિકોને લોન વગેરે મેળવવા માટે તેમની સંપત્તિનો નાણાકીય સંપત્તિ તરીકે ઉપયોગ કરવા સક્ષમ બનાવીને આર્થિક સ્થિરતા લાવવી.
- મિલકત વેરો નક્કી કરવો.

‘પાક બે’ યોજના અને મરીન ફિશરીઝ બિલ

- કેન્દ્ર સરકાર પાક બે યોજના (Palk Bay Scheme) હેઠળ ઊંડા સમુદ્રી માછીમારી જહાજોના યુનિટ ખર્ચને 80 લાખથી વધારીને 1.3 કરોડ રૂપિયા કરવા વિચારણા કરી રહી છે, જેથી તે માછીમારો માટે વધુ આકર્ષક બને.
- અગાઉ મોનસુન સત્ર દરમિયાન સંસદમાં મરીન ફિશરીઝ બિલ, 2021 રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

મરીન ફિશરીઝ બિલ

- આ વિધેયકમાં મર્યન્ટ શિપિંગ એક્ટ, 1958 હેઠળ નોંધાયેલા જહાજોને ‘એક્સક્લુઝિવ ઇકોનોમિક ઝોન’ (EEZ)માં ફિશિંગ લાઈસન્સ આપવાની દરખાસ્તનો સમાવેશ થાય છે.
- આ વિધેયકમાં માછીમારોને લાઈસન્સ વિના ‘સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન’ના નિયમોનું ઉલ્લંઘન કરવા, ઇન્ડિયન કોસ્ટ ગાર્ડ (ICG)ના આદેશોનું પાલન ન કરવા અને કોસ્ટ ગાર્ડની પ્રવૃત્તિઓમાં વિક્ષેપ પાડવા બદલ દંડની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
- આ ખરડો ભારતીય ‘સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન’માં વિદેશી માછીમારી જહાજો પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, આમ ભારતીય ‘વિશેષ આર્થિક ઝોન’નું રાષ્ટ્રીયકરણ કરવામાં આવ્યું છે.
- તે મત્સ્યોદ્યોગ ક્ષેત્રમાં રોકાયેલા કામદારો માટે સામાજિક સુરક્ષાની જોગવાઈ કરે છે અને આત્યંતિક હવામાનની ઘટનાઓ દરમિયાન સમુદ્રમાં જીવનનું રક્ષણ કરવાની માંગ કરે છે.

દરિયાઈ વિસ્તાર

- યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓન ધ લો ઓફ ધ સી (UNCLOS) હેઠળ દરિયાના પાણી અને સમુદ્રની સપાટીમાં સંસાધનોને ત્રણ ક્ષેત્રોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે – આંતરિક પાણી (IW), પ્રાદેશિક સમુદ્ર (TS) અને વિશેષ આર્થિક ઝોન (EEZ).

- આંતરિક પાણી (IW) બેઝલાઈનના ભૂપ્રદેશમાં હાજર જળ પદાર્થોનો ઉલ્લેખ કરે છે, જેમાં ખાડીઓ અને નાના વિભાગોનો સમાવેશ થાય છે.
- ટેરિટોરિયલ સી (TS) બેઝલાઈનથી 12 નોટિકલ માઈલ દૂર ફેલાયેલું છે, જ્યાં એક રાષ્ટ્ર હવાઈ ક્ષેત્ર, સમુદ્ર, સમુદ્રની સપાટી અને જમીન અને તમામ જીવંત અને નિર્જીવ સંસાધનો પર સાર્વભૌમત્વ ધરાવે છે.
- ‘એક્સક્લુઝિવ ઇકોનોમિક ઝોન’ બેઝલાઈનથી 200 નોટિકલ માઈલ સુધી ફેલાયેલો છે. હાલમાં, રાષ્ટ્રોને આ ક્ષેત્રમાં તમામ કુદરતી સંસાધનો શોધવા, શોષણ, સંરક્ષણ અને સંચાલન કરવાના સાર્વભૌમ અધિકારો છે.
- મત્સ્યોદ્યોગ રાજ્યનો વિષય હોવાથી આંતરિક પાણી અને પ્રાદેશિક સમુદ્રમાં માછીમારી સંબંધિત રાજ્યોના કાર્યક્ષેત્રમાં ફૂલે છે.
- એક્સક્લુઝિવ ઇકોનોમિક ઝોનમાં માછીમારી જેવી અન્ય પ્રવૃત્તિઓનો યુનિયન લિસ્ટમાં સમાવેશ થાય છે.

ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES)

- શ્રમ અને રોજગાર મંત્રાલય હેઠળના લેબર બ્યુરોએ 2021ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળા (એપ્રિલથી જૂન) માટે ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES)ના પરિણામો જાહેર કર્યા છે.

QES વિરૂદ્ધ PLFS

- જ્યારે ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES)માં ગ્રાજનું ચિત્ર પ્રદાન કરે છે, નેશનલ સેમ્પલ સર્વે અથવા પિરિઓડિક લેબરફોર્સ સર્વે(PLFS) શ્રમ બજારની પુરવઠા બાજુનું ચિત્ર રજૂ કરે છે.
- ‘પિરિઓડિક લેબર ફોર્સ સર્વે’ નેશનલ સ્ટેટિસ્ટિકલ ઓર્ગેનાઈઝેશન (NSO) દ્વારા આંકડા અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય હેઠળ હાથ ધરવામાં આવે છે.
- QES ડેટા ને લગતી સમસ્યાઓ: ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) ઓછામાં ઓછા 10 કામદારો ધરાવતી સંસ્થાઓને જ આવરી લે છે, આમ માત્ર ઔપચારિક અર્થતંત્ર સંબંધિત ડેટા પ્રદાન કરે છે.
- અનોપચારિક કામદારો (લેબિત કરાર વિના) ભારતમાં માનવબળના લગભગ 90% છે તે જોતાં, ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ આ રીતે શ્રમ બજારનું માત્ર આંશિક ચિત્ર પ્રદાન કરે છે.

QES 2021 ડેટાની મુખ્ય સુવિધાઓ

- એપ્રિલ-જૂન 2021ના આંકડા 2013-14 (છટ્ટી આર્થિક વસ્તી ગણતરી)ના આધારે ટોચની કોવિડ-19 મહિના દરમિયાન નવ ક્ષેત્રોમાં રોજગારીમાં 29 ટકાનો વધારો દર્શાવે છે.
- આ સમયગાળા દરમિયાન મહિલા મજૂરોનો હિસ્સો ઘટ્યો છે. છટ્ટી આર્થિક વસ્તી ગણતરી (2013) દરમિયાન તે 31 ટકા હતી, જે હાલમાં ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (2021) મુજબ 29 ટકા છે.

- > 9 ક્ષેત્રોમાંથી 7 ક્ષેત્રોમાં રોજગારીમાં વધારો જોવા મળ્યો હતો, જ્યારે માત્ર 2 ક્ષેત્રો (વેપાર અને આવાસ અને રેસ્ટોરાં)માં રોજગારીના આંકડામાં ઘટાડો જોવા મળ્યો હતો.
- > IT/BPO સેક્ટરમાં 2013-2021ના સમયગાળા દરમિયાન 15.2 ટકાની વિક્રમી વૃદ્ધિ નોંધાઈ હતી.
- > 1998-2021 વચ્ચે રોજગારીના આંકડામાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે. 1998 (4મો આર્થિક સર્વે) પછી રોજગારીમાં સૌથી વધુ વૃદ્ધિ દર (38%) 2005-2013ના સમયગાળામાં નોંધવામાં આવ્યો હતો.
- > 1998-2021ની વચ્ચે રોજગારના સરળ વિકાસ દરમાં વધઘટ થઈ છે.

■ ઓલ-ઇન્ડિયા ત્રિમાસિક સ્થાપના આધારિત રોજગાર સર્વેક્ષણ:

- > લેબર બ્યુરો દ્વારા ત્રિમાસિક ધોરણે નવ પસંદ કરાયેલા ક્ષેત્રોના સંગઠિત અને અસંગઠિત બંને ક્ષેત્રોમાં રોજગાર અને સંસ્થાઓને અપડેટ કરવા માટે 'ઓલ ઇન્ડિયા ક્વાર્ટરલી એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ આધારિત રોજગાર સર્વેક્ષણ' હાથ ધરવામાં આવે છે.
- > આ ક્ષેત્રો બિન-કૃષિ સંસ્થાઓમાં કુલ રોજગાર વધારવા માટે જવાબદાર છે.
- > AQEES હેઠળ મુખ્યત્વે બે ઘટકો છે:
- > ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) અને
- > એરિયા ફ્રેમ એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ સર્વે (AFES)
- > ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ 10 અથવા તેથી વધુ કામદારોને રોજગારી આપતી સંસ્થાઓનો સર્વે પ્રદાન કરે છે.
- > બીજી તરફ, AFES નમૂના સર્વેક્ષણ દ્વારા અસંગઠિત ક્ષેત્ર (10થી ઓછા કામદારો સાથે) ને આવરી લે છે.

આર્થિક વસ્તી ગણતરી

- > આર્થિક વસ્તી ગણતરી એ ભારતની ભૌગોલિક સીમાની અંદર સ્થિત તમામ સંસ્થાઓની સંપૂર્ણ વસ્તી ગણતરી છે.
- > આર્થિક વસ્તી ગણતરી ભૌગોલિક વિસ્તરણ/સમૂહો, માલિકી પ્રણાલી, જોડાયેલા વ્યક્તિઓ વગેરે વિશે પણ મહત્વપૂર્ણ માહિતી પ્રદાન કરે છે.
- > તે દર પાંચ વર્ષે યોજાય છે અને સરકાર અને અન્ય સંસ્થાઓ માટે નીતિઓ અને યોજનાઓ બનાવવા માટે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે.
- > અત્યાર સુધી કેન્દ્રીય આંકડા અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલયે છ આર્થિક વસ્તી ગણતરી (Economic censuses) હાથ ધરી છે.
- > વર્ષ 1977માં પ્રથમ આર્થિક વસ્તી ગણતરી
- > વર્ષ 1980માં બીજી આર્થિક વસ્તી ગણતરી
- > વર્ષ 1990માં ત્રીજી આર્થિક વસ્તી ગણતરી
- > વર્ષ 1998માં ચોથી આર્થિક વસ્તી ગણતરી

- > 2005માં પાંચમી આર્થિક વસ્તી ગણતરી
- > 2013માં 6મી આર્થિક વસ્તી ગણતરી
- > 7મી આર્થિક વસ્તી ગણતરી 2019થી આંકડા અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય (MoSPI) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી રહી છે.
- > MoSPI દ્વારા ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય હેઠળ સ્પેશિયલ પરપઝ વ્હીકલ (SPV), કોમન સર્વિસ સેન્ટર (CSC)ના સહયોગથી આ કામગીરી હાથ ધરવામાં આવી રહી છે.
- > પહેલી વાર આઈટી આધારિત ડિજિટલ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ ડેટાના સંગ્રહ, ચકાસણી, રિપોર્ટ સર્જન અને પ્રસાર માટે કરવામાં આવી રહ્યો છે.
- > 7મી આર્થિક વસ્તી ગણતરીમાં બિન-કૃષિ કૃષિ અને બિન-કૃષિ ક્ષેત્રમાં માલ/સેવાઓ (વપરાશના એકમાત્ર હેતુ સિવાય) ના ઉત્પાદન અથવા વિતરણ સાથે સંકળાયેલા સ્થાનિક ઉદ્યોગો સહિત તમામ સંસ્થાઓને આવરી લેવામાં આવશે.

ઇકોલોજિકલ શ્રેટ રિપોર્ટ

- > તાજેતરમાં, આંતરરાષ્ટ્રીય થિંક ટેન્ક ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇકોનોમિક્સ એન્ડ પીસ (IEP)એ ઇકોલોજિકલ શ્રેટ રિપોર્ટ (ETR) 2021 બહાર પાડ્યો હતો: 'ઇકોલોજિકલ જોખમો, સ્થિતિસ્થાપકતા અને શાંતિને સમજવી.'
- > 178 દેશોને આવરી લેતી ETRની આ બીજી આવૃત્તિ છે.
- > ETRમાં વસ્તી વૃદ્ધિ, જળ તણાવ, ખાદ્ય અસલામતી, દુષ્કાળ, પૂર, ચક્રવાત અને વધતા તાપમાન પર સૌથી તાજેતરના વૈજ્ઞાનિક સંશોધનનો સમાવેશ થાય છે.

સંઘર્ષ અને ઇકોલોજિકલ જોખમો

- > 30 દેશોમાં લગભગ 1.26 અબજ લોકો અત્યંત ઇકોલોજિકલ જોખમ અને નીચા સ્તરની લવચીકતાથી પીડાય છે.
- > આ દેશો નવા ઇકોલોજિકલ જોખમોને ઘટાડવાની અને અનુકૂળ થવાની સંભાવના ઘણી ઓછી છે, જે મોટા પાયે વિસ્થાપન તરફ દોરી શકે છે.
- > ઓછામાં ઓછા 13 દેશોને અત્યંત ઊંચો સામનો કરવો પડ્યો હતો અને અન્ય 34 દેશોને ઉચ્ચ ઇકોલોજિકલ જોખમોનો સામનો કરવો પડ્યો હતો.
- > સૌથી નબળા દેશો મધ્યપૂર્વ અને ઉત્તર આફ્રિકા, પેટા-સહારા આફ્રિકા અને દક્ષિણ એશિયામાં જૂથબદ્ધ છે.
- > જળવાયુ પરિવર્તનની વ્યાપક અસર દર્શાવવામાં આવશે, જે કેટલાક દેશોમાં લાંબા ગાળે ઇકોલોજિકલ અધોગતિ અને હિંસક પ્રવૃત્તિઓ તરફ દોરી જશે.

ખોરાકનું જોખમ

- 2014થી વૈશ્વિક ખાદ્ય અસલામતીમાં 44 ટકાનો વધારો થયો છે, જે 2020માં વિશ્વની 30.4 ટકા વસ્તીને અસર કરે છે અને તેમાં વધુ વધારો થવાની સંભાવના છે.
- દક્ષિણ એશિયા એ સૌથી ખરાબ પ્રદેશોમાંનો એક છે જેમાં પાણી અને ખોરાકના જોખમમાં સરેરાશ ETR સ્કોર છે.
- કોવિડ-19એ ખાદ્ય અસલામતીમાં વધુ વધારો કર્યો છે અને સ્થિર આર્થિક વૃદ્ધિલાંબા સમય સુધી ભૂખની સાથે વિશ્વ પર નકારાત્મક અસર કરે તેવી સંભાવના છે.

પાણીનું જોખમ

- 2040 સુધીમાં 5.4 અબજથી વધુ લોકોને ગંભીર જળ સંકટનો સામનો કરવો પડશે તેવી આશંકા છે.
- લેબેનોન અને જોર્ડન સૌથી વધુ જોખમમાં રહેલા દેશો છે.
- સબ-સહારા આફ્રિકા એક એવો દેશ છે જેમાં સૌથી વધુ વસ્તી વૃદ્ધિ સાથે સામાજિક લવચીકતાનું સૌથી નીચું સ્તર છે.
- આ વિસ્તારની 70 ટકા વસ્તી સલામત અને સંચાલિત પાણીની પહોંચથી દૂર હોવાથી, વસ્તીમાં ઊંચી વૃદ્ધિને કારણે આ પરિસ્થિતિ વધુ જટિલ બની શકે છે.

ઝડપી વસ્તી વૃદ્ધિ

- 2021થી 2050ની વચ્ચે અગિયાર દેશોની વસ્તી બમણી થવાનો અંદાજ છે. તે બધા સબ-સહારા આફ્રિકામાં છે.
- સૌથી વધુ અંદાજિત વસ્તી વૃદ્ધિ ધરાવતા ત્રણ દેશો નાઈજર, અંગોલા અને સોમાલિયા છે, જ્યાં વસ્તીમાં અનુક્રમે 161, 128 અને 113 ટકાનો વધારો થશે.

તાપમાનની વિસંગતતાઓ અને કુદરતી આપત્તિઓ

- 1990થી 2020 સુધી વૈશ્વિક સ્તરે કુલ 10,320 કુદરતી આપત્તિઓ આવી હતી. પૂર એ સૌથી સામાન્ય કુદરતી આપત્તિ રહી છે, જે કુલ આપત્તિ સંખ્યાના 42% છે.
- 2020માં, 177 દેશો અને પ્રદેશોમાં તેમના ઐતિહાસિક સરેરાશ તાપમાન કરતા સરેરાશ તાપમાન વધુ નોંધાયું હતું.

ભલામણો

- અહેવાલમાં આરોગ્ય, ખોરાક, પાણી, શરણાર્થી રાહત, નાણાં, કૃષિ અને વ્યવસાયિક વિકાસને ઉચ્ચ જોખમી વિસ્તારોમાં સંકલિત એજન્સીમાં જોડવાની અને સ્થાનિક સમુદાયોને સશક્ત બનાવવાની નીતિની ભલામણ કરવામાં આવી હતી.

ભારતમાં આંતરિક વિસ્થાપન

- યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ (યુનિસેફ) દ્વારા ગયા વર્ષે પ્રકાશિત 'લોસ્ટ એટ હોમ' શીર્ષક વાળા અહેવાલ અનુસાર, ભારતમાં 2019માં કુદરતી આપત્તિઓ, સંઘર્ષો અને હિંસાથી ભારતમાં પાંચ મિલિયનથી વધુ લોકો આંતરિક

રીતે વિસ્થાપિત થયા હતા, જે આ સમયગાળા દરમિયાન ફિલિપાઈન્સ, બાંગ્લાદેશ અને ચીન પછી વિશ્વમાં સૌથી વધુ છે.

- 2019માં, વિસ્થાપનના લગભગ 33 મિલિયન નવા કેસ નોંધાયા હતા – કુદરતી આપત્તિઓને કારણે લગભગ 25 મિલિયન લોકો વિસ્થાપિત થયા હતા અને સંઘર્ષ અને હિંસાના પરિણામે 8.5 મિલિયન લોકો વિસ્થાપિત થયા હતા.

ગ્લોબલ ગર્લહૂડ રિપોર્ટ 2021: ગર્લ્સ રાઈટ ઇન કાર્ડીસીસ

- તાજેતરમાં 'સેવ ધ ચિલ્ડ્રન' નામની એક બિનસરકારી સંસ્થા (NGO) એ 'ગ્લોબલ ગર્લહૂડ રિપોર્ટ 2021: ગર્લ્સ રાઈટ ઇન કાર્ડીસીસ' બહાર પાડ્યો છે.

બાળ લગ્ન પર કોવિડની અસર

- શાળાઓ બંધ થવા, આરોગ્ય સેવાઓ પર દબાણ અને વધુ પરિવારોને ગરીબીમાં ધકેલવાને કારણે લાંબા લોકડાઉન દરમિયાન મહિલાઓ અને છોકરીઓને હિંસાના વધતા જોખમનો સામનો કરવો પડ્યો છે.

- 2030 સુધીમાં 10 મિલિયન છોકરીઓના બાળ લગ્ન થવાની સંભાવના છે, જેના કારણે મૃત્યુદરમાં પણ વધારો થવાની સંભાવના છે.

- ચાઈલ્ડલાઈન ઈન્ડિયાએ અગાઉ પ્રકાશિત કરેલા અહેવાલ મુજબ મધ્ય પ્રદેશના ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં રોગચાળા અને ત્યાર બાદ લોકડાઉન બાળ લગ્નના નવા પરિબળો સાબિત થયા છે.

- સાથે જ કર્ણાટકના કેટલાક કાર્યકરો અને સંગઠનોએ મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય સાથે લોકડાઉનમાં બાળ લગ્નમાં વધારો કરવાનો મુદ્દો ઉઠાવ્યો છે.

- અહેવાલમાં સરકારને નીચેના સૂચનો કરવામાં આવ્યા છે:

- છોકરીઓના અવાજને સશક્ત બનાવવો:
- તમામ જાહેર નિર્ણય લેવામાં સલામત અને અર્થપૂર્ણ ભાગીદારીના અધિકારને ટેકો આપીને છોકરીઓના અવાજને સશક્ત બનાવવો જરૂરી છે.

- લિંગ સમાનતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું:
- કોવિડ-19ના કેન્દ્રમાં છોકરીઓના અધિકારો અને લિંગ સમાનતા સાથે અને માનવતાવાદી પ્રતિભાવો, વિકાસ નીતિ અને વધુ સારી રીતે આગળ વધવાના વ્યાપક પ્રયાસો સહિત લિંગ આધારિત હિંસાના તાત્કાલિક અને હાલના જોખમોને દૂર કરવા જરૂરી છે.

- છોકરીઓના અધિકારોની ખાતરી:
- વિવિધ પ્રકારની અસમાનતા અને ભેદભાવથી પ્રભાવિત છોકરીઓના અધિકારોની ખાતરી સર્વસમાવેશક નીતિઓ અને કાર્યક્રમો વિકસાવીને થવી જોઈએ. વર્તમાન આર્થિક,

આબોહવા અને સંઘર્ષની કટોકટી પર કોવિડ-19ની વાસ્તવિક સમયમાં અસરને વધુ સારી રીતે સમજવા અને તેનો પ્રતિસાદ આપવા માટે સલામત અને નૈતિક ડેટા સંગ્રહમાં પણ સુધારો કરવો જોઈએ.

- મહિલા કર્મચારીઓની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવી:
  - તમામ માનવતાવાદી પ્રતિસાદ પ્રયાસોએ મહિલા કર્મચારીઓની સલામત અને અબાધિત ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ, જેમાં દરેક સ્તરે તમામ માનવતાવાદી સેવાઓની જરૂરિયાતોનું મૂલ્યાંકન અને ડિઝાઇન, અમલીકરણ અને દેખરેખ અને મૂલ્યાંકનનો સમાવેશ થાય છે.
- જનરેશન ઇક્વિલિટી મૂવમેન્ટમાં જોડાણ:
  - આ ચળવળ લિંગ સમાનતા માટે વૈશ્વિક પ્રવેગ યોજના પૂર્ણ કરવાની દિશામાં કામ કરી રહી છે, જેનો ઉદ્દેશ આગામી પાંચ વર્ષમાં નવ મિલિયન 'બાળ લગ્નો' અટકાવવાનો છે.

સંબંધિત ભારતીય પહેલો

- બાળલગ્ન નિવારણ અધિનિયમ 1929 ભારતમાં બાળ લગ્નની પ્રથા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે.
- મહિલાઓ અને પુરૂષો માટે લગ્નની ન્યૂનતમ ઉંમર વિશેષ લગ્ન અધિનિયમ, 1954 અને બાળ લગ્ન પ્રતિબંધ અધિનિયમ, 2006 હેઠળ અનુક્રમે 18 વર્ષ અને 21 વર્ષ નક્કી કરવામાં આવી છે.
- બાળલગ્ન નિવારણ અધિનિયમ (1929)ની ખામીઓને દૂર કરવા માટે બાળ લગ્ન પ્રતિબંધ અધિનિયમ, 2006 અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો.
- કેન્દ્રીય મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલયે માતૃત્વની ઉંમર, માતામૃત્યુ અને મહિલાઓના પોષણ સ્તરમાં સુધારા સાથે સંબંધિત મુદ્દાઓ પર ધ્યાન આપવા માટે એક સમિતિની રચના કરી છે. જ્યાં જેટલીની અધ્યક્ષતામાં સમિતિની રચના કરવામાં આવી છે.
- આ સમિતિને કેન્દ્રીય બજેટ 2020-21માં પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવી હતી.
- બાળલગ્ન જેવી ગેરરીતિને નાબૂદ એ ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્ય-5(SDG-5)નો ભાગ છે. તે લિંગ સમાનતા પ્રાપ્ત કરવા અને તમામ મહિલાઓ અને છોકરીઓને સશક્ત બનાવવા સાથે સંબંધિત છે.

બાળ લગ્નના સંદર્ભમાં ભારતનો ડેટા

- યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ (યુનિસેફ)નો અંદાજ છે કે ભારતમાં દર વર્ષે 18 વર્ષથી ઓછી વયની ઓછામાં ઓછી 1.5 મિલિયન છોકરીઓના લગ્ન થાય છે, જેના કારણે ભારતમાં વિશ્વમાં સૌથી વધુ (લગભગ એક તૃતીયાંશ) બાળ કન્યાઓ છે.
- હાલમાં 15-19 વર્ષની વયજૂથની લગભગ 16 ટકા કિશોરીઓ પરણેલી છે.
- વર્ષ 2005-2006માં 18 વર્ષની ઉંમર પહેલાં લગ્ન કરનારી છોકરીઓની સંખ્યા 47 ટકા હતી જે 2015-2016માં ઘટીને 27 ટકા થઈ ગઈ છે.

પ્રધાનમંત્રી ગતિ શક્તિ યોજના

- તાજેતરમાં ભારત સરકારે લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ ઘટાડવા માટે સંકલિત અને મૂળભૂત માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સના અમલીકરણ માટે મહત્વાકાંક્ષી ગતિ શક્તિ યોજના અથવા 'મલ્ટી મોડલ કનેક્ટિવિટી પ્લાન' શરૂ કર્યો છે.

અપેક્ષિત પરિણામો

- આ યોજના હાલના અને સૂચિત કનેક્ટિવિટી પ્રોજેક્ટ્સના મેપિંગમાં મદદ કરશે.
- આ યોજના દેશના વિવિધ ક્ષેત્રો અને ઔદ્યોગિક કેન્દ્રોને જોડવા માટે પણ સક્ષમ બનાવશે.
- એક સર્વગ્રાહી અને સંકલિત પરિવહન કનેક્ટિવિટી વ્યૂહરચના 'મેકઈન ઈન્ડિયા' ને ટેકો આપશે અને પરિવહનના વિવિધ માધ્યમોને એકીકૃત કરશે.
- આનાથી ભારતને વિશ્વની વેપારી રાજધાની બનવામાં મદદ મળશે.

સંકલિત માળખાગત વિકાસની જરૂરિયાત

- સંકલનના અભાવ અને સુધારેલી માહિતી વહેંચણીને કારણે, મેકો પ્લાનિંગ અને માઈક્રો અમલીકરણ વચ્ચે વ્યાપક અંતર છે, કારણ કે વિભાગો ઘણીવાર એકલતામાં કામ કરે છે.
- એક અભ્યાસ મુજબ ભારતમાં લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ GDPના લગભગ 13 ટકા છે, જે વિકસિત દેશો કરતા ઘણો વધારે છે.
- આ ઊંચી લોજિસ્ટિક્સ કિંમત ભારતની નિકાસ સ્પર્ધાત્મકતાને ખૂબ ઘટાડે છે.
- વૈશ્વિક સ્તરે એ સ્વીકારવામાં આવે છે કે ટકાઉ વિકાસ માટે ગુણવત્તાયુક્ત મૂળભૂત માળખાગત સુવિધાઓનું નિર્માણ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ છે, જે વિવિધ આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ મારફતે મોટા પાયે રોજગાર પેદા કરે છે.
- આ યોજના નેશનલ મોનેટારીઝેશન પાઈપલાઈન(NMP) સાથે સંકલનમાં અમલમાં મૂકવામાં આવશે.
- રાષ્ટ્રીય મુદ્રીકરણ પાઈપલાઈનને મુદ્રીકરણ માટે સ્પષ્ટ માળખું પ્રદાન કરવા અને સંભવિત રોકાણકારોને વધુ સારા વળતર માટે મિલકતોની સૂચિ બનાવવા માટે શરૂ કરવામાં આવી છે.

સંબંધિત ચિંતાઓ

- ટેકની ઓછી કેડિટ:
  - જોકે સરકારે બેન્કિંગ ક્ષેત્રને મજબૂત કરવા માટે અનેક સુધારા કર્યા હતા અને ઈન્સોલ્વન્સી એન્ડ બેન્કરપ્સી કોડમાં બેડ લોન પર લગભગ 2.4 લાખ કરોડ રૂપિયાની રિકવરી કરવામાં આવી હતી, પરંતુ ઉધાર લેવાના વલણમાં ઘટાડા અંગે ચિંતા છે.

■ માંગમાં ઘટાડો:

> કોવિડ-19 પછીના દૃશ્યમાં ખાનગી માંગ અને રોકાણનો અભાવ જોવા મળ્યો છે.

■ માળખાગત સમસ્યાઓ:

> જમીન સંપાદન અને મુકદ્દમાના મુદ્દાઓમાં વિલંબને કારણે દેશમાં પ્રોજેક્ટ્સના અમલીકરણનો દર વૈશ્વિક ધોરણે કરતા ઘણો ધીમો છે.

> વધુમાં, જમીનના ઉપયોગ અને પર્યાવરણ મંજૂરીના કેસોમાં વિલંબ, લાંબી કોર્ટ ટ્રાયલ વગેરે.

આગળનો રસ્તો

> પ્રધાનમંત્રી ગતિ શક્તિ એ યોગ્ય દિશામાં લેવામાં આવેલું પગલું છે. જો કે, તેણે ઉચ્ચ જાહેર ખર્ચને કારણે ઉદભવતી માળખાગત અને મેક્રોઇકોનોમિક સ્થિરતાની ચિંતાઓને દૂર કરવાની જરૂર છે.

> આમ, આ પહેલ સ્થિર અને અનુમાનિત નિયમનકારી અને સંસ્થાકીય માળખા પર આધારિત હોય તે જરૂરી છે.

'MyParkings' એપ લોન્ચ કરી

> કેન્દ્રીય માહિતી અને પ્રસારણ મંત્રી અનુરાગ ઠાકુરે 14 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ 'MyParkings' એપ લોન્ચ કરી હતી.

> MyParkings એપ તેની પ્રકારની પહેલ છે.

> આ એપ પર લોકો દક્ષિણ દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (SDMC)ના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ આવતા વિસ્તારોમાં ઓનલાઇન પાર્કિંગ સ્લોટ બુક કરી શકે છે.

MyParkings એપ

> આ એપ વાહન પાર્કિંગની ભીડના મુદ્દાને હલ કરવાના હેતુથી લોન્ચ કરવામાં આવી છે.

> આ એપ પાર્ક કરી શકાય તેવા વાહનોની કુલ ક્ષમતા, વપરાયેલી જગ્યા તેમજ દરેક પાર્કિંગ સ્પોટમાં પાર્કિંગ માટે ઉપલબ્ધ જગ્યા વિશે માહિતી આપશે.

આ એપ કોણે વિકસાવી?

> આ એપ બ્રોડકાસ્ટ એન્જિનિયરિંગ કન્સલ્ટન્ટ્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (BECIL) દ્વારા વિકસાવવામાં આવી છે.

> BECIL એ SDMCના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ એપ આધારિત સ્માર્ટ પાર્કિંગ સિસ્ટમની અમલીકરણ એજન્સી છે.

> BECIL આ એપનાં વિકાસ અને જાળવણીનો સંપૂર્ણ ખર્ચ ઉઠાવશે.

એપનું મહત્વ

> 'MyParkings એપ'ની શરૂઆત સાથે, પાર્કિંગ સ્લોટ બુક કરવાની પ્રક્રિયા સરળ બનશે કારણ કે નાગરિકો આ એપ દ્વારા દૂરથી સ્લોટની ઉપલબ્ધતા જાણી શકશે. આમ, આ મોબાઇલ એપ દિલ્હીના નાગરિકો માટે નવો પાર્કિંગ અનુભવ આપશે. આ સ્માર્ટ પાર્કિંગ એપમાં કેશલેસ અને પેપરલેસ ટ્રાન્ઝેક્શન મોડ છે, જે દૈનિક ધોરણે કાગળની બચત કરશે.

અન્ય એપ્લિકેશન્સ સાથે એકીકરણ

> નવી લોન્ચ થયેલી એપ FASTag, VAHAN એપ, ઈ-ચલણ અને આ પ્રકારની વધુ અન્ય પહેલ સાથે પણ સંકલિત કરવામાં આવશે. BECIL ગ્રાહકોની સંભાળ એકમના રૂપમાં સમર્પિત કોલ સેન્ટર પણ ચલાવશે, જેથી નાગરિકો તેમના પ્રશ્નો અને એપ સંબંધિત સમસ્યાઓના ઉકેલ લાવી શકે.

ટેલિકોમ પ્રોડક્ટ્સ માટે PLI સ્કીમ શરૂ કરી

> રાજ્યના સંચાર મંત્રી દેવસિંહ ચૌહાણે 14 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ ટેલિકોમ અને નેટવર્કિંગ પ્રોડક્ટ્સ માટે પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ સ્કીમ (PLI Scheme) શરૂ કરી.

ટેલિકોમ સેક્ટરમાં આ યોજના શા માટે શરૂ કરવામાં

આવી?

> PLI સ્કીમ ટેલિકોમ સેક્ટરમાં પ્રધાનમંત્રીના આત્મનિર્ભર ભારતના સ્વપ્નને સાકાર કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજના ટેલિકોમ અને નેટવર્કિંગ પ્રોડક્ટ્સની આયાત માટે અન્ય દેશો પર ભારતની નિર્ભરતા ઘટાડવામાં મદદ કરશે.

> ટેલિકોમ સેક્ટરમાં PLI યોજના ટેલિકોમ વિભાગ દ્વારા ટેલિકોમ અને નેટવર્કિંગ પ્રોડક્ટ્સના ઘરેલું ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવાના હેતુથી શરૂ કરવામાં આવી રહી છે. વધતા જતા રોકાણ અને ટર્નઓવરને પ્રોત્સાહન આપીને મેન્યુફેક્ચરિંગને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે. આ યોજના કુલ રૂ. 12,195 કરોડના ખર્ચ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી.

> આ યોજના 1 એપ્રિલ, 2021થી અમલમાં છે. 1 એપ્રિલ, 2021 અને નાણાકીય વર્ષ 2024-25 વચ્ચે ભારતમાં સફળ અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલ રોકાણ પાત્ર રહેશે. આ યોજના હેઠળ સહાય પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે આપવામાં આવશે (નાણાકીય વર્ષ 2021-22થી નાણાકીય વર્ષ 2025-26).

કઈ કંપનીઓ આ માટે પાત્ર છે ?

- > યોજના અને યોજના માર્ગદર્શિકાઓ અનુસાર, 16 MSMEs અને 15 બિન MSMEs સહિત 31 કંપનીઓ, PLI યોજના હેઠળ મંજૂર કરવામાં આવી રહી છે. કેટલીક લાયક MSME કંપનીઓ છે: કોરલ ટેલિકોમ લિમિટેડ, ફોગ સેલસેટ લિમિટેડ, એહમ IOT પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, GDN એન્ટરપ્રાઇઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વગેરે. આ 31 અરજદારો 4 વર્ષના ગાળામાં રૂ. 3345 કરોડનું રોકાણ કરશે અને આશરે 40000 લોકોને રોજગારી આપશે.

સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ યોજના

- > તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ્સ (SGB) માટે કેલેન્ડર જાહેર કર્યું છે, જે ઓક્ટોબર 2021થી માર્ચ 2022 સુધી ચાર તબક્કામાં બહાર પાડવામાં આવશે.

■ શરૂઆત:

- > સરકારે નવેમ્બર 2015માં Sovereign Gold Bond યોજના શરૂ કરી હતી, જેનો ઉદ્દેશ સોનાની માંગ ઘટાડવાનો અને ઘરેલું બચતના એક ભાગને (જે સોનાની ખરીદી માટે વપરાય છે) નાણાકીય બચતમાં રૂપાંતરિત કરવાનો હતો.

■ મુદ્દો:

- > ગવર્નમેન્ટ સિક્યોરિટીઝ (GS) એક્ટ, 2006 હેઠળ ભારત સરકારના સ્ટોક તરીકે ગોલ્ડ/ગોલ્ડ બોન્ડ જારી કરવામાં આવે છે.
- > આ ભારત સરકાર વતી રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા જારી કરવામાં આવે છે.
- > બોન્ડ્સ સીધા અથવા વાણિજ્યિક બેંકો મારફતે એજન્ટો મારફતે, સ્ટોક હોલ્ડિંગ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ (SHCIL), નિયુક્ત પોસ્ટ ઓફિસો (જે સૂચિત કરી શકાય છે) અને નેશનલ સ્ટોક એક્સચેન્જ ઓફ ઈન્ડિયા લિમિટેડ અને બોમ્બે સ્ટોક એક્સચેન્જ લિમિટેડ જેવા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્ટોક એક્સચેન્જો મારફતે વેચાય છે.

■ લાયકાત:

- > આ બોન્ડ્સનું વેચાણ નિવાસી વ્યક્તિઓ, હિન્દુ અવિભાજિત પરિવારો (HUFs), ટ્રસ્ટ/ટ્રસ્ટો, યુનિવર્સિટીઓ અને સેવાભાવી સંસ્થાઓ સુધી મર્યાદિત છે.

■ લક્ષણો:

- > રિલીઝ પ્રાઇસ: ગોલ્ડ/ગોલ્ડ બોન્ડ્સની કિંમત ઈન્ડિયા બુલિયન એન્ડ જવેલર્સ એસોસિએશન (India Bullion and Jewellers Association- IBJA) દ્વારા 999 શુદ્ધતા સોના (24 કેરેટ) માટે પ્રકાશિત કિંમત પર આધારિત છે.

■ રોકાણ મર્યાદા:

- > વિવિધ રોકાણકારો માટે નિશ્ચિત મર્યાદા સાથે એક ગ્રામ એકમના ગુણાકારમાં ગોલ્ડ બોન્ડ ખરીદી શકાય છે.
- > રિટેલ (વ્યક્તિગત) અને હિન્દુ અવિભાજિત પરિવારો (Hindu Undivided Families- HUFs) માટે મહત્તમ ખરીદી 4 કિગ્રા છે. નાણાકીય વર્ષ દીઠ મહત્તમ 20 કિલોની મર્યાદા ટ્રસ્ટો અને સમાન સંસ્થાઓને લાગુ પડે છે.
- > સંયુક્ત ક્ષમતાના કિસ્સામાં, 4 કિલોની રોકાણ મર્યાદા ફક્ત પ્રથમ અરજદારને લાગુ પડે છે.
- > ઓછામાં ઓછી સ્વીકાર્ય રોકાણ મર્યાદા 1 ગ્રામ સોનું છે.

■ સમયગાળો:

- > આ બોન્ડ્સની પરિપક્વતાનો સમયગાળો 8 વર્ષનો છે અને આ રોકાણમાંથી બહાર નીકળવાનો વિકલ્પ 5 વર્ષ પછી ઉપલબ્ધ છે.

■ વ્યાજદર:

- > રોકાણકારોનો વાર્ષિક 2.5 ટકાનો નિશ્ચિત વ્યાજ દર છે, જે છ મહિને ચૂકવવાપાત્ર છે.
- > આવકવેરા અધિનિયમ, 1961ની જોગવાઈ મુજબ ગોલ્ડ બોન્ડ પર મળેલા વ્યાજ પર કર/વેરો ચૂકવવો પડે છે.

લાભ

- > લોન માટેના બોન્ડનો ઉપયોગ કોલેટરલ (જામીન અથવા ગેરંટી) તરીકે કરી શકાય છે.
- > કોઈ પણ વ્યક્તિને સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ્સ (SGB) બહાર પાડવા પર મૂડી નફો કરમુક્ત રહ્યો છે.
- > પ્રકાશન (Redemption) પરિપક્વતા પર અથવા તે પહેલાં ઈશ્યુ કરનાર દ્વારા બોન્ડ્સની પુનઃખરીદીનો સંદર્ભ આપે છે.
- > મૂડી લાભ (Capital Gain) એ સ્ટોક, બોન્ડ અથવા સ્થાવર મિલકત જેવી સંપત્તિના વેચાણ પર મેળવેલ નફો છે. જ્યારે સંપત્તિની વેચાણ કિંમત તેની કિંમત કિંમત કરતાં વધી જાય ત્યારે આ પ્રાપ્ત થાય છે.

SGBમાં રોકાણ કરવાના ગેરફાયદા

- > તે ભૌતિક સોનાથી વિપરીત લાંબા ગાળાનું રોકાણ છે (જે તાત્કાલિક વેચી શકાય છે).
- > એક્સચેન્જ પર સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ્સ લિસ્ટેડ છે પરંતુ તેમાં ટ્રેડિંગનું પ્રમાણ ઊંચું નથી, તેથી પરિપક્વતા પહેલાં બહાર નીકળવું મુશ્કેલ બનશે.

વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા અહેવાલ (GAP રિપોર્ટ)

- > એક નવા અહેવાલ મુજબ જળવાયુ પરિવર્તનની અસર વચ્ચે વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા ખાદ્ય માંગ જેટલી ઝડપથી વધી રહી નથી.
- > આ અહેવાલ વર્લ્ડ ફૂડ એવોર્સ ફાઉન્ડેશનની વાર્ષિક પરિષદ સાથે મળીને બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.

અહેવાલના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- કુલ પરિબલ ઉત્પાદકતા (Total Factor Productivity-TFP) વૃદ્ધિ:
  - > TFP 1.36% (2020-2019)ના વાર્ષિક દરે વધી રહ્યું છે.
  - > આ વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા સૂચકાંકથી નીચે છે જેણે ખાદ્ય અને જૈવ ઉર્જા માટે ગ્રાહકોની જરૂરિયાતોને કાયમી ધોરણે પહોંચી વળવા માટે 2050માં 1.73% વૃદ્ધિનો વાર્ષિક લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યો છે.

TFP અને ચીલ્ડ વચ્ચેનો તફાવત

- ચીલ્ડ:
  - > ઉપજ એક જ ઈનપુટના એકમ દીઠ આઉટપુટને માપે છે, ઉદાહરણ તરીકે એક હેક્ટર જમીન પર લણણી કરાયેલ પાકની માત્રા. ઉપજમાં વધારો ઉત્પાદકતા દ્વારા થઈ શકે છે, વધુમાં વધુ ઈનપુટ્સ લાગુ કરીને ઉપજ વધારી શકાય છે જેને ઈનપુટ ઈન્ટેન્સિફિકેશન કહેવામાં આવે છે. તેથી ઉપજમાં વધારો સ્થિરતામાં સુધારો દર્શાવે છે અથવા ન પણ કરી શકે.
- TFP:
  - > TFP ઘણા કૃષિ ઈનપુટ્સ અને આઉટપુટ્સ વચ્ચેની ક્રિયાપ્રતિક્રિયાને અસર કરે છે.
  - > TFP જમીન, મજૂરી, ખાતર, ઘાસચારો, મશીનરી અને પશુધન જેવા કૃષિ ઈનપુટ્સના પાક, પશુધન અને જળચર કૃષિ ઉત્પાદનોમાં પરિવર્તનને ટ્રેક કરે છે કે આ કેટલી કાર્યક્ષમ રીતે બદલાઈ રહ્યા છે. TFP એ કૃષિ પ્રણાલીઓની ટકાઉતાનું મૂલ્યાંકન અને દેખરેખ માટે એક શક્તિશાળી મેટ્રિક છે.

ઓછી TFP વૃદ્ધિ માટે જવાબદાર પરિબલો

- > TFP વૃદ્ધિ જળવાયુ પરિવર્તન, મોસમી ઘટનાઓ, રાજકોષીય નીતિમાં ફેરફારો, બજારની સ્થિતિ, માળખાગત રોકાણ અને કૃષિ સંશોધન અને વિકાસથી પ્રભાવિત છે.
- વિવિધ ક્ષેત્રોમાં સ્થિતિ:
  - > શુષ્ક વિસ્તારો (આફ્રિકા અને લેટિન અમેરિકા): જળવાયુ પરિવર્તનથી ઉત્પાદકતા વૃદ્ધિમાં 34 ટકાનો ઘટાડો થયો છે.

- > ઊંચી આવક ધરાવતા દેશો (ઉત્તર અમેરિકા અને યુરોપ): તેમાં નજીવો વધારો થયો છે.
- > મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશો (ભારત, ચીન, બ્રાઝિલ અને તત્કાલીન સોવિયેત પ્રજાસત્તાક): આ દેશોમાં TFPનો વિકાસ દર મજબૂત છે.
- > ઓછી આવક ધરાવતા દેશો (સબ-સહારા આફ્રિકા): TFP વાર્ષિક સરેરાશ 0.31 ટકા ઘટી રહ્યું છે.

ઉત્પાદકતા વૃદ્ધિની અસર

- જંગલ વિસ્તારોનો નાશ:
  - > વિશ્વની 36 ટકા જમીનનો ઉપયોગ ખેતી માટે થાય છે. વાવેતર અથવા ગોચર માટે વન અને જૈવવિવિધતા વિસ્તારોનો નાશ કરવામાં આવશે.
- આહારના રોગો:
  - > આહાર સંબંધિત રોગોને કારણે દર વર્ષે લગભગ 4 મિલિયન લોકો મૃત્યુ પામે છે અને અર્થતંત્ર 2 ટ્રિલિયન ડોલર ગુમાવે છે.
- જમીનની અધોગતિ :
  - > વર્ષ 2050 સુધીમાં પૃથ્વીની 90 ટકા જમીન ધોવાણને કારણે નુકસાન થઈ શકે છે.
- મિથેન ઉત્સર્જન:
  - > માનવ પ્રેરિત પ્રવૃત્તિઓને કારણે થતા કુલ મિથેન ઉત્સર્જનનો 37 ટકા હિસ્સો પશુઓ અને અન્ય રમિનેન્ટ્સનો છે.
- સિંચાઈનું પાણી ગુમાવવું:
  - > અકુશળ સિંચાઈ પદ્ધતિઓને કારણે સિંચાઈનું 40 ટકા પાણી નાશ પામશે.
  - > જળસંસ્થાઓ ખલાસ થઈ જશે, જેના કારણે મુખ્ય કૃષિ જમીન બિનઉપયોગી બનશે.

સૂચનો

- > કૃષિ સંશોધન અને વિકાસમાં રોકાણ કરવું.
- > વિજ્ઞાન અને માહિતી આધારિત તકનીકો અપનાવવી.
- > પરિવહન, માહિતી અને નાણાં માટેના માળખામાં સુધારો કરવો જોઈએ.
- > ટકાઉ કૃષિ, આર્થિક વૃદ્ધિ અને વધુ સારા પોષણ માટે ભાગીદારી વિકસાવવા માટે.
- > સ્થાનિક, પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક વેપારનું વિસ્તરણ અને સુધારો.
- > પાક પછીના નુકસાન અને અનાજનો બગાડ ઘટાડવા માટે.

અન્ય પડકારો

- > પર્યાવરણીય સ્થિરતાના પડકારો ઉપરાંત ભારતમાં નાના પાયે ખેડૂતોને આર્થિક અને સામાજિક સ્થિરતામાં વિવિધ અવરોધોનો સામનો કરવો પડે છે.
- > ભારતમાં 147 મિલિયન હોલિંગ્સમાંથી 100 મિલિયન હોલિંગ્સનું કદ બે હેક્ટરથી ઓછું છે. બે હેક્ટરથી ઓછા ખેડૂતો ધરાવતા લગભગ 90 ટકા ખેડૂતો સરકારી ખાદ્ય રાશન કાર્યક્રમનો ભાગ છે.

તેવામાં આવેલા પગલાં

- સોઇલ હેલ્થ કાર્ડ યોજના:
  - > જમીનમાં ગુણવત્તા અને તાકાતના આધારે પાકમાં જરૂરી પોષક તત્વોના યોગ્ય જથ્થા વિશે ખેડૂતોમાં જાગૃતિ લાવવી.
- ટકાઉ કૃષિ પર રાષ્ટ્રીય મિશન (NMSA):
  - > આબોહવા પરિવર્તન પર રાષ્ટ્રીય કાર્ય યોજના (NAPCC) હેઠળ ઉલ્લેખિત આઠ મિશનોમાંના એક તરીકે તેની કલ્પના કરવામાં આવી છે, જેનો ઉદ્દેશ જળવાયુ પરિવર્તન અનુકૂલન પગલાં મારફતે ટકાઉ કૃષિને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.
- પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજના (PMKSY):
  - > કૃષિ સ્તરે જળ સ્ત્રોતો, વિતરણ નેટવર્ક અને એપ્લિકેશન જેવી સિંચાઈ પુરવઠા શુંખલામાં શરૂઆતથી અંત સુધી સમાધાન પ્રદાન કરવા માટે 'વોટર ટુ એવરી ફાર્મ' સૂત્ર સાથે વર્ષ 2015-16 દરમિયાન આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

કાશ્મીરમાં 250 મીમી સીર પાણી પુરવઠા યોજનાનું ઉદ્દઘાટન

- > કેન્દ્રીય મંત્રી પિયુષ ગોયલે કાશ્મીરના પહેલગામ જિલ્લાની બે દિવસની મુલાકાત દરમિયાન 250 મીમી સીર પાણી પુરવઠા યોજનાનું ઉદ્દઘાટન કર્યું હતું.
- > પીયુષ ગોયલની બે દિવસીય મુલાકાત કેન્દ્ર સરકારના જાહેર સંપર્ક કાર્યક્રમના ભાગરૂપે 20 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ પૂર્ણ થઈ હતી.
- > તેમણે ગોલ્ડ કોર્સ પહેલગામ ખાતે પહેલગામ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટીના ટૂરિસ્ટ હટનું ઉદ્દઘાટન કર્યું.

ગ્રીન જેકે ડ્રાઇવ

- > પિયુષ ગોયલે વન વિભાગની દિયોદર વૃક્ષારોપણ અભિયાનનું ઉદ્દઘાટન કર્યું હતું. આ અભિયાન ગ્રીન જેકે ડ્રાઇવના બેનર હેઠળ ચલાવવામાં આવશે.
- > આ અભિયાન અંતર્ગત કુલ એક લાખ રોપાઓ વાવવામાં આવશે.

કેન્દ્રીય મંત્રીની મુલાકાત

- > બે દિવસની મુલાકાત દરમિયાન તેમણે એકડ પાર્ક ખાતે રાહી શાલ યુનિટની મુલાકાત લીધી હતી અને સ્થાનિક કારીગરો સાથે વાતચીત કરી હતી. તેમણે ઝરી, સોજની અને ટેપેસ્ટ્રી જેવી ઘણી હસ્તકલાની તપાસ કરી.
- > તેમણે માર્ટડ ખાતે સૂર્ય મંદિરની પણ મુલાકાત લીધી, જે એક ટેકરીની ટોચ પર સ્થિત છે. આ મંદિર સૌથી જૂનું જાણીતું સૂર્ય મંદિર છે.

માર્ટડ સૂર્ય મંદિર

- > આ મંદિરને પાંડો લેદાન તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. તે સૂર્યને સમર્પિત હિન્દુ મંદિર છે. તે 8મી સદીમાં બાંધવામાં આવ્યું હતું. તે જમ્મુ અને કાશ્મીરના અનંતનાગથી પાંચ માઈલ દૂર સ્થિત છે.

મધ્યપ્રદેશ સરકાર 'મુખ્યમંત્રી રાશન આપકે દ્વારા યોજના' લાગુ કરશે

- > મધ્યપ્રદેશની રાજ્ય કેબિનેટે 19 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ તેની બેઠકમાં 'મુખ્યમંત્રી રાશન આપકે દ્વારા યોજના' લાગુ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો.

રાશન કેવી રીતે વહેંચવામાં આવશે?

- > રાશનનું વિતરણ મુખ્ય મથક ગામથી તેમજ દુકાન સાથે જોડાયેલા અન્ય ગામોમાં વાહન દ્વારા કરવામાં આવશે.
- > કલેક્ટર ગામમાં વિતરણ માટે દરેક મહિનાનો દિવસ નક્કી કરશે.
- > એક વાહન દ્વારા એક મહિનામાં સરેરાશ 220 થી 440 ક્વિન્ટલ રાશનનું વિતરણ કરવામાં આવશે.

વાર્ષિક ખર્ચ

- > આ યોજના હેઠળ, એક મેટ્રિક ટનના વાહન પર દર મહિને 24,000 રૂપિયાનો વાર્ષિક ખર્ચ થશે જ્યારે 2 મેટ્રિક ટનના વાહન પર દર મહિને 31,000 રૂપિયાનો ખર્ચ થશે. આ રીતે કુલ 14.07 કરોડ રૂપિયાનો ખર્ચ થશે.

ખોરાકની ગુણવત્તા:

- > આ યોજના અંતર્ગત વાહનમાં ભરેલા અનાજની ગુણવત્તા પણ તપાસવામાં આવશે.

બર્નિંગ પાકને લગતા ઉત્સર્જનમાં ભારત ટોચ પર: અહેવાલ

- > ક્લાઈમેટ ટેક સ્ટાર્ટ-અપ બ્લુ સ્કાય એનાલિટિક્સ (Blue Sky Analytics) પાક બર્નિંગ સંબંધિત ઉત્સર્જન પર પોતાનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો હતો. આ રિપોર્ટમાં ભારતને ટોચના સ્થાને રાખવામાં આવ્યું છે.
- > આ રિપોર્ટ અનુસાર, 2015-2020ના સમયગાળામાં કુલ વૈશ્વિક ઉત્સર્જનમાં ભારતનો ફાળો 13% હતો.
- > આ રિપોર્ટમાં ડેટા 2016 અને 2019ની વચ્ચે પાક બર્નિંગ ઉત્સર્જનમાં નીચા વલણની પુષ્ટિ કરે છે. આ રિપોર્ટ અનુસાર, 2016-2019 વચ્ચે પાકના અવશેષો બાળવાના કારણે ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન 11.39% ઘટ્યું છે.
- > 2019-20 વચ્ચે, GHG ઉત્સર્જનમાં 12.8%નો વધારો થયો છે. તેના કારણે ભારતનું વૈશ્વિક યોગદાન 12.2% થયું છે.

Climate TRACE

- > ક્લાઈમેટ ટ્રેસ એ એક વૈશ્વિક ગઠબંધન છે જે નજીકના રીઅલ-ટાઈમ અને સ્વતંત્ર ઉચ્ચ-રિઝોલ્યુશન GHG ઉત્સર્જન ડેટા પૂરા પાડીને આબોહવા ક્રિયાને વેગ આપવાના મિશન પર કામ કરે છે.

ઉત્સર્જનનો અંદાજ

- બ્લુ સ્કાય એનાલિટિક્સ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા ઉત્સર્જનના અંદાજો માનવ પ્રવૃત્તિઓને કારણે થતી આગની ઘટનાઓને આવરી લે છે.
- આમાં જંગલ વિસ્તારો, ખેતીની જમીન અથવા પાકના અવશેષોને બાળી નાખવાનો સમાવેશ થાય છે. તેણે અનેક ઉપગ્રહ ડેટા સ્ત્રોતોને જોડીને રિપોર્ટ તૈયાર કર્યો છે.

UNEP ઉત્પાદન અંતરાલ અહેવાલ

- તાજેતરમાં, વર્ષ 2021 માટે ઉત્પાદન ગેપ રિપોર્ટ મુખ્ય સંશોધન સંસ્થાઓ અને સંયુક્ત રાષ્ટ્ર પર્યાવરણ કાર્યક્રમ (UNEP) દ્વારા બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો.
- 2019માં પ્રથમ વખત શરૂ કરવામાં આવેલા ઉત્પાદન ગેપ રિપોર્ટમાં સરકારો દ્વારા આયોજિત અશ્મિભૂત ઈંધણઉત્પાદન અને વૈશ્વિક ઉત્પાદન સ્તર વચ્ચેની વિસંગતતાને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ અથવા 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત કરવામાં આવી છે.
- UNEPના મુખ્ય અહેવાલો: ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટ, અનુકૂળ ગેપ રિપોર્ટ, ગ્લોબલ એન્વાયર્નમેન્ટ આઉટલુક, મેક્રિંગ પીસ વિથનેચર.

અહેવાલ તારણો

- **ઉત્પાદન અંતરાલમાં વધારો:**
  - કોલસાના સંદર્ભમાં આબોહવાના લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવાની દિશામાં ઉત્પાદનનું અંતર સૌથી વધુ છે કારણ કે સરકારો ઉત્પાદન યોજનાઓ અને અંદાજિત વૈશ્વિક સ્તરની તુલનામાં 2030માં લગભગ 240% વધુ કોલસા, 57% વધુ તેલ અને 71% વધુ ગેસનો ઉપયોગ કરશે જે ભારતના NDCના 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસના લક્ષ્યાંકથી પ્રતિકૂળ છે.
  - સૌથી ચિંતાજનક વાત એ છે કે, લગભગ તમામ મુખ્ય કોલસા, તેલ અને ગેસ ઉત્પાદકો ઓછામાં ઓછું 2030 સુધીમાં અથવા તેનાથી આગળ તેમના ઉત્પાદનમાં વધારો કરવાની યોજના બનાવી રહ્યા છે.
- **કોવિડ-19ની અસરો:**
  - નોવેલ કોરોનાવાયરસ ડિસીઝ (કોવિડ-19)ના રિકવરી પછીના તબક્કામાં સ્વચ્છ ઊર્જાની તુલનામાં અશ્મિભૂત ઈંધણ તરફ મૂડી પ્રવાહમાં વધારાથી ઉત્પાદનના અંતરમાં વધારો થયો છે.
  - 20 દેશોનાજૂથ (G-20)એ રોગચાળાની શરૂઆતથી અશ્મિભૂત ઈંધણ માટે 300 અબજ ડોલરનો ખર્ચ કર્યો છે અને આ ક્ષેત્રમાં હજી પણ આ દેશોમાં નોંધપાત્ર નાણાકીય પ્રોત્સાહનો મળી રહ્યા છે.

- **ભારતની સ્થિતિ:**
  - 2016માં બહાર પાડવામાં આવેલા ભારતના પ્રથમ NDC (રાષ્ટ્રીય નિર્ધારિત યોગદાન)એ 2005ના સ્તરની તુલનામાં 2030 સુધીમાં તેના અર્થતંત્રની 'ઉત્સર્જન તીવ્રતા'માં 33%-35 ટકાનો ઘટાડો કરવાનું વચન આપ્યું હતું.
  - અહેવાલમાં કોલસાનું ઉત્પાદન વધારવાની ભારતની યોજનાઓને પ્રકાશિત કરવા માટે ભારત સરકાર દ્વારા 2020ની અખબારી યાદીનો હવાલો આપવામાં આવ્યો છે.
  - સરકાર 2023-24 સુધીમાં કલ્પિત મહત્વાકાંક્ષી આર્થિક વિકાસ લક્ષ્યોને હાંસલ કરવા માટે કોલસાનો ઊર્જા તરીકે ઉપયોગ કરવા પર ભાર મૂકી રહી છે, જે 2030 સુધીમાં લક્ષ્યાંકિત NDCના આદર્શવાદી અભિગમથી અલગ છે.
  - ભારત કોલસાનું ઉત્પાદન 2019માં 730 મિલિયન ટનથી વધારીને 2024માં 1,149 મિલિયન ટન કરવાની યોજના ધરાવે છે.
  - ભારતનું લક્ષ્ય એક્સિસલરેટેડ એક્સપ્લોરેશન લાઇસન્સિંગ, એક્સપ્લોરેશન અને ગેસ માર્કેટિંગ રિફોર્મ્સ જેવા પગલાં મારફતે સમાન સમયગાળાદરમિયાન કુલ તેલ અને ગેસઉત્પાદનમાં 40 ટકાથી વધુનો વધારો કરવાનો છે.

સૂચનો

- અશ્મિભૂત ઈંધણના ઉત્પાદન માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ધિરાણમાં કાપ મૂકવાના વિકાસ નાણાં સંસ્થાઓના પ્રારંભિક પ્રયાસો પ્રોત્સાહક છે, પરંતુ ગ્લોબલ વોર્મિંગને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત કરવા માટે આ ફેરફારોને નક્કર અને મહત્વાકાંક્ષી અશ્મિભૂત ઈંધણ બહિષ્કાર નીતિઓ દ્વારા અનુસરવાની જરૂર છે.
- અશ્મિભૂત બળતણ ઉત્પાદક દેશોએ ઉત્પાદન બંધ કરવામાં અને વિશ્વને સલામત આબોહવાના ભવિષ્યમાં લઈ જવામાં તેમની ભૂમિકા અને જવાબદારી લેવી જોઈએ.
- મધ્ય સદી સુધીમાં દેશો શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જન માટે ઝડપથી પ્રતિબદ્ધ હોવાથી, અશ્મિભૂત ઈંધણના ઉત્પાદનમાં ઝડપથી ઘટાડો કરવાની જરૂર છે, જેના માટે નવા આબોહવા લક્ષ્યાંકોની જરૂર છે.

અશ્મિભૂત ઈંધણના ઉત્સર્જનને ઘટાડવા માટે ભારત દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાં

- ઈન્ડિયા ગ્રીનહાઉસ ગેસ (GHG) કાર્યક્રમ: ભારત GHG કાર્યક્રમ ગ્રીનહાઉસ ગેસઉત્સર્જનને માપવા અને તેનું સંચાલન કરવા માટે ઉદ્યોગની આગેવાની હેઠળનું સ્વૈચ્છિક માળખું છે.
- નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (NAPCC): જળવાયુ પરિવર્તનથી ઉભા થયેલા જોખમો અને પડકારોને પહોંચી વળવા માટે જાહેર પ્રતિનિધિઓ, સરકારની વિવિધ એજન્સીઓ, વૈજ્ઞાનિકો, ઉદ્યોગ અને સમુદાયોમાં જાગૃતિ લાવવાના ઉદ્દેશસાથે 2008માં NAPCC શરૂ કરવામાં આવી હતી.

- > ભારત તબક્કો-6 ધોરણો : ભારતે ભારતસ્ટેજ-4 (BS-4) માંથી ભારતસ્ટેજ-6(BS-6) ઉત્સર્જન ધોરણો અપનાવ્યા છે.
- > નવીનીકરણીય ઉર્જાના ક્ષેત્રમાં પ્રયાસો થઈ રહ્યા છે.

ઉડાન યોજના

- > 21 ઓક્ટોબરના રોજ ઉડાન દિવસ અગાઉ નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલયે ઉડાન યોજના હેઠળ પૂર્વોત્તર ભારતમાં હવાઈ જોડાણને વિસ્તૃત કરતા છ માર્ગોને લીલી ઝંડી આપી હતી.
- > ભારત સરકારે આ યોજનામાં તેના યોગદાનને ધ્યાનમાં રાખીને 21 ઓક્ટોબરને ઉડાન દિવસ જાહેર કર્યો છે, તે જ દિવસે આ યોજના સાથે સંબંધિત દસ્તાવેજો પ્રથમ વખત બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા.

■ પ્રક્ષેપણ:

- > ઉડે દેશકાઆમ નાગરિક (ઉડાન)ને નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલય હેઠળ પ્રાદેશિક કનેક્ટિવિટી યોજના (RCS) તરીકે 2016માં શરૂ કરવામાં આવી હતી.

ઉદ્દેશ

- > પ્રાદેશિક ઉડ્ડયન બજારનો વિકાસ.
- > નાના શહેરોમાં પણ સામાન્ય માણસને પ્રાદેશિક માર્ગો પર સસ્તી, આર્થિક રીતે સક્ષમ અને નફાકારક હવાઈ મુસાફરીની સુવિધા આપવા માટે.

લક્ષણો

- > આ યોજનામાં હાલની એરસ્ટ્રીપ્સ અને એરપોર્ટના પુનરુત્થાન દ્વારા દેશના બિનસેવાઅને અછતગ્રસ્ત એરપોર્ટ્સને કનેક્ટિવિટી પ્રદાન કરવાની કલ્પના કરવામાં આવી છે. આ યોજના 10 વર્ષના સમયગાળા માટે કાર્યરત છે.
- > અન્ડરસર્વ એરપોર્ટ એવા છે કે જેમાં એક દિવસમાં એકથી વધુ ફ્લાઈટ્સ નથી હોતી, જ્યારે અસુરક્ષિત એરપોર્ટ એવા હોય છે કે જેમાં કોઈ કામગીરી થતી નથી.
- > કેન્દ્ર, રાજ્ય સરકારો અને એરપોર્ટ ઓપરેટરોની પસંદગીની એરલાઈન્સને બિનસેવાઅને ઓછી સેવા વાળા એરપોર્ટથી કામગીરીને પ્રોત્સાહન આપવા અને હવાઈ ભાડાને પોસાય તેવા રાખવા માટે નાણાકીય પ્રોત્સાહન આપવામાં આવે છે.

અત્યાર સુધીની સિદ્ધિઓ

- > અત્યાર સુધીમાં 387 રૂટ અને 60 એરપોર્ટનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું છે, જેમાંથી 100 માત્ર ઉત્તર-પૂર્વના છે.
- > કૃષિ ઉડાનયોજના હેઠળ પૂર્વોત્તર ક્ષેત્રની નિકાસની તકો વધારવા માટે 16 એરપોર્ટની ઓળખ કરવામાં આવી છે, જે માલભાડા અને નિકાસમાં વધારો જેવા બેવડા લાભો આપે છે.

ઉડાન 2.0

- > 2018માં નાગરિક ઉડ્ડયન મંત્રાલયે 73 એરપોર્ટની જાહેરાત કરી હતી જ્યાં કોઈ સેવા પૂરી પાડવામાં આવી ન હતી અથવા તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલી સેવા ખૂબ ઓછી હતી.
- > ઉડાન યોજનાના બીજા તબક્કા હેઠળ હેલિપેડ્સને પણ પહેલી વાર આ યોજના સાથે જોડવામાં આવ્યા હતા.

ઉડાન 3.0

- > પર્યટન મંત્રાલય સાથે સંકલનમાં ઉદાન 3.0 હેઠળ પર્યટન માર્ગોનો સમાવેશ.
- > જળચર એરપોર્ટને જોડવા માટે જળ વિમાનનો સમાવેશ.
- > પૂર્વોત્તર ક્ષેત્રમાં ઉડાનના દાયરામાં ઘણા માર્ગો લાવવા.

ઉડાન 4.0

- > વર્ષ 2020માં દેશના અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં કનેક્ટિવિટી વધારવા માટે પ્રાદેશિક કનેક્ટિવિટી યોજના 'ઉડે દેશ કા આમ નાગરિક' (ઉડાન)ની ચોથી આવૃત્તિ હેઠળ 78 નવા માર્ગોને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
- > લક્ષદ્વીપના મિનિકોય, કાવરટ્ટી અને અગાટ્ટી ટાપુઓને ઉડાન 4.0 હેઠળ નવા માર્ગો સાથે જોડવાની યોજના છે.

ઉડાન4.1

- > ઉડાન 4.1 મુખ્યત્વે નાના એરપોર્ટ્સ, ખાસ કરીને હેલિકોપ્ટર અને સી-પ્લેન રૂટને જોડવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
- > સાગરમાલા હવાઈ સેવા હેઠળ કેટલાક નવા માર્ગોસૂચવવામાં આવ્યા છે.
- > સાગરમાલા સી પ્લેન સર્વિસ એ સંભવિત એરલાઈન ઓપરેટરો સાથે બંદર, શિપિંગ અને જળમાર્ગો મંત્રાલય હેઠળનો મહત્વાકાંક્ષી પ્રોજેક્ટ છે, જે ઓક્ટોબર, 2020માં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

આગળનો રસ્તો

- > એરલાઈન્સે વ્યૂહાત્મક રીતે ગીચ ટાયર-1 એરપોર્ટ પર વધારાના સ્લોટ, રૂટ પર મોનોપોલી સ્ટેટસ અને ઓછા ઓપરેટિંગ ખર્ચની દિશામાં આ યોજનાનો લાભ લીધો છે. આમ, હિસ્સેદારોએ ઉડાન યોજનાને ટકાઉ બનાવવા અને તેની કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવાની દિશામાં કામ કરવું જોઈએ.
- > એરલાઈન્સે માર્કેટિંગ માટે પહેલ કરવી જોઈએ જેથી વધુને વધુ લોકો ઉડાન યોજનાનો લાભ લઈ શકે.
- > દેશભરમાં આ યોજનાના સફળ અમલીકરણ માટે માળખાગત સુવિધાઓને વધુ મજબૂત કરવાની જરૂર છે.

દિલ્હી સરકાર "રોજગાર બજાર 2.0" (Rojgar Bazaar 2.0) પોર્ટલ વિકસાવવા માટે ટેન્ડર બહાર પાડ્યું

- > દિલ્હી સરકારે 14 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ "રોજગાર બજાર 2.0" નામનું પોર્ટલ વિકસાવવા માટે ટેન્ડર બહાર પાડ્યા હતા.
- > આ પોર્ટલ દિલ્હીના યુવાનોને રોજગાર સંબંધિત સેવાઓ આપશે.
- > તે રાષ્ટ્રીય રાજધાનીમાં નોકરી શોધી રહેલા યુવાનોને રોજગાર સંબંધિત સંપૂર્ણ માહિતી અને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ આધારિત જોબ મેચિંગ પૂરી પાડશે.
- > પોર્ટલ 'કારકિર્દી માર્ગદર્શન, કુશળતા તાલીમ અને કૌશલ્ય પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે પ્રવેશદ્વાર' તરીકે કાર્ય કરશે.
- > આ માટે સરકાર મોબાઇલ એપ પણ લોન્ચ કરશે.

રોજગાર બજાર 2.0 પોર્ટલ (Rojgar Bazaar 2.0)

- > આ પોર્ટલ ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ પર કૌશલ્ય તાલીમ, કારકિર્દી માર્ગદર્શન અને જોબ મેચિંગ સંબંધિત તમામ સેવાઓ પ્રદાન કરશે. સરકાર આ પોર્ટલની એક્સેસ વધારવા માટે ભૌતિક કેન્દ્રોને સંસ્થાગત બનાવવાની પણ યોજના ધરાવે છે કારણ કે મોટી સંખ્યામાં અસંગઠિત કામદારો ડિજિટલ પ્લેટફોર્મને એક્સેસ કરી શકતા નથી. તે સ્કિલિંગ, કારકિર્દી માર્ગદર્શન, કૌશલ્ય ઓળખપત્ર તેમજ ઓટોમેટેડ એનાલિટિક્સ સેવાઓ જેવી અન્ય મહત્વની સેવાઓ પણ પ્રદાન કરશે.

પંજાબે 'મેરા ઘર મેરે નામ' યોજના શરૂ કરી

- > પંજાબના મુખ્યમંત્રી ચરણજીત સિંહ ચન્ની (Charanjit Singh Channi) એ 17 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ 'મેરા ઘર મેરે નામ' યોજના શરૂ કરી.
- > આ યોજના તે લોકો માટે માલિકીના અધિકારો આપશે જેઓ શહેરો તેમજ ગામડાઓની લાલ હરોળમાં રહે છે.
- > લાલ રેખા જમીનનો ઉલ્લેખ કરે છે જે ગામના વસાહતનો ભાગ છે. આવી જમીનનો ઉપયોગ બિન-કૃષિ હેતુઓ માટે જ થાય છે.

આયોજનનું મહત્વ

- > આ યોજના વંચિત અને જરૂરિયાતમંદ વર્ગના લોકો સહિત તમામ લોકોને ખૂબ જરૂરી સહાય પૂરી પાડશે.

ડ્રોન સર્વે

- > આ યોજનાનો અમલ કરવા માટે, મહેસૂલ વિભાગને ડિજિટલ મેપિંગના હેતુથી ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારોમાં આ રહેણાંક મિલકતોનો ડ્રોન સર્વે કરવાની ફરજિયાત કરવામાં આવી છે.

પ્રોપર્ટી કાર્ડ

- > યોગ્ય ઓળખ અથવા ચકાસણી પછી, તમામ પાત્ર રહેવાસીઓને સમય મર્યાદામાં માલિકીના અધિકારો આપવા માટે પ્રોપર્ટી કાર્ડ અથવા સનદ આપવામાં આવશે.
- > અગાઉ, લાભાર્થીઓને તેમના વાંધા નોંધાવવા માટે 15 દિવસનો સમય આપવામાં આવશે. જો તેમની તરફથી કોઈ જવાબ નહીં મળે તો પ્રોપર્ટી કાર્ડ આપવામાં આવશે.
- > પ્રોપર્ટી કાર્ડ રજિસ્ટ્રીનો હેતુ પૂરો કરશે. આ કાર્ડનો ઉપયોગ કરીને, લાભાર્થી બેંકો પાસેથી લોન મેળવી શકે છે અથવા તેની મિલકત વેચી શકે છે. આમ, આ કાર્ડ જમીનના નાણાકીય મૂલ્યમાં વધારો કરશે.

4 કરોડથી વધુ અસંગઠિત કામદારોએ ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર નોંધણી કરાવી

- > કેન્દ્રીય શ્રમ અને રોજગાર મંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્ર સિંહના જણાવ્યા અનુસાર, ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર અત્યાર સુધીમાં 4 કરોડથી વધુ અસંગઠિત કામદારોની નોંધણી કરવામાં આવી છે.
- > 26 ઓગસ્ટ, 2021ના રોજ શ્રમ મંત્રાલય દ્વારા અસંગઠિત કામદારો માટે રાષ્ટ્રીય ડેટાબેઝ (NDUW) અથવા ઈ-શ્રમ પોર્ટલ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
- > આ પોર્ટલ ભારતમાં લાખો અસંગઠિત કામદારોને એક સામાન્ય મંચ પર લાવવામાં મદદ કરશે.
- > એક અંદાજ મુજબ, ભારતના 500 મિલિયન કર્મચારીઓમાં 92% અસંગઠિત છે. તેઓ ઘણીવાર લઘુત્તમ વેતન અને સામાજિક સુરક્ષાના અન્ય સ્વરૂપોનો ઇનકાર કરે છે.

કામદારો આ પોર્ટલ પર કેવી રીતે નોંધણી કરાવી શકે?

- > આ પોર્ટલ ઓપન એક્સેસ માટે સાર્વજનિક રીતે ઉપલબ્ધ રહેશે. આ પ્લેટફોર્મનો ઉપયોગ કરીને, કામદારો તેમના આધાર અને મોબાઇલ નંબરનો ઉપયોગ કરીને સ્વ-નોંધણી કરાવી શકે છે. આ સિવાય, કોમન સર્વિસ સેન્ટર્સ અને પસંદ કરેલી પોસ્ટ ઓફિસો પણ રજીસ્ટ્રેશન પ્રક્રિયામાં મદદ કરશે, જ્યાં કામદારો કોઈપણ ચાર્જ વગર પોતાની નોંધણી કરાવી શકે છે.

ભારતમાં અનૌપચારિક ક્ષેત્ર

- > પીરિયોડિક લેબર ફોર્સ સર્વે (Periodic Labour Force Survey-PLFS) અનુસાર, ભારતમાં 90% કામદારો અનૌપચારિક ક્ષેત્રમાં છે. 465 મિલિયન કામદારોમાંથી આ 419 મિલિયન છે.

ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES)

- તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી (International Energy Agency-IEA)એ વર્લ્ડ એનર્જી આઉટલુક (WEO) રિપોર્ટ 2021 બહાર પાડ્યો હતો.
- વાર્ષિક પ્રકાશિત WEOઓ અહેવાલ ઊર્જાની માંગ અને પુરવઠાના અંદાજો પર નોંધપાત્ર વિશ્લેષણ અને આંતરદષ્ટિ અનુક્રમણિકા પ્રદાન કરે છે.
- 2021ના અહેવાલમાં કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ (COP26) સમિતિ (ગ્લાસગો, યુકેમાં) ખાતે આબોહવાની કાર્યવાહી માટે સરકારો પર વધુ દબાણ નો સંકેત આપવામાં આવ્યો હતો.
- અગાઉ આંતરરાષ્ટ્રીય ઊર્જા એજન્સી (IEA) દ્વારા યોખ્ખા શૂન્ય ઉત્સર્જન (Net Zero Emissions - NZE) માટે 2050 સુધીમાં નેટ જીરો (Net Zero by 2050) માટે રોડમેપ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

નવીનીકરણીય ઊર્જાના યોગદાનને પ્રોત્સાહન

- સૌર, પવન, હાઈડ્રો પાવર અને બાયોએનર્જી જેવા નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોએ કોરોનાવાયરસ રોગચાળાના મુખ્ય ભાગ તરીકે ઊર્જા રોકાણને ફરીથી બનાવવાની જરૂર છે.
- વિશ્વ ભવિષ્યની ઊર્જા જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે પૂરતું રોકાણ કરી રહ્યાં નથી, અને અનિશ્ચિતતાઓ ભવિષ્યમાં અસ્થિર સમયગાળા માટે નો તખ્તો તૈયાર કરી રહી છે.
- નવીનીકરણીય ઊર્જાની માંગ સતત વધી રહી છે. 2050 સુધીમાં વૈશ્વિક ઉત્સર્જનના યોખ્ખા શૂન્ય ઉત્સર્જન લક્ષ્યાંકને હાંસલ કરવા માટે આ સ્વચ્છ ઊર્જા પ્રગતિ હજી પણ ખૂબ ધીમી છે, IEA માને છે કે તે વૈશ્વિક તાપમાન વૃદ્ધિને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત કરવામાં મદદ કરશે.
- શરૂઆતમાં, IEAએ અશિમભૂત ઈંધણમાં સતત રોકાણને ટેકો આપ્યો હતો. જો કે, તે ધીમે ધીમે 'નિર્ણય લેનારાઓને આબોહવા પરિવર્તન ઘટાડવા વિનંતી કરતા વધુ વિશિષ્ટ મુદ્દાઓ' તરફ આગળ વધ્યું છે.

ઉત્સર્જન ઘટાડવાના પગલાં

- વધારાનું રોકાણ કરવું એટલું મુશ્કેલ નથી જેટલું લાગે છે. જરૂરી ઉત્સર્જન ઘટાડાના 40 ટકાથી વધુ પગલાં દ્વારા શક્ય છે જે પોતાને માટે ચૂકવણી કરે છે, જેમ કે:
- કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવો, ગેસ લિકેજને મર્યાદિત કરવું અથવા એવા સ્થળોએ પવન અથવા સૌર ક્ષમતા સ્થાપિત કરવી જ્યાં તેઓ હવે સૌથી સ્પર્ધાત્મક વીજ ઉત્પાદન તકનીકો છે.

વિવિધ દૃશ્યો: IEAએ બે સંભવિત દૃશ્યોનું વિશ્લેષણ કર્યું

- **બાહર નીતિઓનું દૃશ્ય (પગલું):**
  - તે સરકારોએ પહેલેથી જ અમલમાં મૂકેલા પગલાં અને નીતિઓને આવરી લે છે. પગલાં છતાં, વિશ્વભરમાં વાર્ષિક ઉત્સર્જનનો આંકડો વિકાસશીલ દેશો જેટલું જ તેમનું માળખું બનાવશે.
  - આ પરિસ્થિતિમાં વર્ષ 2100માં તાપમાન પૂર્વ ઔદ્યોગિક સ્તરથી 2.6 ડિગ્રી સેલ્સિયસ વધારે રહેશે.
- **યોખ્ખા શૂન્ય ઉત્સર્જન માટે પ્રતિબદ્ધતા:**
  - તે યોખ્ખું-શૂન્ય ઉત્સર્જન દરજ્જો હાંસલ કરવાની સરકારોની પ્રતિબદ્ધતાનું મૂલ્યાંકન કરે છે અને સંભવિત રીતે આગામી દાયકા માટે તેમના સ્વચ્છ ઊર્જા રોકાણને બમણું કરે છે.
  - જો દેશો આ પ્રતિબદ્ધતાઓને સમયસર અમલમાં મૂકવામાં સફળ થાય તો વૈશ્વિક સરેરાશ તાપમાનમાં 2100નો વધારો 2.1 ડિગ્રી સેલ્સિયસની આસપાસ રહેશે, પરંતુ આ સુધારાત્મક પ્રયાસ પેરિસ સમજૂતી હેઠળ સુનિશ્ચિત કરવામાં આવેલા 1.5 સેલ્સિયસ કરતા ઘણો વધારે છે.

મુખ્ય સૂચનો

- **સ્વચ્છ વિદ્યુતીકરણ:**
  - આ માટે ઘોષિત પ્રતિબદ્ધતા દૃશ્યોના સંદર્ભમાં સૌર પીવી અને પવનની જમાવટ બમણી કરવાની જરૂર છે.
- **ઓછા ઉત્સર્જન દરો:**
  - જ્યાં સ્વીકાર્ય હોય ત્યાં પરમાણુ ઊર્જાના ઉપયોગ સહિત અન્ય ઓછા ઉત્સર્જન પગલાં અપનાવવા, વીજ માળખાગત સુવિધાઓ અને હાઈડ્રો પાવર સહિત તમામ પ્રકારની સિસ્ટમોમાં લવચીકતા વધારવા; કોલસાનો તબક્કાવાર ઉપયોગ; પરિવહન અને ગરમ કરવા માટે વીજળીનો ઉપયોગ વધારવાની ઝુંબેશ હાથ ધરવામાં આવી રહી છે.
- **ઉર્જા કાર્યક્ષમતા:**
  - ઉર્જા કાર્યક્ષમતા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું, તેમજ ઉપકરણોની કાર્યક્ષમતા અને વર્તણૂકમાં ફેરફાર દ્વારા ઉર્જા સેવાની માંગ ઘટાડવાના પગલાં પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું.
- **મિથેન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો:**
  - અશિમભૂત ઈંધણના ઉપયોગથી મિથેનઉત્સર્જન ઘટાડવા અને સ્વચ્છ ઊર્જા નવીનતાને મુખ્ય ફાળો આપવા માટે એક અભિયાન હાથ ધરવામાં આવી રહ્યું છે.
- **સ્વચ્છ ઉર્જાનો દાયકા:**
  - વર્ષ 2020 તેને મોટા પાયે સ્વચ્છ ઊર્જા જમાવટનો દાયકા બનાવવા માટે COP26 પગલાંનો અમલ કરીને ચોક્કસ પરિણામો આપી શકે છે.

ભારતના વિશિષ્ટ પરિણામો

- **વસ્તી અને કુલ ઘરેલુ ઉત્પાદન (GDP) 2020-2050:**
  - આ દાયકામાં ભારત ચીનની વસ્તીને પાર કરીને સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતો દેશ બનશે અને 2050 સુધીમાં ભારતની વસ્તી 1.6 અબજથી વધુ થઈ જશે, જ્યારે ચીનની વસ્તીમાં ઘટાડો થવાનો અનુમાન છે.

> ભારતનો GDP આગામી ત્રણ દાયકામાં સરેરાશ ચીન કરતાં ઝડપથી વધશે [ભારતનો 5.3 ટકા વિરૂદ્ધ ચીનનો 3.6 ટકા].

■ કોલસાનું ઉત્પાદન:

> ભારતમાં 50 ગીગાવોટથી વધુ આર્થિક રીતે તણાવગ્રસ્ત કોલસાની સંપત્તિ (NPA) ઉત્સર્જનથી બેકિંગ સિસ્ટમમાં તણાવ પેદા થયો છે.

> ભારતમાં કોલસાની માંગ 2030 સુધીમાં લગભગ 30 ટકા વધવાનું અનુમાન છે.

> દેશોની પ્રતિબદ્ધતા મુજબ, એક અંદાજ મુજબ ચીન પછી ભારત અવરોધ વિનાના કોલસાનો આગામી સૌથી મોટો વપરાશકર્તા હશે, જે 2030 સુધીમાં વીજ ઉત્પાદન માટે વૈશ્વિક ઉપયોગના લગભગ 15 ટકા માટે જવાબદાર રહેશે.

■ વાયુ પ્રદૂષણ:

> જ્યારે વૈશ્વિક સ્તરે હવાના પ્રદૂષણના સંપર્કમાં આવતા લોકોની અવરજવર ચાલુ રહેશે ત્યારે સ્વચ્છ ઉર્જા ચેપને વેગ આપવામાં નિષ્ફળતા ઉભી થશે.

> હવાનું પ્રદૂષણ ભારતમાં તાજેતરના 1.67 મિલિયન અકાળ મૃત્યુને આભારી છે, જેનો અર્થ હવાના પ્રદૂષણથી એક મિનિટમાં ત્રણથી વધુ મૃત્યુ થાય છે.

■ ભારતના પ્રયાસોની પ્રશંસા:

> વિકાસશીલ અર્થતંત્રોએ સ્વચ્છ ઉર્જા પ્રોજેક્ટ્સ માટે મૂડી એકત્ર કરવામાં નોંધપાત્ર કાર્ય કર્યું છે અને વર્ષ 2030 સુધીમાં નવીનીકરણીય ઉર્જા મારફતે 450 ગીગાવોટ ઉર્જા હાંસલ કરવા માટે સૌર ફોટોવોલ્ટાઇક (PV)ના ઝડપી વિસ્તરણ માટે નાણાં પૂરા પાડવામાં ભારતની સફળતા એક મુખ્ય ઉદાહરણ છે.

> તાજેતરના એક સર્વેક્ષણમાં, વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઇઝેશને અહેવાલ આપ્યો છે કે ભારતમાં 'સ્વચ્છ રસોઈ માધ્યમો' સુધી પહોંચમાં સુધારો થયો છે.

> તેના મુખ્યકારણોમાં 'પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા LPG વિતરન યોજના' વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

■ ભલામણો:

> અહેવાલમાં ભારતમાં એર કન્ડિશનર માટે ફરજિયાત લઘુત્તમ કામગીરીના ધોરણોની માંગ કરવામાં આવી છે, જેના ઉદ્દેશથી 24 ડિગ્રી સેલ્સિયસ ડિફોલ્ટ સેટ પોઇન્ટ તાપમાન ફરજિયાત બનાવવા અને કાર્યક્ષમતામાં સુધારો કરવાનો છે કારણ કે સમય જતાં ઠંડક અને વીજળીની માંગ વધી રહી છે.

આગામી રસ્તો

> વિશ્વભરના વિવિધ દેશો પાસે આગામી 30 વર્ષમાં ઉર્જા ક્ષેત્રને ખર્ચ-અસરકારક રીતે બદલવાનું મુશ્કેલ કાર્ય છે, તેમજ વિશ્વનું અર્થતંત્ર કદકરતાં બમણું થશે અને વૈશ્વિક વસ્તીમાં 2 અબજ લોકોનો વધારો કરશે.

> 2050 સુધીમાં વિશ્વને ચોખ્ખા શૂન્ય ઉત્સર્જન સુધી પહોંચવાની જરૂરિયાત 2030 સુધીમાં મોટા વચગાળાના પગલાં લેવાની જરૂર છે, જેમાં હાઇડ્રોજન અને નવીનીકરણીય ઉર્જાથી તમામ માટે સસ્તી અને લીલી ઉર્જા સુલભ બનાવવાનો સમાવેશ થાય છે.

'પ્રધાનમંત્રી આત્મ નિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજના'

> વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી ઉત્તર પ્રદેશની તેમની મુલાકાત દરમિયાન વારાણસીમાં પ્રધાનમંત્રી આત્મ નિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજનાનો પ્રારંભ કરશે.

> પીએમ મોદી વારાણસી માટે રૂ. 5200 કરોડથી વધુના અનેક વિકાસ પ્રોજેક્ટોનું ઉદ્ઘાટન પણ કરશે.

PMASBY નો હેતુ

> PMASBY શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં જટિલ સંભાળ સુવિધાઓ અને પ્રાથમિક સંભાળ પર વિશેષ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને જાહેર આરોગ્ય માળખામાં જટિલ અંતર ભરવાના હેતુથી શરૂ કરવામાં આવશે.

PMASBY હેઠળ સુવિધાઓ

> આ યોજના 10 ઉચ્ચ કેન્દ્રિત રાજ્યોમાં 17,788 ગ્રામીણ આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રોને ટેકો આપશે.

> આ અંતર્ગત તમામ રાજ્યોમાં લગભગ 11,024 શહેરી આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રો સ્થાપવામાં આવશે.

> 5 લાખથી વધુ વસ્તી ધરાવતા ભારતના તમામ જિલ્લાઓમાં વિશિષ્ટ ક્રિટિકલ કેર હોસ્પિટલો દ્વારા ક્રિટિકલ કેર સેવાઓ પૂરી પાડવામાં આવશે. બાકીના જિલ્લાઓને રેફરલ સેવાઓ દ્વારા આવરી લેવામાં આવશે.

> ભારતમાં પ્રયોગશાળાઓના નેટવર્કનો ઉપયોગ કરીને, લોકોને જાહેર આરોગ્ય સંભાળ પ્રણાલીમાં નિદાન સેવાઓની સંપૂર્ણ શ્રેણીની એક્સેસ મળશે.

> આ યોજના હેઠળ તમામ જિલ્લાઓમાં સંકલિત જાહેર આરોગ્ય પ્રયોગશાળાઓની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

■ PMASBY હેઠળ સ્થાપવામાં આવનારી સંસ્થાઓ:

> PMASBY હેઠળ નીચેની સંસ્થાઓની સ્થાપના કરવામાં આવશે:

> 'વન હેલ્થ' માટે રાષ્ટ્રીય સંસ્થા

> વાયરોલોજી માટે 4 નવી રાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓ

> 9 જૈવ સુરક્ષા સ્તર III પ્રયોગશાળાઓ

> WHO દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા પ્રદેશ માટે પ્રાદેશિક સંશોધન મંચ

> રોગ નિયંત્રણ માટે 5 નવા પ્રાદેશિક રાષ્ટ્રીય કેન્દ્રો

આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન

> તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ આયુષ્માન ભારત આરોગ્ય માળખાગત મિશનનો શુભારંભ કર્યો હતો.

પરિચય

- તે દેશભરમાં આરોગ્ય સંભાળ માળખાને મજબૂત કરવા માટેની સૌથી મોટી ભારત યોજનાઓમાંની એક છે.
- આ રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય મિશન ઉપરાંત છે.
- તે 10 'હાઈ ફોકસ' રાજ્યોમાં 17,788 ગ્રામીણ આરોગ્ય અને કલ્યાણ કેન્દ્રોને સહાય પૂરી પાડશે અને દેશભરમાં 11,024 શહેરી આરોગ્ય અને કલ્યાણ કેન્દ્રો સ્થાપશે.
- તે 5,00,000થી વધુ વસ્તી ધરાવતા તમામ જિલ્લાઓમાં વિશિષ્ટ ક્રિટિકલ કેર હોસ્પિટલ બ્લોક મારફતે ક્રિટિકલ કેર સેવાઓ પ્રદાન કરશે, જ્યારે બાકીના જિલ્લાઓને રેફરલ સેવાઓ મારફતે આવરી લેવામાં આવશે.
- આ યોજના હેઠળ નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર હેલ્થ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી, ચાર નવી નેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ફોર વાયરોલોજી, દક્ષિણ-પૂર્વ એશિયા ક્ષેત્રમાં WHO (વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશન)ના પ્રાદેશિક સંશોધન મંચ, નવ બાયોસિક્યોરિટી લેવલ્સ-3 લેબોરેટરીઝ અને પાંચ નવા પ્રાદેશિક નેશનલ સેન્ટર્સ ફોર ડિસીઝ કન્ટ્રોલની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

ઉદ્દેશ

- શહેરી અને ગ્રામીણ બંને વિસ્તારોમાં મજબૂત જાહેર આરોગ્ય માળખાની ખાતરી કરવી, જે જાહેર આરોગ્ય હેઠળ કટોકટીની પરિસ્થિતિઓ અથવા રોગના પ્રકોપને પહોંચી વળવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવશે.
- બ્લોક, જિલ્લા, પ્રાદેશિક અને રાષ્ટ્રીય સ્તરે મોનિટરિંગ લેબોરેટરીના નેટવર્ક મારફતે આઈટી-સક્ષમ રોગ મોનિટરિંગ સિસ્ટમ સ્થાપિત કરવી.
- તમામ જાહેર આરોગ્ય પ્રયોગશાળાઓને સંકલિત આરોગ્ય માહિતી પોર્ટલ મારફતે જોડવામાં આવશે, જેને તમામ રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં વિસ્તૃત કરવામાં આવશે.

મહત્વ

- ભારતને લાંબા સમયથી વ્યાપક આરોગ્ય પ્રણાલીની જરૂર છે. પબ્લિક પોલિસી CSDS (Lokniti-CSDS) ['સ્ટેટ ઓફ ડેમોક્રેસી ઈન સાઉથ એશિયા (SDSA)-રાઉન્ડ 3'] દ્વારા 2019માં કરવામાં આવેલા અભ્યાસમાં જાહેર આરોગ્ય સંભાળની પહોંચના નામે હાંસિયામાં ધકેલાયેલા લોકોને કેવી રીતે ગેરમાર્ગે દોરવામાં આવી રહ્યા છે તે પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે.
- અધ્યયનમાં જાણવા મળ્યું છે કે 70% સ્થળોએ જાહેર આરોગ્ય સેવાઓ છે. જોકે શહેરી વિસ્તારો (87 ટકા)ની તુલનામાં ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ઉપલબ્ધતા (65 ટકા) ઓછી હતી.
- સ્વચ્છ ભારત મિશન, જળ જીવન મિશન, ઉજ્જવલા, પોષણ અભિયાન, મિશન ઈન્દ્રધનુષ જેવી યોજનાઓએ કરોડો

લોકોને રોગથી બચાવ્યા છે. આયુષ્માન ભારત યોજના હેઠળ 2 કરોડથી વધુ ગરીબ લોકોને મફત સારવાર મળી હતી અને આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન મારફતે ઘણી સ્વાસ્થ્ય સમસ્યાઓનું નિવારણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

અન્ય સંબંધિત પહેલ

- પ્રધાનમંત્રી આત્મનિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજના.
- પ્રધાનમંત્રી સ્વાસ્થ્ય સુરક્ષા યોજના.
- જન ઔષધિ યોજના.

રાષ્ટ્રીય સંચાલન સમિતિ: નિપુણ ભારત મિશન

- તાજેતરમાં નિપુણ ભારત મિશનના અમલીકરણ માટે રાષ્ટ્રીય સંચાલન સમિતિ (NSC)ની રચના કરવામાં આવી છે.
- નિપુણ (રાષ્ટ્રીય સમજ અને આંકડાકીયતા સાથે વાંચનમાં નિપુણતા માટે રાષ્ટ્રીય પહેલ) આ વર્ષની શરૂઆતમાં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP) 2020ના ભાગરૂપે ભારત યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

NSCની ભૂમિકા અને જવાબદારી

- મૂળભૂત સાક્ષરતા અને આંકડાકીયતા પર રાષ્ટ્રીય મિશનની પ્રગતિ પર નજર રાખવી અને નીતિવિષયક મુદ્દાઓ પર માર્ગદર્શન આપવું.
- 2026-27માં રાષ્ટ્રીય સ્તરના લક્ષ્યાંક સુધી પહોંચવું.
- માર્ગદર્શિકાના સ્વરૂપમાં વાર્ષિક પ્રગતિને માપવા માટે ઉપકરણોનો પ્રસાર.
- રાષ્ટ્રીય કાર્ય યોજનાની તૈયારી અને મંજૂરી (રાજ્ય કાર્ય યોજનાઓ પર આધારિત).
- સમયાંતરે કાર્યક્રમ અને નાણાકીય પરિમાણોની સમીક્ષા કરો જેથી ખાતરી કરી શકાય કે તેઓ પ્રાપ્ત કરવાના લક્ષ્યોને સંતુલિત કરી રહ્યા છે.

વાતાવરણમાં હીટ-ટ્રેપિંગ વાયુઓ પર અહેવાલ: WMO

- વર્લ્ડ હવામાન સંસ્થા (WMO)ના ગ્રીનહાઉસ ગેસ બુલેટિન અનુસાર, વાતાવરણમાં ગરમીને ફસાવતા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની વિપુલતા ફરી એકવાર 2020માં નવા રેકોર્ડ સ્તરે પહોંચી હતી, જે 2011-2020ના સરેરાશ વાર્ષિક દર કરતાં વધુ છે.
- રેકોર્ડ સ્તરના રોગચાળા સાથે સંબંધિત પ્રતિબંધોને કારણે 2020માં અશિમભૂત ઈંધણ CO2 ઉત્સર્જનમાં લગભગ 5.6 ટકાનો ઘટાડો થયો હોવા છતાં આ છે.
- અગાઉ WMOએ યુનાઈટેડ ઈન સાયન્સ 2021 નામનો અહેવાલ બહાર પાડ્યો હતો. WMO હવામાન શાસ્ત્ર

(હવામાન અને આબોહવા), ઓપરેશનલ હાઈડ્રોલોજી અને સંબંધિત ભૌગોલિક વિજ્ઞાન માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની વિશેષ એજન્સી છે.

- > WMO ગ્લોબલ એટમોસ્ફિયર વોચ પ્રોગ્રામ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ અને અન્ય વાતાવરણીય ઘટકોના વ્યવસ્થિત નિરીક્ષણ અને વિશ્લેષણનું સંકલન કરે છે.

ડેટા વિશ્લેષણ

- > સૌથી અગ્રણી ગ્રીનહાઉસ ગેસ કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO₂)નીસાંદ્રતા 2020માં 413.2 ભાગ પ્રતિ મિલિયન સુધી પહોંચી હતી અને તે પૂર્વ-ઔદ્યોગિક સ્તરના 14.9 ટકા છે.
- > ઘણા દેશો હવે કાર્બન તટસ્થ લક્ષ્યો નક્કી કરી રહ્યા છે અને COP26 (ફ્લાઈમેટ કોન્ફરન્સ) પ્રતિબદ્ધતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને આવા વિકાસનો ઉલ્લેખ કરે તેવી અપેક્ષા છે.
- > ઔદ્યોગિક સમયગાળાની શરૂઆત પહેલાં એટલે કે લગભગ 1750 વર્ષ પહેલાં મિથેન (CH₄)એ 26.2 ટકા અને નાઈટ્રસ ઓક્સાઈડ (N₂O)નું ઉત્પાદન 12.3 ટકા થયું છે.
- > કોવિડ-19ને કારણે આર્થિક મંદીની ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના વાતાવરણીય સ્તર અને તેમના વિકાસ દર પર ખાસ અસર પડી ન હતી, જોકે નવા ઉત્સર્જનમાં કામચલાઉ ઘટાડો થયો હતો.
- > 1990થી 2020 દરમિયાન લાંબા સમય સુધી ચાલતા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના કિરણોત્સર્ગ દબાણને કારણે આબોહવા પર 47% ગરમી વધી છે, જેમાં CO₂ આ વધારાના લગભગ 80% માટે જવાબદાર છે.
- > ભવિષ્યમાં જમીન ઇકોસિસ્ટમ્સ અને મહાસાગરો 'સિંક' તરીકે કામ કરવાની સંભાવના પર પ્રતિકૂળ અસર પડી શકે છે, આમ કાર્બન ડાયોક્સાઈડને શોષવાની અને તાપમાનમાં વધારો સામે બંધ તરીકે કામ કરવાની તેમની ક્ષમતામાં ઘટાડો થઈ શકે છે.

ચિંતાઓ

- > આ સદીના અંત સુધીમાં પેરિસ સમજૂતી હેઠળ નિર્ધારિત તાપમાનમાં ઔદ્યોગિક પૂર્વના સ્તરથી 1.5-2 ડિગ્રી સેલ્સિયસથી વધુનો વધારો થવાની સંભાવના છે.
- > એમેઝોન રેઈનફોરેસ્ટ જેવા વિસ્તારો, જે કાર્બન સિંક તરીકે કાર્ય કરે છે, તેનું ધોવાણ થઈ રહ્યું છે અને આ વિસ્તારમાં વનનાબૂદી અને ઓછા ભેજને કારણે CO₂ના સ્ત્રોતોમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવે છે.
- > CO₂ના લાંબા આયુષ્યને જોતાં કહી શકાય કે ઘણા દાયકાઓ સુધી કાર્બન ઉત્સર્જનની શૂન્ય સ્થિતિ હોવા છતાં આ તાપમાનમાં વધારો થવાની અસર ચાલુ રહેશે. વધતા તાપમાનની સાથે સાથે તીવ્ર ગરમી અને વરસાદ, બરફ પીગળવો, સમુદ્રની સપાટીમાં વધારો અને સમુદ્રના

એસિડિફિકેશનની દૂરગામી સામાજિક-આર્થિક અસરો સહિત ઘણી આત્યંતિક મોસમી સ્થિતિઓ ઊભી થશે.

સંબંધિત ભારતીય પહેલો

- > પ્રાણીઓ દ્વારા ઉત્સર્જિત મિથેન ઘટાડવા માટે સીવીડ આધારિત પશુ આહાર
- > ઈન્ડિયા ગ્રીનહાઉસ ગેસ પ્રોગ્રામ
- > જળવાયુ પરિવર્તન પર રાષ્ટ્રીય કાર્ય યોજના
- > ભારત તબક્કો-6 માપદંડ

ગ્રીનહાઉસના પ્રકારો મૂળ દૂર કરવાનો સ્ત્રોત ગેસ પ્રતિક્રિયા

- > કાર્બન ડાયોક્સાઈડ અશ્મિભૂત ઈંધણનું દહન
- > કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO₂) પ્રકાશસંશ્લેષણ પ્રક્રિયા
- > મહાસાગર
- > નાઈટ્રસ ઓક્સાઈડ વનનાબૂદી
- > અશ્મિભૂત ઈંધણનું દહન
- > ખાતર ભૂમિ
- > ઊર્ધ્વમંડળમાં ફોટોડેસિસ ઈન્ફારેડ કિરણોત્સર્ગનું શોષણ
- > ઊર્ધ્વમંડળમાં ઓઝોન સાંદ્રતાને આડકતરી રીતે અસર કરે છે
- > ફ્લોરિનેટેડ વાયુઓ વિવિધ ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયાઓ દ્વારા ઉત્સર્જિત. ફોટોલિસિસ અને ઓક્સિજન સાથે પ્રતિક્રિયા
- > મિથેન બાયોમાસનું દહન
- > ડાંગરનું છીણ
- > આંતરડાના બેક્ટેરિયા દ્વારા આથો સૂક્ષ્મજીવો દ્વારા સંગ્રહ
- > હાઈડ્રોક્સિલ જૂથો સાથે સંકળાયેલી પ્રતિક્રિયાઓ
- > ઈન્ફારેડ કિરણોત્સર્ગ દ્વારા શોષણ
- > ઊર્ધ્વમંડળમાં ઓઝોન સાંદ્રતા અને પાણીની વરાળને આડકતરી રીતે અસર કરે છે.
- > CO₂નું ઉત્પાદન

'PM આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન' લોન્ચ કરવામાં આવ્યું

- > વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 25 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ ઉત્તર પ્રદેશના વારાણસીમાં Ayushman Bharat Health Infrastructure Mission ની શરૂઆત કરી હતી.
- > આ યોજના રૂ. 5000 કરોડની છે અને તે સ્વાસ્થ્ય ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને વધારવા માટે શરૂ કરવામાં આવેલી ભારતની સૌથી મોટી યોજના છે.
- > આ મિશન શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં જાહેર આરોગ્ય માળખાને સુધારવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
- > આ નેશનલ હેલ્થ મિશન ઉપરાંત કામ કરશે.

G-20 ફ્લાઈમેટ રિસ્ક એટલાસ

- > તાજેતરમાં યુરો-મેડિટેરેનિયન સેન્ટર ઓન ફ્લાઈમેટ ચેન્જ (CMCC)એ અહેવાલ આપ્યો હતો કે અમેરિકા, યુરોપિયન દેશો અને ઓસ્ટ્રેલિયા જેવા સૌથી સમૃદ્ધ દેશો સહિત G-20 (20 દેશોનું જૂથ) આગામી વર્ષોમાં જળવાયુ પરિવર્તનની આત્યંતિક અસરો સહન કરશે.
- > આ પહેલો અભ્યાસ છે જે G-20 દેશોમાં આબોહવાના દૃશ્ય, માહિતી, ડેટા અને ભાવિ આબોહવા પરિવર્તનની માહિતી પ્રદાન કરે છે.
- > આ અહેવાલ ઓક્ટોબર 2021ના અંતમાં રોમમાં G-20 શિખર સંમેલનના બે દિવસ પહેલા આવ્યો છે.

G-20 દેશો પર અસર

- **હીટવેબ્સ:**
  - > તમામ G-20 દેશોમાં, હીટવેબ ઓછામાં ઓછા દસ ગણા લાંબા ટકી શકે છે, આજન્ટના, બ્રાઝિલ અને ઈન્ડોનેશિયામાં હીટવેબ 2050 સુધીમાં 60 ગણો લાંબો ચાલે છે.
  - > ઓસ્ટ્રેલિયામાં બુશ ફાયર્સ દરિયાકાંઠાના પૂર અને ચક્રવાત વીમા ખર્ચમાં વધારો કરીને 2050 સુધીમાં સંપત્તિના ભાવમાં 611 અબજ ઓસ્ટ્રેલિયન ડોલર સુધીનો ઘટાડો કરી શકે છે.
- **GDPમાં નુકસાન:**
  - > G-20 દેશોમાં આબોહવાને નુકસાનને કારણે GDPનું નુકસાનદર વર્ષે વધી રહ્યું છે, જે 2050 સુધીમાં વાર્ષિક ધોરણે ઓછામાં ઓછું 4 ટકા વધી શકે છે. તે 2100 સુધીમાં 8 ટકાથી વધુ સુધી પહોંચી શકે છે, જે કોવિડ-19ને કારણે થયેલા આર્થિક નુકસાન કરતાં બમણું છે.
  - > કેટલાક દેશોને ગંભીર અસર થશે, જેમ કે કેનેડા, 2050 સુધીમાં તેના GDPમાં ઓછામાં ઓછો 4 ટકા અને 2100 સુધીમાં 13 ટકાથી વધુનો ઘટાડો થઈ શકે છે.
- **મુદ્રણી સપાટીમાં વધારો:**
  - > સમુદ્રની સપાટીમાં વધારો 30 વર્ષમાં દરિયાકાંઠાના માળખાને નષ્ટ કરી શકે છે, જાપાનને 404 અબજ યુરોનું નુકસાન થઈ શકે છે અને દક્ષિણ આફ્રિકાને 2050 સુધીમાં 815 મિલિયન યુરોનું નુકસાન થઈ શકે છે.

પૂર

- > 2050 સુધીમાં નદીઓના પૂરથી અંદાજિત વાર્ષિક નુકસાન નીચા ઉત્સર્જન દૃશ્ય હેઠળ વધીને 376.4 અબજ યુરો અને ઉચ્ચ ઉત્સર્જન દૃશ્ય હેઠળ 585.6 અબજ યુરો થવાનો અંદાજ છે.

ભારત પર અસર

- **ઉત્સર્જન દૃશ્ય:**
  - ઓછું ઉત્સર્જન (હાલની તુલનામાં ઓછું):
    - > 2050 અને 2100 બંને માટે અંદાજિત તાપમાનની ભિન્નતા 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસથી નીચે રહેશે.
  - મધ્યમ ઉત્સર્જન (વર્તમાન જેવું જ):
    - > 2036થી 2065ની વચ્ચે ભારતમાં સૌથી ગરમ મહિનાનું મહત્તમ તાપમાન મધ્યમ ઉત્સર્જનની તુલનામાં ઓછામાં ઓછું 1.2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ વધી શકે છે.
  - ઊંચું ઉત્સર્જન (વર્તમાન કરતાં વધુ):
    - > 2050 સુધીમાં ઉચ્ચ ઉત્સર્જન દૃશ્ય હેઠળ સરેરાશ તાપમાન વધીને 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ થઈ શકે છે.
- **વરસાદ:**
  - > 2050 સુધીમાં, તમામ ઉત્સર્જન દૃશ્યોમાં વાર્ષિક વરસાદમાં 8% થી 19.3 ટકાનો વધારો થવાની સંભાવના છે.
- **આર્થિક અસર:**
  - > ભારતમાં જળવાયુ પરિવર્તનને કારણે ચોખા અને ઘઉંના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો થવાને કારણે 2050 સુધીમાં 43થી 81 અબજ યુરો (GDPના 1.8-3.4 ટકા) વચ્ચે આર્થિક નુકસાન થઈ શકે છે.
  - > 2050 સુધીમાં કૃષિ માટે પાણીની માંગમાં લગભગ 29 ટકાનો વધારો થવાની સંભાવના છે, જેનો અર્થ એ છે કે ઉત્પાદનના નુકસાનનું મૂલ્યાંકન તેને ઘટાડીને કરી શકાય છે.
- **હીટવેબ્સ:**
  - > જો ભારતમાં ઉત્સર્જન (4 ડિગ્રી સેલ્સિયસ) વધારે હશે તો 2036-2065ની વચ્ચે હીટવેબની અસર 25 ગણી વધારે રહેશે, જ્યારે વૈશ્વિક તાપમાન વૃદ્ધિ પાંચ ગણી વધુ રહેશે જ્યારે તે લગભગ 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી મર્યાદિત રહેશે અને જો ઉત્સર્જન ખૂબ ઓછું હોય અને તાપમાનનો વધારો માત્ર 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ સુધી પહોંચશે તો દોઢ ગણો વધારે રહેશે.
- **કૃષિ દુષ્કાળ:**
  - > કૃષિ દુષ્કાળની આવૃત્તિ 2036-2065 સુધીમાં 4 ડિગ્રી સેલ્સિયસ વૈશ્વિક હીટિંગ પર 48 ટકા વધશે.
- **પૂર:**
  - > જો ઉત્સર્જન વધારે હોય તો વર્ષ 2050 સુધીમાં 1.8 મિલિયનથી ઓછા ભારતીયોને પૂરનું જોખમ હોઈ શકે છે, જે હાલના 1.3 મિલિયન કરતાં વધારે છે.
- **મજૂરી:**
  - > ગરમીમાં વધારાને કારણે મધ્યમ ઉત્સર્જન દૃશ્ય હેઠળ 2050 સુધીમાં ઓછા ઉત્સર્જનના દૃશ્ય હેઠળ કુલ શ્રમમાં 13.4 ટકા અને 2080 સુધીમાં 24 ટકાનો ઘટાડો થવાની સંભાવના છે.

■ ભોજનની સુરક્ષા:

- > ભારતમાં ચોખા અને ઘઉંના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો થવાને કારણે 2050 સુધીમાં 81 અબજ યુરો સુધીનું આર્થિક નુકસાન થઈ શકે છે અને 2100 સુધીમાં ખેડૂતોની આવકના 15 ટકા સુધીનું નુકસાન થઈ શકે છે.

આગળનો રસ્તો

- > G-20 દેશો કોવિડ-19થી પ્રભાવિત આર્થિક સુધારાઓને પ્રોત્સાહન આપે છે અને COP-26 પહેલાં આબોહવાની યોજનાઓ તૈયાર કરે છે, તેમણે વૈશ્વિક અર્થતંત્ર અને ઓછા કાર્બનવાળા ભવિષ્યની સુરક્ષા માટે વિવિધ પ્રયાસો કરવા પડશે.
- > G-20 માટે તેના આર્થિક એજન્ડાને આબોહવાનો એજન્ડા બનાવવાનો સમય આવી ગયો છે. ઉત્સર્જનનો સામનો કરવા માટે ઝડપી કાર્યવાહીની જરૂર છે કારણ કે આબોહવા પરિવર્તનને અનુકૂળ થવાથી તેની ગંભીર અસરો મર્યાદિત થશે.
- > G-20 સરકારોએ વૈજ્ઞાનિકોની ચેતવણીઓની નોંધ લેવી જોઈએ અને વિશ્વને વધુ સારા ન્યાયી અને વધુ સ્થિર ભવિષ્યના માર્ગ પર મૂકવું જોઈએ.

સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ યોજના

- > તાજેતરમાં પંજાબમાં ADIP (એડ ટુ પર્સન્સ વિથ ડિસેમ્બલિટીઝ) યોજના હેઠળ દિવ્યાંગજનોને સહાય અને સહાયક ઉપકરણોના વિતરણ માટે સામાજિક સશક્તિકરણ શિબિરનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

દિવ્યાંગજન કે દિવ્યાંગ

- > અગાઉ 2015માં વડાપ્રધાને નક્કી કર્યું હતું કે વિકલાંગ વ્યક્તિઓને હવે બિનકાર્યશીલ શરીરના અંગો ધરાવતી વ્યક્તિ તરીકે ઓળખવી જોઈએ નહીં, તેના બદલે તેમને દિવ્યાંગજનો અથવા દિવ્યાંગનો (દિવ્ય શરીર ધરાવતી વ્યક્તિ) તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

અન્ય સંબંધિત પહેલ

- > સુલભ ભારત અભિયાન: વિકલાંગ વ્યક્તિઓ માટે સરળ વાતાવરણ બનાવવું.
- > દીનદયાળ દિવ્યાંગ પુનર્વસન યોજના .
- > નેશનલ ફેલોશિપ ફોર ડિફરન્ટલી એબલ્ડ સ્ટુડન્ટ્સ.

- > વિશિષ્ટ વિકલાંગતા ઓળખ પ્રોજેક્ટ.
- > વિકલાંગ વ્યક્તિઓનો આંતરરાષ્ટ્રીય દિવસ.

■ માનસિક સ્વાસ્થ્ય માટેની પહેલો:

- > રાષ્ટ્રીય માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ.
- > કિરણ: માનસિક સ્વાસ્થ્ય પુનર્વસન હેલ્પલાઇન.

કોવિડ રસીકરણ માટે 'હર ઘર દસ્તક' અભિયાન શરૂ કરવામાં આવશે

- > કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલયે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને જિલ્લા સ્તરની યોજના સાથે આવવા અને ખરાબ પ્રદર્શન કરતા જિલ્લાઓમાં 'હર ઘર દસ્તક' અભિયાન શરૂ કરવા જણાવ્યું છે.
- > કેન્દ્ર સરકારે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને એવા વિસ્તારોને ઝડપી બનાવવા જણાવ્યું છે જ્યાં પ્રથમ અને બીજા ડોઝની રસીકરણ કવરેજ રાષ્ટ્રીય સરેરાશ કરતા ઓછી છે.
- > કોવિડ-19 રસીકરણ અભિયાનને વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે 'હર ઘર દસ્તક' અભિયાન શરૂ કરવામાં આવશે.
- > આ ઝુંબેશ હેઠળ વેક્સિન વાન શરૂ કરવામાં આવશે અને દરરોજ તેની સમીક્ષા કરવામાં આવશે.

વેક્સીન કવરેજ

- > ભારતમાં, હાલમાં 17 રાજ્યોના 10.38 કરોડ લોકોને 27 ઓક્ટોબર, 2021 સુધીમાં રસીનો બીજો ડોઝ મળવાનો બાકી છે. 1.6 કરોડથી વધુ લોકો ઉત્તર પ્રદેશના, 1.1 કરોડ મધ્યપ્રદેશના, 76 લાખ મહારાષ્ટ્રના, 86 લાખથી વધુ લોકો છે.

રસીના કવરેજ માટે કટ-ઓફ

- > કેન્દ્ર સરકારે પ્રથમ ડોઝ માટે 77% અને બીજા ડોઝ માટે 33% કટ-ઓફ સેટ કર્યો છે. આ આંકડા અનુક્રમે પ્રથમ અને બીજા શોટની રાષ્ટ્રીય સરેરાશ પણ છે.
- રસીકરણને પ્રોત્સાહન આપવા માટેના અન્ય પગલાં:
  - > કેન્દ્ર લોકોને જાગૃત કરવા અને તેમને જાગૃત કરવા માટે એક વિશેષ પહેલ કરી રહ્યું છે કે કોવિડ-19 રોગ સામે નિવારણ એ કોવિડ-19 ની રસી છે.

ધ્યાન હેઠળ રાજ્ય

- > ઓછા રસીકરણ દરને કારણે બિહાર, ઝારખંડ, પશ્ચિમ બંગાળ અને ઉત્તર પ્રદેશ ફોકસમાં છે. ઉદાહરણ તરીકે, બિહારમાં, પ્રથમ ડોઝ માટે રસીકરણ કવરેજ 39% છે જ્યારે બીજા ડોઝ માટે તે 13% છે.

'The Changing Wealth of Nations 2021' રિપોર્ટ બહેર

- વિશ્વ બેંકે તાજેતરમાં 'The Changing Wealth of Nations 2021' શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો. આ રિપોર્ટ અનુસાર, વાયુ પ્રદૂષણને કારણે માનવ મૂડીની ખોટના સંદર્ભમાં દક્ષિણ એશિયા સૌથી વધુ સહન કરે છે.
- આ અહેવાલની તાજેતરની આવૃત્તિ 146 દેશોમાં સંપત્તિ સર્જન અને વિતરણને માપે છે. તે 1995થી 2018 સુધીના 20 વર્ષના સમયગાળાને આવરી લે છે.
- વિશ્વ બેંકમાં સંપત્તિના માપમાં GDP, માનવ મૂડી, માનવ-ઉત્પાદિત મૂડી અને કુદરતી મૂડી જેવા નવીનીકરણીય અને બિન-નવીનીકરણીય કુદરતી સંસાધનોનો સમાવેશ થાય છે.
- બેંક અનુસાર, માનવ મૂડીને 'વ્યક્તિની જીવનભરની કમાણી' તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.
- **અહેવાલના મુખ્ય તારણો:**
  - આ અહેવાલ મુજબ, માનવ મૂડી વિશ્વભરમાં સંપત્તિનો સૌથી મોટો સ્ત્રોત હતો. વર્ષ 2018માં, તે કુલ વૈશ્વિક સંપત્તિના 64 ટકાનો સમાવેશ કરે છે.
  - મધ્યમ આવક ધરાવતા દેશોએ માનવ મૂડીમાં તેમનું રોકાણ વધાર્યું, પરિણામે વૈશ્વિક માનવ મૂડી સંપત્તિમાં તેમના હિસ્સામાં નોંધપાત્ર વધારો થયો.
  - દક્ષિણ એશિયામાં, પ્રદેશની કુલ સંપત્તિમાં માનવ મૂડીનો હિસ્સો 50% છે. સર્વેક્ષણના સમયગાળા દરમિયાન આ આંકડો બદલાયો નથી. આમ, અહેવાલ તંદુરસ્ત કાર્યબળનું મહત્વ દર્શાવે છે.

રિપોર્ટમાં ચિંતાઓ

- આ અહેવાલ મુજબ, વાયુ પ્રદૂષણ આ મહત્વપૂર્ણ નાણાં ઉત્પાદકને અસર કરી રહ્યું હતું. વાયુ પ્રદૂષણને કારણે અંદાજિત માનવ મૂડીના નુકસાનથી દક્ષિણ એશિયાનો વિસ્તાર સૌથી વધુ પ્રભાવિત થયો હતો.
- અન્ય વિસ્તારોમાં વાયુ પ્રદૂષણને કારણે માનવ મૂડીની આવી કોઈ ખોટની ગણતરી કરવામાં આવી નથી.
- 1995થી દક્ષિણ એશિયામાં સંપત્તિમાં વધારો થયો છે. પરંતુ સબ-સહારન આફ્રિકાની સરખામણીએ, વસ્તી વૃદ્ધિને કારણે તેની માથાદીઠ સંપત્તિ વિશ્વભરમાં સૌથી ઓછી છે.

ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટ 2021: UNEP

- તાજેતરમાં United Nations Environment Programme-UNEP, 2021 Emissions Gap Report, 2021નો એમિશન ગેપ રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

- UNEP ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટની આ બારમી આવૃત્તિ છે. તે સૂચવે છે કે નવી રાષ્ટ્રીય આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓએ અન્ય શમન પગલાં સાથે મળીને વૈશ્વિક તાપમાન વૃદ્ધિ ઘટાડીને સદીના અંત સુધીમાં વિશ્વને 2.7 ડિગ્રી સેલ્સિયસ પર રાખવાનું લક્ષ્ય રાખ્યું છે.

■ GHGમાં સતત વધારો:

- વર્ષ 2020માં 5.4 ટકાના અભૂતપૂર્વ ઘટાડા બાદ વૈશ્વિક CO2 ઉત્સર્જન પ્રિ-કોવિડ સ્તરે પાછું ફરી રહ્યું છે અને વાતાવરણમાં ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ (GHG)ની સાંદ્રતા સતત વધી રહી છે.

■ નવી શમન પ્રતિબદ્ધતાઓ:

- 2030 માટે નવી શમન પ્રતિબદ્ધતાઓ થોડી પ્રગતિ દર્શાવી રહી છે, પરંતુ વૈશ્વિક ઉત્સર્જન પર તેમની કુલ અસર અપૂરતી છે.

- એક જૂથ તરીકે G20 સભ્યો વર્ષ 2030 સુધીમાં તેમની ઉત્પત્તિ અથવા નવી પ્રતિબદ્ધતાઓ હાંસલ કરવાની દિશામાં પ્રતિબંધિત થતા નથી.

- G-20ના દસ સભ્યો તેમના અગાઉના રાષ્ટ્રીય સ્તરે યોગદાન (NDC) હાંસલ કરવાની દિશામાં કામ કરી રહ્યા છે, જ્યારે સાત સભ્યો આ લક્ષ્યાંકિત દિશાથી દૂર છે.

- વર્ષ 2030 માટેની નવી પ્રતિબદ્ધતાઓ કન્ડિશનલેસ NDCની તુલનામાં વર્ષ 2030ના અંદાજિત ઉત્સર્જનમાં માત્ર 7.5 ટકાનો ઘટાડો કરે છે, જ્યારે 2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ માટે 30 ટકા અને 1.5 ડિગ્રી સેલ્સિયસ માટે 55 ટકા ની જરૂર પડશે.

■ શુદ્ધ-શૂન્ય ઉત્સર્જન:

- અસધાથી વધુ વૈશ્વિક ઉત્સર્જન લક્ષ્યાંકને આવરી લેતા 50 દેશો દ્વારા લાંબા ગાળાના શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જનમાં મોટી ભિન્નતા દર્શાવવામાં આવી છે.

- શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જનનો અર્થ એ છે કે માનવનિર્મિત ગ્રીનહાઉસ ગેસના તમામ ઉત્સર્જનને શમન પગલાં દ્વારા વાતાવરણમાંથી દૂર કરવા જોઈએ. આમ, કુદરતી અને કૃત્રિમ સિંક દ્વારા દૂર થયા પછી પૃથ્વીનું શુદ્ધ આબોહવા સંતુલન ઘટાડવું જોઈએ.

- G-20 સભ્યોના NDCના કેટલાક લક્ષ્યોએ શુદ્ધ-શૂન્ય પ્રતિબદ્ધતાઓ અપનાવીને ઉત્સર્જનને યોગ્ય દિશા આપી છે.

- આ પ્રતિબદ્ધતાઓને તાત્કાલિક નજીકના ગાળાના લક્ષ્યો અને ક્રિયાઓ સાથે જોડવાની જરૂર છે જે ખાતરી આપે છે કે શુદ્ધ-શૂન્ય ઉત્સર્જન આખરે હાંસલ કરી શકાય છે અને કાર્બન કેડિટ બાકી છે.

■ ગ્લોબલ વાર્મિંગ:

- જો 2030 સુધીમાં તમામ પ્રતિબદ્ધતાઓ અને 2.6 ડિગ્રી સેલ્સિયસનો પણ બિનશરતી અમલ કરવામાં આવશે તો સદીના અંતે ગ્લોબલ વોર્મિંગનો અંદાજ 2.7 ડિગ્રી સેલ્સિયસ રહેશે.

- જો શુદ્ધ શૂન્ય ઉત્સર્જન પ્રતિબદ્ધતાઓ વધારામાં સંપૂર્ણપણે લાગુ કરવામાં આવે તો અંદાજ ઘટાડીને લગભગ 2.2 ડિગ્રી સેલ્સિયસ કરવામાં આવશે.

■ મિથેન ઉત્સર્જન:

- > અશિમભૂત ઈંધણ, કચરો અને કૃષિ ક્ષેત્રોમાંથી મિથેન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો ટૂંકા ગાળા માટે ઉત્સર્જનના અંતર અને વોર્મિંગને ઘટાડવામાં નોંધપાત્ર ફાળો આપી શકે છે.

■ કાર્બન માર્કેટ:

- > કાર્બન બજાર વાસ્તવિક ઉત્સર્જન ઘટાડા અને મહત્વાકાંક્ષાને ચલાવી શકે છે, પરંતુ જો નિયમો સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે અને તેની ખાતરી કરવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવે કે વ્યવહારો વાસ્તવિક ઉત્સર્જન ઘટાડા તેમજ પ્રગતિને ટ્રક કરે છે.

વર્તમાન સ્થિતિ

- > વર્તમાન વાતાવરણીય કાર્બન ડાયોક્સાઇડ (CO₂)ની સાંદ્રતા છેલ્લા બે મિલિયન વર્ષોમાં કોઈપણ સમય કરતા વધુ છે.
- > હાલમાં વર્ષ 2020 માટે કુલ વૈશ્વિક ગ્રીન હાઉસ ઉત્સર્જનનો કોઈ અંદાજ નથી.
- > જોકે, કોવિડ-19ના રોગચાળામાં 2020માં નાના ઘટાડા સાથે CO₂ ઉત્સર્જનમાં અભૂતપૂર્વ 5.4 ટકાનો ઘટાડો નોંધાયો હતો.
- > GHG ઉત્સર્જનમાં વર્ષ 2010થી 2019 દરમિયાન જમીનના ઉપયોગમાં ફેરફાર (LUC) સાથે વાર્ષિક સરેરાશ 1.3 ટકાનો વધારો થયો છે.
- > GHG ઉત્સર્જન 2019 અનુસાર, LUC ઉત્સર્જન વિના CO₂ (GtCO₂e)ના 51.5 ગીગાટોન અને જમીનના ઉપયોગના ફેરફારો (LUC) સાથે 58.1 GtCO₂eની વિક્રમી ઊંચાઈએ પહોંચી હતી.

■ ભારતમાં ઉત્સર્જન ઘટાડવા માટેની મોટી પહેલો:

- > ભારત સ્ટેજ-4 (BS-4)માં ભારત સ્ટેજ-6 (BS-6) ઉત્સર્જન ધોરણોમાં ફેરફાર.
- > ઉજાલા યોજના હેઠળ LED બલ્બનું વિતરણ
- > આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર જોડાણની રચના.
- > નેશનલ એક્શન પ્લાન ઓન ક્લાઇમેટ ચેન્જ (NAPCC) શરૂ કરવામાં આવ્યો.
- > 2025 સુધીમાં ભારતમાં ઈથેનોલ બ્લેન્ડિંગ માટે રોડમેપ.

ભારતમાં આકસ્મિક મૃત્યુ અને આત્મહત્યાનો અહેવાલ 2020: NCRB

- > તાજેતરમાં નેશનલ ક્રાઇમ રેકોર્ડબ્યૂરો (NCRB)એ 2020માં ભારતમાં અકસ્માતથી થયેલા મૃત્યુ અને આત્મહત્યાનો અહેવાલ બહાર પાડ્યો હતો.

આત્મહત્યાની કેટેગરીઓ

- > આ અહેવાલમાં આત્મહત્યાને નવ કેટેગરીમાં વિભાજિત કરવામાં આવી છે – દૈનિક વેતન મજૂરો, ગૃહિણીઓ અને કૃષિ ક્ષેત્રમાં કામ કરતા લોકો, 'વ્યાવસાયિક/પગારદાર વ્યક્તિઓ', 'વિદ્યાર્થીઓ', 'સ્વરોજગાર ધરાવતા વ્યક્તિઓ', 'નિવૃત્ત વ્યક્તિઓ'.
- > NCRB એ 2014 માં જ 'આકસ્મિક મૃત્યુ અને આત્મહત્યા' પરના તેના આંકડાઓમાં દૈનિક વેતનનું વર્ગીકરણ કરવાનું શરૂ કર્યું હતું.

આત્મહત્યાની સંખ્યા

- > ભારતમાં આત્મહત્યા 2020માં 10 ટકા વધીને 2019ની સામે 1,53,052ની સર્વોચ્ચ સપાટીએ પહોંચી હતી.
- > આત્મહત્યાથી મૃત્યુ પામેલા લોકોમાં દૈનિક વેતન મેળવનારાઓનો હિસ્સો 2014થી 2020ની વચ્ચે બમણો થયો છે, ત્યારબાદ 'ગૃહિણીઓ', 'સ્વરોજગાર ધરાવતા વ્યક્તિઓ', ખેડૂતો અને નિવૃત્ત લોકોનો હિસ્સો બમણો થયો છે.
- > વ્યાવસાયિક/પગારદાર વ્યક્તિઓના જૂથે આત્મહત્યામાં વધારો નોંધાયો હતો.
- > બેરોજગાર વ્યક્તિઓના જૂથમાં આત્મહત્યામાં વધારો જોવા મળ્યો હતો અને 2019થી તેમનું પ્રમાણ થોડું વધ્યું હતું.
- > 2019થી અકસ્માતના મૃત્યુમાં ઘટાડો થયો છે અને 2010 પછી સૌથી નીચો છે.
- > છેલ્લા કેટલાક વર્ષોમાં કુલ આત્મહત્યામાં વિદ્યાર્થીઓનો હિસ્સો સતત વધી રહ્યો છે અને હવે તે 1995 પછીના ઉચ્ચતમ સ્તરે પહોંચી ગયો છે.

રાજ્યવાર વિશ્લેષણ

- > મહારાષ્ટ્ર એ રાજ્યોમાં સૌથી ખરાબ કેસ છે, જ્યાં કૃષિ ક્ષેત્રમાં 4,006 આત્મહત્યાઓ થઈ છે, જેમાં કૃષિ મજૂરો દ્વારા આત્મહત્યામાં 15 ટકાનો વધારો સામેલ છે.
- > નબળો રેકોર્ડ ધરાવતા અન્ય રાજ્યોમાં કર્ણાટક, આંધ્રપ્રદેશ અને મધ્યપ્રદેશનો સમાવેશ થાય છે.

કારણ પ્રમાણે વિશ્લેષણ

- આત્મહત્યાના કારણો આવા મૃત્યુના ઓછામાં ઓછા એક ટકા છે:
  - > ગરીબી અને બેરોજગારીમાં સૌથી વધુ વૃદ્ધિ નોંધાઈ છે.
  - > આ પછી ડ્રગનો દુરુપયોગ અથવા દારૂનો દુરુપયોગ, બીમારી અને પારિવારિક સમસ્યાઓ આવે છે.
  - > જોકે વિદ્યાર્થીઓના આત્મહત્યાના મૃત્યુમાં વધારો થયો છે, પરંતુ તે પરીક્ષાની તુલનામાં પ્રમાણમાં લાંબા ગાળાની સંભાવનાઓ (કદાચ શિક્ષણ ચાલુ રાખવાની અસમર્થતા) સાથે સંબંધિત હતું.

સંબંધિત પહેલો

- મેન્ટલ હેલ્થ કેર એક્ટ, 2017:
  - > તેનો ઉદ્દેશ માનસિક બીમારી ધરાવતી વ્યક્તિઓને માનસિક આરોગ્ય સેવાઓ પૂરી પાડવાનો છે.
- કિરણ:
  - > સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલયે ચિંતા, તણાવ, હતાશા, આત્મહત્યાના વિચારો અને માનસિક સ્વાસ્થ્યની અન્ય ચિંતાઓનો સામનો કરી રહેલા લોકોને સહાય પૂરી પાડવા માટે 24/7 ટોલ-ફ્રી હેલ્પલાઇન શરૂ કરી છે.
- મનોદર્પણ પહેલ:
  - > તે આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાન હેઠળ શિક્ષણ મંત્રાલયની પહેલ છે. કોવિડ-19 દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓ, પરિવારના સભ્યો અને શિક્ષકોને તેમના માનસિક સ્વાસ્થ્ય અને કલ્યાણ માટે મનોસામાજિક સહાય પૂરી પાડવાનો ઉદ્દેશ છે.

રાષ્ટ્રવ્યાપી ન્યુમોકોકલ કોન્જુગેટ રસી અભિયાન

- > તાજેતરમાં કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રીએ ન્યુમોનિયાને કારણે 5 વર્ષથી ઓછી વયના બાળકોના મૃત્યુદરમાં ઘટાડો કરવાના હેતુથી ન્યુમોકોકલ 13-વેલેન્ટ કોન્જુગેટ વેક્સિન (PCV)નું રાષ્ટ્રવ્યાપી વિસ્તરણ હાથ ધર્યું છે.
- > 'આઝાદી કા અમૃત મહોત્સવ' ના ભાગરૂપે યુનિવર્સલ રસીકરણ કાર્યક્રમ (UIP) હેઠળ તેનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > દેશમાં આ પહેલી વાર હતું જ્યારે PCV સાર્વત્રિક ઉપયોગ માટે ઉપલબ્ધ હશે.

ન્યુમોકોકલ રોગ

- પરિચય:
  - > તે સ્ટ્રેપ્ટોકોકસ ન્યુમોનિયાને કારણે થતા બેક્ટેરિયાના ચેપ છે, જેને કેટલીક વાર ન્યુમોકોકસ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- લક્ષણો:
  - > આ બેક્ટેરિયા ન્યુમોનિયા સહિત વિવિધ રોગોનું કારણ બની શકે છે, જે ફેફસામાં ચેપનો એક પ્રકાર છે. ન્યુમોકોકલ બેક્ટેરિયા ન્યુમોનિયાનું સૌથી સામાન્ય કારણ છે.
- સંવેદનશીલ વસ્તી:
  - > 2 વર્ષથી ઓછી વયના બાળકો, વિશેષ તબીબી સ્થિતિ ધરાવતા લોકો, 65 વર્ષ કે તેથી વધુ વયના પુખ્ત વયના લોકો અને સિગારેટ પીનારાઓને સૌથી વધુ જોખમ હોય છે.
  - > ભારતની સ્થિતિ: ભારતમાં લગભગ 16 ટકા બાળકો ન્યુમોનિયાને કારણે મૃત્યુ પામે છે.
  - > ન્યુમોનિયા ચેપી છે અને ઉધરસ અથવા છીંક દ્વારા ફેલાઈ શકે છે. તે બાળકના જન્મ દરમિયાન લોહી અને દૂધિત સપાટી જેવા પ્રવાહી દ્વારા પણ ફેલાઈ શકે છે.

યુનિવર્સલ રસીકરણ કાર્યક્રમ (UIP)

- શરૂઆત:
  - > ભારતમાં રસીકરણ કાર્યક્રમ આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય દ્વારા 1978માં 'રસીકરણનો વિસ્તૃત કાર્યક્રમ (EPI)' તરીકે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
  - > 1985માં આ કાર્યક્રમને 'યુનિવર્સલ ઇમ્યુનાઇઝેશન પ્રોગ્રામ (UIP)' તરીકે સુધારવામાં આવ્યો હતો.
- કાર્યક્રમના ઉદ્દેશો:
  - > તીવ્ર રસીકરણ કવરેજ,
  - > સેવાઓની ગુણવત્તામાં સુધારો,
  - > આરોગ્ય સુવિધા સ્તરે વિશ્વસનીય કોલ્ડ ચેઇન સિસ્ટમ્સ સ્થાપિત કરવી,
  - > કામગીરી પર નજર રાખવા માટે જિલ્લાવાર સિસ્ટમ શરૂ કરવામાં આવી
  - > રસી ઉત્પાદનમાં આત્મનિર્ભરતા પ્રાપ્ત કરવી.
- લક્ષણો:
  - > UIP 12 રસી-અટકાવી શકાય તેવા રોગો સામે બાળકો અને ગર્ભવતી મહિલાઓમાં મૃત્યુદર અને રોગીતાને અટકાવે છે. ભૂતકાળમાં એવું જોવા મળ્યું છે કે રસીકરણ કવરેજમાં વૃદ્ધિદર ધીમો પડ્યો છે અને 2009 થી 2013ની વચ્ચે તેમાં વાર્ષિક 1 ટકાનો વધારો જોવા મળ્યો હતો.
  - > રાષ્ટ્રીય સ્તરે 10 રોગો સામે રોગપ્રતિકારક શક્તિ - ડિથેરિયા, પર્ટુસિસ, ટેટેનસ, પોલિયો, મીઝલ્સ, રૂબેલા, બાળપણમાં ક્ષયરોગનું ગંભીર સ્વરૂપ, રોટાવાયરસ ઝાડા, હેપેટાઇટિસ બી અને મેનિન્જાઇટિસ અને હેમોફિલસ ઇન્ફ્લુએન્ઝા પ્રકાર બીને કારણે ન્યુમોનિયા.
  - > પેટા-રાષ્ટ્રીય સ્તરે 2 રોગો સામે - ન્યુમોકોકલ ન્યુમોનિયા અને જાપાનીઝ એન્સેફાલાઇટિસ જેમાંથી ન્યુમોકોકલ કોન્જુગેટરસી રાષ્ટ્રીય સ્તરે વિસ્તૃત કરવામાં આવી છે, જ્યારે JE રસી ફક્ત સ્થાનિક જિલ્લાઓમાં જ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે.
  - > મિશન ઇન્દ્રધનુષને કવરેજને વેગ આપવા માટે કલ્પના કરવામાં આવી હતી અને સંપૂર્ણ રસીકરણ કવરેજમાં 90 ટકાનો વધારો કરવા માટે 2015થી તેનો અમલ કરવામાં આવ્યો હતો.
  - > તાજેતરમાં કોવિડ-19ના રોગચાળા દરમિયાન નિયમિત રસીકરણથી વંચિત રહેલા બાળકો અને ગર્ભવતી મહિલાઓને આવરી લેવા માટે સઘન મિશન ઇન્દ્રધનુષ (IMI) 3.0 યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે.

'State of the Climate in Asia' રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો

- > સંયુક્ત રાષ્ટ્રના વિશ્વ હવામાન સંગઠન (WMO) એ 25 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ "State of the Climate in Asia" શીર્ષકથી તેનો વાર્ષિક અહેવાલ બહાર પાડ્યો.

રિપોર્ટના મુખ્ય તારણો

- > આ અહેવાલ અનુસાર, 2020માં એશિયાએ રેકોર્ડ પર તેના સૌથી ગરમ વર્ષનો સામનો કર્યો.
- > આ અહેવાલ મુજબ, આત્યંતિક હવામાન ખંડના વિકાસ પર ભારે અસર કરી રહ્યું છે.
- > 2020માં, એશિયામાં આત્યંતિક હવામાન અને આબોહવા પરિવર્તનને કારણે હજારો લોકોના જીવનનો ભોગ બનવું પડે છે, અબજો ડોલરનો ખર્ચ થાય છે, લાખો લોકો વિસ્થાપિત થાય છે અને ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર અને ઈકોસિસ્ટમને ગંભીર અસર કરે છે.
- > આ અહેવાલ મુજબ, વધતા આરોગ્ય જોખમો, ખોરાક અને પાણીની અસુરક્ષા અને પર્યાવરણીય અધોગતિને કારણે ટકાઉ વિકાસ જોખમમાં છે.
- > વધેલી ગરમી અને ભેજ એશિયામાં કામના કલાકોને અસરકારક રીતે નુકશાન તરફ દોરી જશે.
- > પૂર અને વાવાઝોડાએ 2020માં એશિયામાં લગભગ 50 મિલિયન લોકોને અસર કરી હતી, જેમાં લગભગ 5,000 લોકો માર્યા ગયા હતા.

સમગ્ર દેશોમાં એકંદરે સરેરાશ નુકસાન

- > ચીનને 238 અબજ ડોલર, ભારતને 87 અબજ ડોલર, જાપાનને 83 અબજ ડોલર અને દક્ષિણ કોરિયાને 24 અબજ ડોલરનું નુકસાન થયું છે.
- > અર્થતંત્રના કદને ધ્યાનમાં લેતા, તાજિકિસ્તાન માટે સરેરાશ વાર્ષિક નુકસાન GDPના 7.9%, લાઓસ માટે 5.8% અને કંબોડિયા માટે 5.9% થવાની ધારણા છે.

વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ

- > વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 2 નવેમ્બર, 2021ના રોજ સૌર ઊર્જાની સધ્ધરતામાં સુધારો કરવા માટે 'વન સન વન વર્લ્ડ વન ગ્રીડ' માટે હાકલ કરી હતી.
- > આ પ્રસંગે, તેમણે એ પણ જાહેરાત કરી કે ભારતની અવકાશ એજન્સી, ISRO ટૂંક સમયમાં વિશ્વને એક કેલ્ચુલેટર પ્રદાન કરશે જે કોઈપણ ક્ષેત્રની સૌર ઊર્જા ક્ષમતાને માપી શકે.

- > 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG) સોલ્યુશનનો ઉપયોગ સૌર ઊર્જાના પડકારનો સામનો કરવા માટે કરવામાં આવશે.
- > પૃથ્વીનું વાતાવરણ એક કલાકમાં પૂરતો સૂર્યપ્રકાશ મેળવે છે, જેનો ઉપયોગ પૃથ્વી પરના દરેક માનવીની એક વર્ષ માટે વીજળીની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે કરી શકાય છે.
- > જો કે, સૌર ઊર્જા દિવસ દરમિયાન જ ઉપલબ્ધ છે. બીજો પડકાર એ છે કે તે હવામાનની સ્થિતિ પર આધારિત છે.

OSOWOG ના ત્રણ તબક્કાઓ

- > તબક્કો 1: આમાં એશિયન ખંડમાં ક્રિયાપ્રતિક્રિયા સામેલ હશે.
- > તબક્કો 2: આફ્રિકા જોડાશે.
- > તબક્કો 3: આમાં વૈશ્વિક ઇન્ટરકનેક્શનનો સમાવેશ થશે.

OSOWOG નું મહત્વ

- > OSOWOG પ્રોજેક્ટ તમામ સહભાગી દેશોને નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદ કરશે. તે ફાઈનાન્સ, કૌશલ્ય અને ટેકનોલોજી સુધી પહોંચવામાં પણ મદદ કરશે.
- > આનાથી પ્રોજેક્ટની કિંમત ઓછી થશે, ઉચ્ચ કાર્યક્ષમતા અને તમામ સહભાગી સંસ્થાઓમાં સંપત્તિનો ઉપયોગ વધશે.
- > આ પ્રોજેક્ટથી થનાર આર્થિક લાભો ગરીબી નાબૂદીમાં પરિણમશે. તે પાણી અને સ્વચ્છતા, ખોરાક અને અન્ય સામાજિક-આર્થિક પડકારોને ઘટાડવામાં પણ મદદ કરશે.

“જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના”

- > “જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના” હેઠળ, વર્ષ 2021માં લગભગ 15,000 વિદ્યાર્થીઓએ કોચિંગ ક્લાસ માટે નોંધણી કરી છે.

જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના શું છે?

- > આ યોજના દિલ્હી સરકાર દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે કેટલાક ખાનગી કેન્દ્રો પર શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- > આમાં આર્થિક રીતે નબળા પૃષ્ઠભૂમિ અને હાંસિયામાં ઘકેલાઈ ગયેલા સમુદાયોના બાળકોનો સમાવેશ થાય છે.
- > દિલ્હી સરકાર દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને ફ્રી કોચિંગ ઉપરાંત 2,500 રૂપિયાનું ટ્રાવેલ સ્ટાઈપેન્ડ પણ આપવામાં આવશે.
- > કયા વિદ્યાર્થીઓ યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવ્યા છે?
- > આ અંતર્ગત SC, ST, OBC અને EWS કેટેગરીના હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી કોચિંગ સેન્ટરોમાંથી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે મફત કોચિંગ આપવામાં આવે છે.

- > જે પરિવારોની આવક વાર્ષિક રૂ.8 લાખથી ઓછી છે તેઓ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે.

કઈ કોચિંગ સંસ્થાઓ વર્ગો ઓફર કરે છે?

- > આ યોજના હેઠળ, વિદ્યાર્થીઓ 46 કોચિંગ કેન્દ્રોમાં મફત કોચિંગ ક્લાસનો લાભ લઈ શકે છે. કોચિંગ વિદ્યાર્થીઓને સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ જેમ કે UPSC, CDS, મેડિકલ અને એન્જિનિયરિંગ પ્રવેશ, બેન્કિંગ પરીક્ષાઓ, મેનેજમેન્ટ સ્કૂલની પરીક્ષાઓ અને લો યુનિવર્સિટી પ્રવેશ માટે તૈયાર કરે છે.

આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ

- > National Crime Records Bureau (NCRB) એ તાજેતરમાં “Accidental Deaths & Suicides in India, 2020” શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે. વર્ષ 2020માં ભારતમાં આત્મહત્યાની સંખ્યા 2019ના આંકડાની તુલનામાં 10% વધીને 1,53,052 થઈ ગઈ છે.
- > આ રિપોર્ટ અનુસાર વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યામાં 21.20 ટકાનો વધારો થયો છે.
- > કુલ સંખ્યામાં, દૈનિક વેતન મેળવનારાઓનો કુલ આત્મહત્યામાં સૌથી મોટો હિસ્સો હતો. 2020માં આ સંખ્યા 37,666 હતી.
- > 2020માં આત્મહત્યાનો આંકડો 1982 પછી સૌથી વધુ હતો. 1981ના આંકડાની સરખામણીમાં 11.15 ટકાનો વધારો થયો હતો.
- > આત્મહત્યાનો દર 2019માં 10.4 ટકાથી વધીને 2020માં 11.3 ટકા થયો છે. આત્મહત્યા દરને એક લાખ વસ્તી દીઠ આત્મહત્યાની સંખ્યા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે.
- > 2014 અને 2020ની વચ્ચે દૈનિક વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો બમણો થયો છે.

વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યા

- > વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યાનું સ્તર 1995 પછીના સર્વોચ્ચ સ્તરે પહોંચી ગયું છે.
- > વર્ષ 2019માં 10,335 કેસ નોંધાયા હતા. 2020માં આ સંખ્યા વધીને 14,825 થઈ ગઈ.
- > ટકાવારીની દ્રષ્ટિએ, સમાન સમયગાળા દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો 7.4% થી વધીને 8.2% થયો છે.

દૈનિક વેતન મેળવનારાઓનો હિસ્સો

- > 2014 અને 2020ની વચ્ચે દૈનિક વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાનો હિસ્સો બમણો થયો છે. વર્ષ 2014માં તેમનો હિસ્સો 12 ટકા હતો જે 2019માં વધીને 23.4 ટકા થયો હતો. તામિલનાડુમાં રોજિંદા વેતન મેળવનારાઓમાં આત્મહત્યાની સૌથી વધુ સંખ્યા નોંધાઈ છે. તે પછી મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, તેલંગાણા અને ગુજરાત આવે છે.

21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં ભંડોળની તંગી

- > “મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી અધિનિયમ (મનરેગા) યોજના” ના નાણાકીય નિવેદન અનુસાર, 21 રાજ્યો પાસે આ યોજના માટે પૂરતું ભંડોળ નથી.
- > આ યોજના માટેનું ભંડોળ નાણાકીય વર્ષ 2021 ના અર્ધ-સમયના સમયગાળામાં સમાપ્ત થઈ ગયું છે, અને આગામી સંસદીય સત્ર શરૂ થાય ત્યાં સુધી વળતર માટે પૂરક અંદાજપત્રીય ફાળવણી પ્રદાન કરવામાં આવશે નહીં.
- > તે રૂ. 8,686 કરોડનું નેગેટિવ નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.

આનો મતલબ શું થયો?

- > ભંડોળની અછતનો અર્થ એ છે કે મનરેગા કામદારોની ચૂકવણી અને સામગ્રીની કિંમતમાં વિલંબ થશે.

શા માટે ભંડોળની અછત છે?

- > મનરેગા માંગ આધારિત યોજના છે. તે જરૂરિયાતમંદ ગ્રામીણ પરિવારને 100 દિવસના અકુશળ કામની ખાતરી આપે છે. કોવિડ-19 રોગચાળા વચ્ચે 2020માં લોકડાઉન સમયગાળા દરમિયાન આ યોજનાને 1.11 લાખ કરોડ રૂપિયાનું સૌથી વધુ બજેટ આપવામાં આવ્યું હતું. આ ભંડોળનો ઉપયોગ 11 કરોડ કામદારો માટે મહત્વપૂર્ણ જીવનરેખા પ્રદાન કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો. પરંતુ કેન્દ્રીય બજેટ 2021-22માં, રાષ્ટ્રવ્યાપી લોકડાઉન સમાપ્ત થતાં, યોજના માટે 73,000 કરોડ રૂપિયા ફાળવવામાં આવ્યા હતા. કેન્દ્રએ એવી પણ જાહેરાત કરી હતી કે જ્યારે નાણાં પૂરા થઈ જશે ત્યારે પૂરક બજેટ ફાળવવામાં આવશે. 29 ઓક્ટોબર સુધીમાં, બાકી ચૂકવણી સહિતનો કુલ ખર્ચ રૂ. 79,810 કરોડ સુધી પહોંચ્યો હતો. આંધ્રપ્રદેશ, પશ્ચિમ બંગાળ અને તમિલનાડુ સહિત 21 રાજ્યો નકારાત્મક નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.

ना रुकना है, ना झूकना है, अब खाखी रंग लगाना है

PSI
कोन्स्टेबल

डिफिक्ल पछीनी

नवी भेय शर

तारीख : 16/12/2021

सांजे : 6:30 TO 8:30

Prelims
+
Mains नी
परिणामलक्षी तैयारी

रजिस्ट्रेशन इरजियात

93757-01110 / 93280-01110

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

कालावड रोड, तिड्पती पेट्रोल पंप सामे,
स्वामिनारायण मंदिरे पासे,
राजकोट.

offline

राजकोट

ડેરી સહકાર યોજના શું છે?

- > કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે 31 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme) શરૂ કરી હતી. ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા અને આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ગુજરાતના આણંદમાં આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે.
- **ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme):**
  - > આ યોજના 5000 કરોડના કુલ રોકાણ બજેટ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. “સહયોગ થી સમૃદ્ધિ તક” ના વિઝનને સાકાર કરવા માટે સહકાર મંત્રાલય હેઠળ NCDC દ્વારા તેનો અમલ કરવામાં આવશે. NCDC લાયક સહકારી મંડળીઓને દૂધની પ્રાપ્તિ, બોવાઈન ડેવલપમેન્ટ, ગુણવત્તા ખાતરી, બ્રાન્ડિંગ, પેકેજિંગ, પરિવહન, દૂધ અને દૂધ ઉત્પાદનોનો સંગ્રહ અને ડેરી ઉત્પાદનોની નિકાસ જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડશે.
- **પૃષ્ઠભૂમિ:**
  - > અમૂલના 75માં સ્થાપના વર્ષની ઉજવણી માટે અમૂલ દ્વારા આયોજિત એક કાર્યક્રમ દરમિયાન આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- **અમૂલ:**
  - > અમૂલ એ ગુજરાતના આણંદ સ્થિત ભારતીય ડેરી સહકારી મંડળી છે. તેની સ્થાપના 1946માં થઈ હતી. તેનું સંચાલન ગુજરાત કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક માર્કેટિંગ ફેડરેશન લિમિટેડ (GCMMF) દ્વારા કરવામાં આવે છે. GCMMF ગુજરાતમાં લગભગ 3.6 મિલિયન દૂધ ઉત્પાદકો અને 13 જિલ્લા દૂધ સંઘોની સર્વોચ્ચ સંસ્થાની માલિકી ધરાવે છે. અમૂલે ભારતની શ્વેત ક્રાંતિમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી હતી અને તેને દૂધ અને દૂધના ઉત્પાદનોનું વિશ્વનું સૌથી મોટું ઉત્પાદક બનાવ્યું હતું.

વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ: IREDA

- > તાજેતરમાં ઈન્ડિયન રિન્યુએબલ એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (IREDA)એ ‘વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક 2021’ના ભાગરૂપે ‘વ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ’ લોન્ચ કર્યું છે.
- > તે ભ્રષ્ટાચાર પ્રત્યે IREDAની “શૂન્ય સહનશીલતા”નો એક ભાગ છે. આ પોર્ટલ દ્વારા IREDAના કર્મચારીઓ છેતરપિંડી, ભ્રષ્ટાચાર, સત્તાના દુરુપયોગ વગેરે સંબંધિત ચિંતાઓ ઉભી કરી શકે છે.
- > IREDA એ નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય (MNRE) ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ ભારત સરકારનું મિની રત્ન (કેટેગરી-1) સાહસ છે.

વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક

- **પરિચય:**
  - > સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલના જન્મદિવસના સપ્તાહ દરમિયાન દર વર્ષે તેની ઉજવણી કરવામાં આવે છે, જેને ઘણી વાર ‘બિસ્માર્ક ઓફ ઈન્ડિયા’કહેવામાં આવે છે. સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન દ્વારા તેનું નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે.
  - > સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની જન્મજયંતિ નિમિત્તે દર વર્ષે 31મી ઓક્ટોબરે રાષ્ટ્રીય એકીકરણ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.
  - > આ વર્ષે 26 ઓક્ટોબરથી 1 નવેમ્બર સુધી વિજિલન્સ વીક મનાવવામાં આવી રહ્યું છે.
- **થીમ:**
  - > ‘સ્વતંત્ર ભારત @ 75: આત્મનિર્ભરતા અને અખંડિતતા’.
- **ઉદ્દેશ:**
  - > અઠવાડિયા દરમિયાન વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે, જેનો ઉદ્દેશ ભ્રષ્ટાચારની દ્રષ્ટતાને ઓળખવાનો અને વ્યક્તિગત અને પ્રણાલીગત સ્તરે તેની સાથે વ્યવહાર કરવાની રીતોને પ્રોત્સાહન આપવાનો છે.

ભારતમાં ભ્રષ્ટાચાર

- **વિસ્તરણ:**
  - > ગ્લોબલ કરપ્શન બેરોમીટર (GCB) - એશિયા 2020માં જાણવા મળ્યું હતું કે લાંચ આપનારાઓમાંથી લગભગ 50ને આમ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે વ્યક્તિગત જોડાણોનો ઉપયોગ કરનારાઓમાંથી 32 ટકાલોકોએ જણાવ્યું હતું કે તેઓ લાંચ આપ્યા વિના સેવા મેળવી શકતા નથી.
  - > 2020 સુધી ભારત 180 દેશોની યાદીમાં ‘કરપ્શન પરસેપ્શન ઈન્ડેક્સ’માં 86મા ક્રમે છે. એ જાણી શકાય છે કે આ પરિસ્થિતિ વર્ષ 2019 કરતા પણ ખરાબ છે જ્યારે ભારત 80મા ક્રમે હતું.
- **કારણ:**
  - > ભારતમાં ભ્રષ્ટાચારના મુખ્ય કારણો નબળું નિયમનકારી માળખું, સત્તાવાર ગુપ્તતા, નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં બહિષ્કારનીતિ છે; ત્યાં કઠોર અમલદારશાહી માળખાઓ અને પ્રક્રિયાઓ છે અને અસરકારક આંતરિક નિયંત્રણ પદ્ધતિઓનો અભાવ વગેરે છે.
- **પ્રભાવ:**
  - > તે સંસાધનોના ઉપયોગમાં અક્ષમતાઓને પ્રોત્સાહન આપે છે, બજારોને વિકૃત કરે છે, ગુણવત્તા સાથે સમાધાન કરે છે, પર્યાવરણનો નાશ કરે છે અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા માટે ગંભીર ખતરો છે.

■ સંબંધિત પહેલ:

- > ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, 1988
- > પ્રિવેન્શન ઓફ મની લોન્ડરિંગ એક્ટ, 2002
- > કંપની એક્ટ, 2013
- > વિદેશી ફાળો (નિયમન) અધિનિયમ, 2010
- > લોકપાલ અને લોકાયુક્ત અધિનિયમ, 2013
- > સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન

પ્રશ્નોત્તરી

- 1) 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. OSOWOG પ્રોજેક્ટ તમામ સહભાગી દેશોને નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોમાં રોકાણ આકર્ષવામાં મદદ કરશે.
  2. તબક્કો I: આમાં એશિયન ખંડમાં ક્રિયાપ્રતિક્રિયા સામેલ હશે.
  3. 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' (OSOWOG) સોલ્યુશનનો ઉપયોગ સૌર ઊર્જાના પડકારનો સામનો કરવા માટે કરવામાં આવશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 2) "જય ભીમ મુખ્યમંત્રી પ્રતિભા વિકાસ યોજના" વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. આ સ્કીમ 2018માં શરૂ કરવામાં આવી હતી. તે વર્ષે તે માત્ર SC અને ST વિદ્યાર્થીઓ માટે જ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
  2. આમાં આર્થિક રીતે નબળા પૃષ્ઠભૂમિ અને હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા સમુદાયોના બાળકોનો સમાવેશ થાય છે.
  3. જે પરિવારોની આવક વાર્ષિક રૂ.8 લાખથી ઓછી છે તેઓ યોજનાનો લાભ લઈ શકે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 3) આત્મહત્યા પર NCRB રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. National Crime Records Bureau (NCRB) એ તાજેતરમાં "Accidental Deaths & Suicides in India, 2020" શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો છે.
  2. વર્ષ 2020માં ભારતમાં આત્મહત્યાની સંખ્યા 2019ના આંકડાની તુલનામાં 10% વધીને 1,53,052 થઈ ગઈ છે. આ રિપોર્ટ અનુસાર વિદ્યાર્થીઓમાં આત્મહત્યામાં 21.20 ટકાનો વધારો થયો છે.
  3. 2020માં આત્મહત્યાનો આંકડો 1982 પછી સૌથી વધુ હતો. 1981ના આંકડાની સરખામણીમાં 11.15 ટકાનો વધારો થયો હતો.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 4) 21 રાજ્યોમાં MGNREGA માં ભંડોળની તંગી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. મનરેગા એ વિશ્વના સૌથી મોટા વર્ક ગેરંટી પ્રોગ્રામ પૈકી એક છે.
  2. તે જરૂરિયાતમંદ ગ્રામીણ પરિવારને 100 દિવસના અકુશળ કામની ખાતરી આપે છે.
  3. તે રૂ.8,686 કરોડનું નેગોટિવ નેટ બેલેન્સ દર્શાવે છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

- 5) ડેરી સહકાર યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. કેન્દ્રીય ગૃહ પ્રધાન અમિત શાહે 31 ઓક્ટોબર 2021ના રોજ ડેરી સહકાર યોજના (Dairy Sahakar Scheme) શરૂ કરી હતી. ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા અને આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ગુજરાતના આણંદમાં આ યોજના શરૂ કરવામાં આવી છે.
  2. આ યોજના 5000 કરોડના કુલ રોકાણ બજેટ સાથે શરૂ કરવામાં આવી હતી. "સહયોગ થી સમૃદ્ધિ તક" ના વિઝનને સાકાર કરવા માટે સહકાર મંત્રાલય હેઠળ NCDC દ્વારા તેનો અમલ કરવામાં આવશે.
  3. NCDC લાયક સહકારી મંડળીઓને દૂધની પ્રાપ્તિ, બોવાઈન ડેવલપમેન્ટ, ગુણવત્તા ખાતરી, બ્રાન્ડિંગ, પેકેજિંગ, પરિવહન, દૂધ અને દૂધ ઉત્પાદનોનો સંગ્રહ અને ડેરી ઉત્પાદનોની નિકાસ જેવી પ્રવૃત્તિઓ માટે નાણાકીય સહાય પૂરી પાડશે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

- 6) ફ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.
1. તાજેતરમાં ઈન્ડિયન રિન્યુએબલ એનર્જી ડેવલપમેન્ટ એજન્સી (IREDA)એ 'વિજિલન્સ અવેરનેસ વીક 2021'ના ભાગરૂપે 'ફ્હિસલ બ્લોઅર પોર્ટલ' લોન્ચ કર્યું છે.
  2. તે ભ્રષ્ટાચાર પ્રત્યે IREDAની "શૂન્ય સહનશીલતા"નો એક ભાગ છે. આ પોર્ટલ દ્વારા IREDAના કર્મચારીઓ છેતરપિંડી, ભ્રષ્ટાચાર, સત્તાના દુરુપયોગ વગેરે સંબંધિત ચિંતાઓ ઉભી કરી શકે છે.
  3. IREDA એ નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય (MNRE)ના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ ભારત સરકારનું મિની રત્ન (કેટેગરી-1) સાહસ છે.
  4. કંપની એક્ટ 2013 અનુસાર, ફ્હિસલબ્લોઈંગ એ એક સંસ્થામાં અનૈતિક પ્રથાઓ તરફ હિસ્સેદારોનું ધ્યાન આકર્ષિત કરવાના હેતુથી કરવામાં આવેલી કાર્યવાહી છે.
- ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

7) ઓટોમોબાઈલ અને કમ્પોનન્ટ ઉત્પાદકો માટે PLI યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. અગાઉ સરકારે 15 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ ઓટોમોબાઈલ અને ઓટો કમ્પોનન્ટ ઉદ્યોગ માટે PLI યોજનાને મંજૂરી આપી હતી.
2. ઓટોમોબાઈલ અને ઓટો કમ્પોનન્ટ્સ ઉદ્યોગ પાંચ વર્ષના સમયગાળામાં 42,500 કરોડ રૂપિયાથી વધુનું રોકાણ કરશે.
3. ઓટો ક્ષેત્ર માટે PLI યોજના હાલની ઓટોમોટિવ કંપનીઓ અને નવી નોન-ઓટોમોટિવ રોકાણકાર કંપનીઓ માટે ખુલ્લી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

8) કોવિડ-19 એન્ટિબોડીઝ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કોવિડ-19 ચેપના ત્રીજા મોજાની અપેક્ષાએ 12 ઓગસ્ટથી 9 સપ્ટેમ્બર, 2021 વચ્ચે એક નવો સેરો સર્વે હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો.
2. બૃહન્મુંબઈ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનનો આ ચોથો સિરો સર્વે છે.
3. રસીકરણ ન કરનારા સહભાગીઓમાં માત્ર 79.86 ટકા લોકોને સેરો-સર્ક્યુલેશન હોવાનું નિદાન થયું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

9) એક પહેલ અભિયાન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયે 17 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ ઘરે ઘરે ન્યાય આપવા માટે 'એક પહેલ ડ્રાઈવ' (Ek Pahal Drive) નામની અખિલ ભારતીય વિશેષ ઝુંબેશ શરૂ કરી છે.
2. ટેલિ-લો (Tele-Law) હેઠળ મોટા પાયે નોંધણીને પ્રોત્સાહન આપવા માટે આ અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
3. આ અભિયાન ન્યાય વિભાગ અને નાલ્સા (NALSA) દ્વારા શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

10) અરોમા મિશન અને ફ્લોરિકલ્ચર મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. લવન્ડર અથવા પર્પલ રિવોલ્યુશન (Lavender or Purple Revolution)તરીકે પ્રખ્યાત અરોમા મિશન જમ્મુ-કાશ્મીરથી શરૂ થયું છે.
2. આ મિશન આવશ્યક તેલ માટે સુગંધિત પાકની ખેતીને પ્રોત્સાહન આપશે જેની અરોમા (સુગંધ) ઉદ્યોગમાં ખૂબ માંગ છે.
3. તેની નોડલ એજન્સી CSIR-સેન્ટ્રલ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિસિનલ એન્ડ એરોમેટિક પ્લાન્ટ્સ (CSIR-CIMAP), લખનઉ છે.
4. ભારતીય ફ્લોરિકલ્ચર બજાર 2018માં 157 અબજ રૂપિયા હતું અને 2026 સુધીમાં તે 661 અબજ રૂપિયા સુધી પહોંચવાની સંભાવના છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

11) ભારતમાં સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ્સની ક્ષમતા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતે 72,368 MLD (પ્રતિદિન મિલિયન લિટર) કચરો ઉત્પન્ન કર્યો હતો, જ્યારે દેશમાં 'સુએજ ટ્રીટમેન્ટ પ્લાન્ટ'ની સ્થાપિત ક્ષમતા 31,841 MLD (43.9 ટકા) હતી.
2. વાસ્તવમાં શુદ્ધ થયેલ ગટરની દ્રષ્ટિએ ચંદીગઢ પ્રથમ ક્રમે છે.
3. હરિયાણામાં ટ્રીટમેન્ટ ગટરનો પુનઃઉપયોગ સૌથી વધુ છે.
4. કેન્દ્રીય પ્રદૂષણ નિયંત્રણ બોર્ડના અંદાજ મુજબ વર્ષ 2051 સુધીમાં કચરાનું ઉત્પાદન વધીને 1,20,000 MLDથી વધુ થઈ જશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

12) તબીબી ઉપકરણ પાર્ક યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તબીબી ઉપકરણો ઉદ્યોગ એ એન્જિનિયરિંગ અને દવાનું અનન્ય મિશ્રણ છે.
2. યોજનાનો કુલ નાણાકીય ખર્ચ રૂ. 400 કરોડ છે અને યોજનાનો કાર્યકાળ નાણાકીય વર્ષ 2020-2021 થી નાણાકીય વર્ષ 2024-2025 સુધીનો છે.
3. પૂર્વોત્તર રાજ્યો અને હિલ સ્ટેટ્સના કિસ્સામાં, આ નાણાકીય સહાય પ્રોજેક્ટ ખર્ચના 90% હશે.
4. ભારતમાં તબીબી ઉપકરણો ઉદ્યોગની કિંમત 5.2 અબજ ડોલર છે, જે 96.7 અબજ અમેરિકન ડોલરના ભારતીય આરોગ્ય ઉદ્યોગમાં લગભગ 4-5 ટકા ફાળો આપે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

13) આબોહવા સૂચકો અને ટકાઉ વિકાસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ જળવાયુ પરિવર્તન, ગરીબી, અસમાનતા અને પર્યાવરણીય અધોગતિ, આબોહવા અને આંતરરાષ્ટ્રીય વિકાસ વચ્ચેના સંબંધોને સમજવામાં મદદ કરે છે.
  2. પાણીમાં CO2 ના વધારાથી સમુદ્રનું એસિડિફિકેશન થશે, તે સીધી રીતે SDG સૂચક 14.3.1ને અસર કરશે જે દરિયાઈ એસિડિટીને સંબોધિત કરે છે.
  3. તે 2030 સુધીમાં SDG 13 સિવાયની 16 SDGની સિદ્ધિ માટે પણ ખતરો પેદા કરી શકે છે.
  4. માનવ પ્રવૃત્તિઓને કારણે વધતી CO2 સાંદ્રતા વૈશ્વિક આબોહવા પરિવર્તનનું મુખ્ય પરિબળ છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

14) 'Fed to Fail' રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. જીવનના પ્રથમ બે વર્ષમાં નબળું પોષણ બાળકોના ઝડપથી વિકસતા શરીર અને મગજને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે.
  2. 91 દેશોમાં વિશ્લેષણ કરતાં અહેવાલમાં જાણવા મળ્યું છે કે 6-23 મહિનાના અડધા બાળકોને દિવસમાં સૌથી ઓછો ભલામણ કરવામાં આવેલા ખોરાકનો જથ્થો મળી રહ્યો છે.
  3. ઘણા દેશોમાં પરિવારોને પૌષ્ટિક આહારની ખરીદી ઘટાડવાની ફરજ પડી છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2 અને 3

15) પ્રધાનમંત્રીનું ડિજિટલ સ્વાસ્થ્ય મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના ભારતભરમાં હેલ્થકેર ડિલિવરીની અસરકારકતા, કાર્યક્ષમતા અને પારદર્શિતાસુધારવા માટે ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરવાના ઉદ્દેશસાથે શરૂ કરવામાં આવશે.
  2. આ યોજના રાષ્ટ્રવ્યાપી ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમ બનાવીને આરોગ્ય સેવાને ડિજિટલાઈઝ કરશે.
  3. આ યોજના હેઠળ વિવિધ પ્રકારના ડેટા, માહિતી અને માળખાગત સેવાઓની જોગવાઈ દ્વારા રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય ઇકોસિસ્ટમ બનાવવામાં આવશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2 અને 3

16) UNCTAD ડિજિટલ ઇકોનોમી રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. UNCTAD ભલામણ કરે છે કે વૈશ્વિક સમુદાયે સરહદો પાર ડિજિટલ ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને સક્ષમ બનાવવો જોઈએ.
  2. UNCTAD એ ફિલિપાઈન્સને 6 દેશોમાંથી એક તરીકે નોંધ્યું છે જે સરહદો પાર ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને મંજૂરી આપે છે.
  3. કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા, મેક્સિકો, સિંગાપોર અને યુ.એસ. સરહદ પારના ડેટાના મુક્ત પ્રવાહને મંજૂરી આપે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2, અને 3

17) State Nutrition Profile ' રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. State Nutrition Profile (SNP) રિપોર્ટમાં મહત્વના ડેટાનું વ્યાપક સંકલન શામેલ છે.
  2. IFPRIની સ્થાપના 1976માં થઈ હતી.
  3. NFHSના રાઉન્ડ 3, 4 અને 5ના આધારે પોષક પરિણામો, તાત્કાલિક અને અંતર્ગત નિર્ધારકો અને હસ્તક્ષેપો વિશે વ્યાપક માહિતી પૂરી પાડે છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2, અને 3

18) 'SACRED' પોર્ટલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલયે 1 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ આંતરરાષ્ટ્રીય વૃદ્ધ વ્યક્તિ દિવસના અવસર પર 'SACRED પોર્ટલ' શરૂ કર્યું.
  2. "Digital Equity for All Ages" થીમ હેઠળ 1 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ દિવસ મનાવવામાં આવ્યો
  3. પ્લેટફોર્મના વિકાસ માટે 10 કરોડ આપ્યા. વધુમાં, જાળવણી અનુદાન માટે 5 વર્ષના સમયગાળામાં વાર્ષિક 2 કરોડ રૂપિયા આપવામાં આવશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2, અને 3

19) સ્વચ્છ ભારત મિશન—અર્બન 2.0 અને અમૃત 2.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. બંને યોજનાઓ, SBM-યુ 2.0 અને અમૃત 2.0, PM નરેન્દ્ર મોદીના વિઝનને અનુરૂપ છે.
  2. SBM-U 2.0 મિશન તમામ શહેરોને 'કચરો મુક્ત' બનાવવા માગે છે.
  3. અમૃત 2.0 4,700 શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓમાં તમામ ઘરોને 100% પાણી પુરવઠો પૂરો પાડવાના ઉદ્દેશ સાથે આ મિશન શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

20) 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ'(OSOWOG) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તે વૈશ્વિક કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટને ઘટાડવા અને સમાજને રોગચાળાથી બચાવવા માટે નવીનીકરણીય ઊર્જા સંસાધનો વહેંચવાની વૈશ્વિક વૃદ્ધિ અને તકોનો ઝડપી લાભ લેવાની મંજૂરી આપે છે.
  2. ભાગ લેનારા દેશોની સામાજિક—આર્થિક વ્યવસ્થા પર આધારિત વિવિધ પ્રાથમિકતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને ખર્ચવહેંચણી (Mechanism Of Cost-Sharing) પદ્ધતિ પડકારજનક રહેશે.
  3. પ્રથમ તબક્કો: તે એશિયન ખંડના દેશો વચ્ચે આંતર—ગ્રીડ કનેક્ટિવિટી સ્થાપિત કરશે.
  4. 'વન સન, વન વર્લ્ડ, વન ગ્રીડ' યોજનાને ભારત દ્વારા સહ—સ્થાપિત આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર ગઠબંધન (ISA)નો પણ લાભ થઈ શકે છે, જેમાં હાલમાં લગભગ 80 દેશોનો સમાવેશ થાય છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

21) જિલ્લા હોસ્પિટલોનો કામગીરી મૂલ્યાંકન અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. નેશનલ એકેડિટેશન બોર્ડ ફોર હોસ્પિટલ્સ એન્ડ હેલ્થકેર પ્રોવાઈડર્સ, ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઈન્ડિયાના ઘટક, જમીન પરના ડેટાની ચકાસણી કરી છે.
  2. જિલ્લા હોસ્પિટલમાં સરેરાશ 1,00,000 લોકો માટે 24 પથારીઓ ઉપલબ્ધ હતી.
  3. 707 માંથી 182 હોસ્પિટલોમાં 90% અથવા વધુ પથારીઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો.
  4. રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ, 2017માં 2025 સુધીમાં જાહેર આરોગ્ય ખર્ચને GDPના 2.5 ટકા સુધી વધારવાનો પ્રસ્તાવ છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

22) પ્રધાનમંત્રી પોષણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય મંત્રીમંડળે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત રાષ્ટ્રીય યોજના શાળાઓમાં પીએમ પોષણ (PM POSHAN) યોજના ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી દીધી છે.
  2. પીએમ પોષણ યોજના વધુ 5 વર્ષ સુધી ચાલશે. તે 2021-2022થી 2025-26 સુધી ચાલશે.
  3. કેન્દ્ર સરકારે 54,062 કરોડના નાણાકીય ખર્ચ સાથે યોજનાને મંજૂરી આપી છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

23) આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ પ્રધાનમંત્રી મોદીએ આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશનનું લોકાર્પણ કર્યું હતું.
  2. આ મિશન અંતર્ગત લોકોને એક અનોખું ડિજિટલ હેલ્થ ID આપવામાં આવશે. આ IDમાં વ્યક્તિના તમામ આરોગ્ય રેકોર્ડ હશે.
  3. આ મિશન પાયલોટ પ્રોજેક્ટ નેશનલ ડિજિટલ હેલ્થ મિશન હેઠળ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

24) આયુષ્માન ભારત ડિજિટલ મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ મિશનને નેશનલ ડિજિટલ હેલ્થ મિશન (NDHM) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
  2. HFR ડેટાબેઝ દેશની તમામ આરોગ્ય સુવિધાઓ રેકોર્ડ કરશે.
  3. ડેટા સુરક્ષા બિલની અછતખાનગી કંપનીઓ અને પલંગ ખેલાડીઓ દ્વારા ડેટાનો દુરુપયોગ કરી શકે છે.
  4. HPRમાં તમામ આરોગ્ય વ્યાવસાયિકોનો વ્યાપક ડિજિટલ ભંડાર હશે જે આધુનિક અને પરંપરાગત બંને ચિકિત્સા પ્રણાલીઓમાં આરોગ્ય સંભાળ પ્રદાન કરશે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

25) સુધારેલા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. શ્રમ અને રોજગાર પ્રધાન ભૂપિન્દર યાદવે 27 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ એપ્રિલ—જૂન મહિના માટે સુધારેલા ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) બહાર પાડ્યા હતા.
  2. આ સર્વેક્ષણ મુજબ QESના પ્રથમ રાઉન્ડથી પસંદ કરાયેલા 9 વિસ્તારોમાં અંદાજિત કુલ રોજગારી 38 મિલિયન હતી.
  3. સર્વેક્ષણ માટે પસંદ કરાયેલા 9 ક્ષેત્રોમાં બાંધકામ, પરિવહન, વ્યવસાય, શિક્ષણ, આવાસ અને રેસ્ટોરાં, આરોગ્ય, IT/BPO અને નાણાકીય સેવાઓનો સમાવેશ થાય છે.
ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

26) સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. હાઉસિંગ અને શહેરી બાબતોના મંત્રી હરદીપ સિંહ પુરીએ 28 સપ્ટેમ્બર, 2021 ના રોજ નવી દિલ્હીમાં સ્વચ્છ સર્વેક્ષણની 7 મી આવૃત્તિનું વિમોચન કર્યું.
2. સર્વેક્ષણ ગૃહ અને શહેરી બાબતોના મંત્રાલય (MoHUA) દ્વારા તેના અમલીકરણ ભાગીદાર તરીકે ક્વોલિટી કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા (QCI) સાથે મળીને કરવામાં આવે છે.
3. સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ 2022 ની શરૂઆત ફન્ટલાઈન સ્વચ્છતા કામદારોના કલ્યાણ માટે શહેરોની પહેલ અંગે માહિતી મેળવવાના હેતુથી કરવામાં આવી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

27) અમૃત ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ પ્રોગ્રામ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 28 સપ્ટેમ્બર, 2021ના રોજ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી કેન્દ્રીય રાજ્ય (સ્વતંત્ર હવાલો)મંત્રી ડો.જિતેન્દ્ર સિંહે 'જનકેર' શીર્ષક ધરાવતો 'અમૃત ગ્રાન્ડ ચેલેન્જ પ્રોગ્રામ' શરૂ કર્યો હતો.
2. આ કાર્યક્રમ ટેલિમેડિસિન, ડિજિટલ હેલ્થ, બ્લોક ચેઇન, મોટા ડેટા, આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને અન્ય તકનીકોમાં 75 સ્ટાર્ટ-અપ ઇનોવેશનની ઓળખ કરશે.
3. આ ગ્રાન્ડ ચેલેન્જનો પ્રારંભ સ્વતંત્રતાના અમૃત મહોત્સવ સાથે થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

28) ICMR હોસ્પિટલ આધારિત કેન્સર રજિસ્ટ્રીઝનો રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ICMRએ તાજેતરમાં 'ભારતમાં કેન્સરની ફિલનિકોપેથોલોજિકલ પ્રોફાઇલ: હોસ્પિટલ આધારિત કેન્સર રજિસ્ટ્રીઝ, 2021 નો અહેવાલ' બહાર પાડ્યો.
2. આ રિપોર્ટ ભારતમાં કેન્સરના કેસોનો ડેટા પૂરો પાડે છે. તેને ICMR- નેશનલ સેન્ટર ફોર ડિસીઝ ઇન્ફોર્મેટિક્સ એન્ડ રિસર્ચ, બેંગલુરુ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે.
3. કેન્સરની સારવારની સૌથી લાક્ષણિક પદ્ધતિ કીમોથેરાપી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

29) પ્રધાનમંત્રી પોષણ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના શાળાઓમાં મધ્યાહ્ન ભોજન યોજનાના હાલના રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમનું સ્થાન લેશે.
2. ગ્લોબલ હંગર ઇન્ડેક્સ (GHI) 2020માં ભારત 107 દેશોમાં 94મા ક્રમે રહ્યું છે.
3. નેશનલ ફેમિલી હેલ્થ સર્વે-5 અનુસાર કુપોષણમાં સુધારો થયો હોવા છતાં દેશભરના અનેક રાજ્યોમાં ફરી એકવાર કુપોષણના કેસોમાં વધારો નોંધાયો છે.
4. કેન્દ્ર સરકાર રાજ્યોમાંથી શાળાઓમાં સીધો લાભ સ્થાનાંતરણ (DBT) સુનિશ્ચિત કરશે જે તેનો ઉપયોગ રાંધવાના ખોરાકના ખર્ચને આવરી લેવા માટે કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

30) નવીનીકરણીય ઊર્જામાં ધીમી પ્રગતિ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારત 31 જુલાઈ, 2021 સુધી માત્ર 43.94 GW સૌર ઊર્જા ક્ષમતા સ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યું છે.
2. ઊર્જાનો વપરાશ 1,320 લાખ ટનની નવી વિક્રમી ઊંચાઈને સ્પર્શ્યો છે અને છેલ્લા પાંચ વર્ષની માસિક સરેરાશને વટાવી ગયો છે.
3. ભારત વિશ્વમાં ચોથા ક્રમે છે, જે સૌરમાં પાંચમા ક્રમે છે અને સ્થાપિત નવીનીકરણીય ઊર્જા ક્ષમતાની દ્રષ્ટિએ પવન ઊર્જામાં ચોથા ક્રમે છે.
4. ભારતની વધતી દૈનિક માંગના પડકારને પહોંચી વળવા માટે વધારાની બેઝલોડ થર્મલ ક્ષમતામાં રોકાણની જરૂર નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

31) જલ જીવન મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ 'ગાંધી જયંતી' (2 ઓક્ટોબર) નિમિત્તે જલ જીવન મિશન (JJM) મોબાઈલ એપ્લિકેશન શરૂ કરી છે.
2. પ્રધાનમંત્રીએ જળ જીવન મિશનનો પ્રગતિ અહેવાલ અને ગ્રામીણ સ્થાનિક સંસ્થાઓ માટે 15મા નાણાં પંચની ગ્રાન્ટના ઉપયોગ પર એક મેન્યુઅલ પણ બહાર પાડ્યું છે.
3. જળ ઊર્જા મંત્રાલય દ્વારા રાજ્યોમાં નળના પાણીના જોડાણોનું કવરેજ પ્રદર્શિત કરવા માટે જળ જીવન મિશન ડેશબોર્ડની સ્થાપના કરવામાં આવી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

32) હરા ભરા: એરિયલ સીડિંગ કેમ્પેઈન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતનું પહેલું હરા-ભરા: એરિયલ સીડિંગ કેમ્પેઈન તાજેતરમાં સીડકોપ્ટર ડ્રોનનો ઉપયોગ કરીને તેલંગાણામાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
2. આ પહેલા ઓગસ્ટ 2015માં આંધ્રપ્રદેશ સરકારે ભારતીય નૌકાદળના હેલિકોપ્ટરનો ઉપયોગ કરીને હવાઈ બીજ આપવાનો કાર્યક્રમ શરૂ કર્યો હતો.
3. આ મિશનનો ઉદ્દેશ 2030 સુધીમાં દેશમાં ડ્રોનનો ઉપયોગ કરીને એક અબજ વૃક્ષો વાવીને વનીકરણ મિશનને વેગ આપવાનો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

33) Cryptocurrency ના રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય ભંડોળ (IMF) એ 'Global Financial Stability Report' નામનો પોતાનો અહેવાલ બહાર પાડ્યો છે.
2. આ રિપોર્ટ ડિજિટલ ચલણ અસ્ક્યામતો કેવી રીતે નાણાકીય સ્થિરતા પડકાર રજૂ કરે છે તેનું વર્ણન કરે છે.
3. આ અહેવાલ મુજબ, ટેકનોલોજીકલ નવીનતા પેમેન્ટ અને અન્ય નાણાકીય સેવાઓને ઝડપી, સસ્તી અને વધુ સુલભ બનાવવાના નવા યુગની શરૂઆત કરી રહી છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

34) કામધેનુ દીપાવલી વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભૂતપૂર્વ કેબિનેટ મંત્રી અને રાષ્ટ્રીય કામધેનુ આયોગના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષ એ 3 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ 'કામધેનુ દીપાવલી 2021 અભિયાન' શરૂ કર્યું.
2. આ ઝુંબેશ આશરે 100 કરોડ દીવા અને ગાયના છાણથી બનેલી લક્ષ્મી-ગણેશ મૂર્તિઓના ઉત્પાદન અને બજાર માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
3. આ મિશન સરકાર દ્વારા ડિસેમ્બર 2014માં સ્વદેશી બોવાઈન જાતિઓના વિકાસ અને સંરક્ષણ અને બોવાઈન વસ્તીના આનુવંશિક સુધારાના ઉદ્દેશ્ય સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

35) પ્રધાનમંત્રીએ સ્વચ્છ ભારત મિશન-શહેરી (SBM-U 2.0) ના બીજા તબક્કા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આવાસ અને શહેરી બાબતોનું મંત્રાલય (MoHUA) આ યોજનાનું નોડલ મંત્રાલય છે.
2. તેને 2021થી 2026 સુધી પાંચ વર્ષમાં 1.41 લાખ કરોડ રૂપિયાના ખર્ચ સાથે લાગુ કરવામાં આવશે.
3. કચરામુક્ત શહેરો માટે MoHUAના સ્ટાર રેટિંગ પ્રોટોકોલ મુજબ, તમામ વૈધાનિક નગરોને ઓછામાં ઓછો 3 સ્ટાર કચરો મુક્ત દરજ્જો આપવામાં આવશે.
4. સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ, 2016એ SBM-U હેઠળ 4,000થી વધુ શહેરી સ્થાનિક સંસ્થાઓને આવરી લેતા વિશ્વનો સૌથી મોટો શહેરી સ્વચ્છતા સર્વેક્ષણ શરૂ કર્યો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

36) AMRUT 2.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 89 લાખ પરંપરાગત સ્ટ્રીટ લાઈટ્સને ઉર્જા કાર્યક્ષમ LED લાઈટ્સથી બદલવામાં આવી છે.
2. અમૃત મિશન હેઠળ 1.14 કરોડ નળ જોડાણવાળા શહેરોમાં કુલ 4.14 કરોડ કનેક્શન બનાવવામાં આવ્યા છે.
3. 455 અમૃત શહેરો સહિત 2,471 શહેરોમાં ઓનલાઈન બિલિંગ પરમિટ સિસ્ટમ લાગુ કરવામાં આવી છે.
4. CO2 ઉત્સર્જનમાં વાર્ષિક અંદાજિત 195 કરોડ યુનિટનો વાર્ષિક 15.6 લાખ ટનનો ઘટાડો થયો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

37) ઓગસ્ટ 2021 142 વર્ષમાં છટ્ટો સૌથી ગરમ મહિનો હતો તેના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NOAAના નેશનલ સેન્ટર ફોર એન્વાયરમેન્ટલ ઈન્ફર્મેશન એનાલિસિસ મુજબ, ઓગસ્ટ 2021 પૃથ્વી પરનો છટ્ટો સૌથી ગરમ મહિનો હતો.
2. ઓગસ્ટની ગરમીનું વિશ્લેષણ કરતા વૈજ્ઞાનિકોએ શોધી કાઢ્યું કે સરેરાશ વૈશ્વિક જમીન અને સમુદ્ર સપાટીનું તાપમાન 20મી સદીની સરેરાશ કરતા 1.62 ડિગ્રી ફેરનહીટ વધારે છે.
3. બીજો સૌથી ગરમ ઓગસ્ટ એશિયામાં નોંધાયો હતો જ્યારે ત્રીજો સૌથી ગરમ ઓગસ્ટ આફ્રિકામાં નોંધાયો હતો.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

38) 2021 સ્ટેટ ઓફ ધ એજ્યુકેશન રીપોર્ટ ઈન ઈન્ડિયા વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. દેશમાં લગભગ 1.2 લાખ સિંગલ ટીચર સ્કૂલો છે, જેમાંથી 89 ટકા ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં છે.
2. સમગ્ર ભારતમાં શાળાઓમાં ઈન્ટરનેટની પહોંચ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં માત્ર 14 ટકા છે જ્યારે શહેરી વિસ્તારોમાં 42 ટકા અને સમગ્ર ભારતના સ્તરે 19 ટકા છે.
3. શિક્ષકોની હાલની અછતને પહોંચી વળવા માટે ભારતને 11.16 લાખ વધારાના શિક્ષકોની જરૂર છે.
4. 2019-20માં પ્રાથમિક શિક્ષણ માટે કુલ જાળવણી (Overall Retention) 74.6% છે અને માધ્યમિક શિક્ષણમાં 59.6% છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

39) 'પીએમ મિત્ર' પાર્ક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 'પીએમ મિત્ર' પાર્કને કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોની માલિકીની જાહેર ખાનગી ભાગીદારી (PPP) મોડમાં 'સ્પેશિયલ પરપઝ યુનિટ' (SPV) દ્વારા વિકસાવવામાં આવશે.
2. તેનાથી લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચમાં ઘટાડો થશે અને વૈશ્વિક સ્તરે સ્પર્ધાત્મક બનવા માટે ટેક્સટાઇલ ક્ષેત્રની મૂલ્ય શૃંખલા મજબૂત થશે.
3. ગારમેન્ટ્સ અને ટેકનિકલ ટેક્સટાઇલ્સના દસ ઉત્પાદનો માટે પાંચ વર્ષ માટે 'મેન-મેડ ફાઇબર બ્લોક' (MMF) પ્રોડક્શન લિંક્ડ ઈન્સેન્ટિવ સ્કીમ'ને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
4. 'મિત્ર' પાર્ક દ્વારા સીધી 1 લાખ નોકરીઓનું સર્જન થવાની સંભાવના છે અને આડકતરી રીતે 2 લાખ નોકરીઓનું સર્જન થવાની સંભાવના છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

40) વ્યાપક હસ્તકલા ક્લસ્ટર વિકાસ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કાપડ મંત્રાલયે 5 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ વ્યાપક હસ્તકલા ક્લસ્ટર વિકાસ યોજના (CHCDS) ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપી છે.
2. CHCDS યોજનાને કુલ 160 કરોડના ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી છે.
3. આ યોજના હેઠળ હસ્તકલા કારીગરોને માળખાકીય સહાય, ડિઝાઇન અને ટેકનોલોજી અપગ્રેડેશન, માર્કેટ એક્સેસ વગેરે પૂરી પાડવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2 અને 3

41) ભારતની ઈથેનોલ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ચોખા, મકાઈ અને ખાંડમાંથી ઈથેનોલને પ્રોત્સાહન આપીને અશિમભૂત ઈંધણના ઉપયોગમાં કાપ મૂકવાની ભારતની મહત્વાકાંક્ષી યોજના દેશની ખાદ્ય સુરક્ષાને નબળી પાડી શકે છે.
2. ઈથેનોલ: તે કૃષિ આધારિત ઉત્પાદન છે, જે મુખ્યત્વે ખાંડ ઉદ્યોગની આડપેદાશ – 'મોલાસિસ' માંથી લેવામાં આવે છે.
3. તે મુખ્ય જૈવિક બળતણમાંનું એક છે, જે ખાંડ અથવા ઈથિલીન હાઈડ્રેશનના આથો જેવી પેટ્રોકેમિકલ પ્રક્રિયાઓ મારફતે ખમીર દ્વારા કુદરતી રીતે ઉત્પન્ન થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2   (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3   (D) 1,2 અને 3

42) ખરીદી પોર્ટલના સંકલન માટે એપ્લિકેશન ઈકોસિસ્ટમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. MTP પાસે પાંચ મુખ્ય વિગતો છે જે રાજ્યોએ તેમના ખરીદી પોર્ટલમાં પ્રવેશ કરવો જરૂરી છે.
2. ખરીદીમાં વચેટિયાઓને ટાળવા અને ખેડૂતો માટે તેમની પેદાશો માટે શ્રેષ્ઠ કિંમત સુનિશ્ચિત કરવા માટે ખરીદીના કામોમાં MTP રજૂ કરવાની જરૂર છે.
3. ખરીદી કામગીરીના વધુ સારા સંચાલન સાથે, રાજ્ય એજન્સીઓ અને FCI મર્યાદિત સંસાધનો સાથે કાર્યક્ષમ રીતે ખરીદી કરી શકશે.
4. દેખરેખ અને વ્યૂહાત્મક નિર્ણય લેવા માટે કોઈ ઓલ ઈન્ડિયા સ્ટાન્ડર્ડ પ્રોક્યુરમેન્ટ ઈકોસિસ્ટમ નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

43) સ્ટેટ ઓફ ફ્લાઈમેટ સર્વિસીસ રિપોર્ટ- 2021: WMO વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ભારતમાં વસ્તી વધવાને કારણે માથાદીઠ પાણીની ઉપલબ્ધતા ઘટી રહી છે.
2. 'ટેરેસ્ટ્રીયલ વોટર હાર્વેસ્ટિંગ' (TWS) જમીનની સપાટી અને પેટા સપાટી પર પાણીનો ઉલ્લેખ કરે છે, જેમાં સપાટીનું પાણી, જમીનનો ભેજ, બરફ અને જમીનનું પાણી શામેલ છે.
3. પૃથ્વી પરનું માત્ર 0.5 ટકા પાણી જ ઉપયોગી છે.
4. માથાદીઠ પાણીની સરેરાશ વાર્ષિક ઉપલબ્ધતા 2011માં ઘટીને 1,545 ક્યુબિક મીટર થઈ હતી જે 2001માં 1,816 ક્યુબિક મીટર હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 અને 3   (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4   (D) 1,2,3 અને 4

44) Good Samaritans વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. માર્ગ, પરિવહન અને રાજમાર્ગ મંત્રાલયે 4 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ 'સારા નાગરિકો' માટે એક યોજના શરૂ કરી.
  2. આ યોજના 15 ઓક્ટોબર, 2021 થી લાગુ થશે અને 31 માર્ચ, 2026 સુધી ચાલશે.
  3. આ યોજના હેઠળ, અકસ્માતનાં 'સુવર્ણ કલાક' ની અંદર વ્યક્તિને હોસ્પિટલમાં લઈ જઈને માર્ગ અકસ્માતનો ભોગ બનેલા વ્યક્તિનો જીવ બચાવનારાઓને અકસ્માત દીઠ રૂ. 5,000નું રોકડ પુરસ્કાર આપવામાં આવશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

45) SVAMITVA યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ 6 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ મધ્યપ્રદેશમાં સ્વામીત્વ યોજનાના લાભાર્થીઓ સાથે વાતચીત કરી.
  2. આ પ્રસંગે PM મોદીએ SVAMITVA યોજના હેઠળ 1,71,000 લાભાર્થીઓને ઈ-પ્રોપર્ટી કાર્ડનું વિતરણ પણ કર્યું હતું.
  3. SVAMITVA યોજનાનો અર્થ 'ગામડાઓની સર્વેક્ષણ ગામડાઓમાં આબાદી અને ઈમ્પ્રુવાઈઝ્ડ ટેકનોલોજી સાથે મેપિંગ' છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

46) ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 7મી આર્થિક વસ્તી ગણતરી 2019થી આંકડા અને કાર્યક્રમ અમલીકરણ મંત્રાલય (MoSPI) દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી રહી છે.
  2. આર્થિક વસ્તી ગણતરી એ ભારતની ભૌગોલિક સીમાની અંદર સ્થિત તમામ સંસ્થાઓની સંપૂર્ણ વસ્તી ગણતરી છે.
  3. ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ 10 અથવા તેથી વધુ કામદારોને રોજગારી આપતી સંસ્થાઓનો સર્વે પ્રદાન કરે છે.
  4. ત્રિમાસિક રોજગાર સર્વેક્ષણ (QES) ઓલ ઈન્ડિયા ક્વાર્ટરલી એસ્ટાબ્લિશમેન્ટ આધારિત એમ્પ્લોયમેન્ટ સર્વે (AQEES)નો ભાગ છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

47) ઈકોલોજિકલ ગ્રેટ રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. 1990થી 2020 સુધી વૈશ્વિક સ્તરે કુલ 10,320 કુદરતી આપત્તિઓ આવી હતી.
  2. લેબેનોન અને જોર્ડન સૌથી વધુ જોખમમાં રહેલા દેશો છે.
  3. 178 દેશોને આવરી લેતી ETRની આ બીજી આવૃત્તિ છે.
  4. 2020માં, 177 દેશો અને પ્રદેશોમાં તેમના ઐતિહાસિક સરેરાશ તાપમાન કરતા સરેરાશ તાપમાન વધુ નોંધાયું હતું. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

48) ગ્લોબલ ગર્લહૂડ રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં 'સેવ ધ ચિલ્ડ્રન' નામની એક બિનસરકારી સંસ્થા (NGO) એ 'ગ્લોબલ ગર્લહૂડ રિપોર્ટ 2021: ગર્લ્સ રાઈટ ઈન કાર્ડીસીસ' બહાર પાડ્યો છે.
  2. તે દર વર્ષે 11 ઓક્ટોબરે ઉજવવામાં આવે છે. તેની જાહેરાત સંયુક્ત રાષ્ટ્ર (UN) દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને આ દિવસની પ્રથમ ઉજવણી 2012માં કરવામાં આવી હતી.
  3. 19 ડિસેમ્બર, 2011ના રોજ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર મહાસભા દ્વારા 11 ઓક્ટોબરને આંતરરાષ્ટ્રીય કન્યા દિવસ જાહેર કરવાનો ઠરાવ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.
  4. આ દિવસ છોકરીના બાળકના અધિકારોની ખાતરી કરવા અને તેમના માટે તકો સુધારીને લિંગ સમાનતા પર જાગૃતિ વધારવા માટે સમર્પિત છે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1,2 અને 3 (B) 2,3 અને 4
(C) 1,2 અને 4 (D) 1,2,3 અને 4

49) પ્રધાનમંત્રી ગતિ શક્તિ યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં ભારત સરકારે લોજિસ્ટિક્સ ખર્ચ ઘટાડવા માટે સંકલિત અને મૂળભૂત માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સના અમલીકરણ માટે મહત્વાકાંક્ષી ગતિ શક્તિ યોજના અથવા 'મલ્ટી મોડલ કનેક્ટિવિટી પ્લાન' શરૂ કર્યો છે.
  2. તેમા જમીન પરના કાર્યને ઝડપી બનાવવા, ખર્ચ ઘટાડવા અને રોજગારીનું સર્જન કરવા તેમજ આગામી ચાર વર્ષમાં માળખાગત પ્રોજેક્ટ્સના સંકલિત આયોજન અને અમલીકરણની ખાતરી કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરાશે.
  3. ગતિ શક્તિ યોજનામાં વર્ષ 2019માં શરૂ કરવામાં આવેલી 110 લાખ કરોડ રૂપિયાની રાષ્ટ્રીય માળખાગત પાઈપલાઈનને આવરી લેવામાં આવશે. ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયા નિવેદનો યોગ્ય છે?
- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2 અને 3

50) MyParkings એપ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. BECIL એ SDMCના અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ એપ આધારિત સ્માર્ટ પાર્કિંગ સિસ્ટમની અમલીકરણ એજન્સી છે.
2. આ એપ વાહન પાર્કિંગની ભીડના મુદ્દાને હલ કરવાના હેતુથી લોન્ચ કરવામાં આવી છે.
3. BECIL આ એપનાં વિકાસ અને જાળવણીનો સંપૂર્ણ ખર્ચ ઉઠાવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

51) ટેલિકોમ પ્રોડક્ટ્સ માટેની PLI સ્કીમ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. ટેલિકોમ સેક્ટરમાં PLI યોજના ટેલિકોમ વિભાગ દ્વારા ટેલિકોમ અને નેટવર્કિંગ પ્રોડક્ટ્સના ઘરેલું ઉત્પાદનને પ્રોત્સાહન આપવાના હેતુથી શરૂ કરવામાં આવી રહી છે.
2. 1 એપ્રિલ, 2021 અને નાણાકીય વર્ષ 2024-25 વચ્ચે ભારતમાં સફળ અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલ રોકાણ પાત્ર રહેશે.
3. આ યોજના હેઠળ સહાય પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે આપવામાં આવશે (નાણાકીય વર્ષ 2021-22થી નાણાકીય વર્ષ 2025-26).

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1 અને 2 (B) 2 અને 3
(C) 1 અને 3 (D) 1,2, અને 3

52) સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકારે સોવરિન ગોલ્ડ બોન્ડ્સ (SGB) માટે કેલેન્ડર જાહેર કર્યું છે, જે ઓક્ટોબર 2021થી માર્ચ 2022 સુધી ચાર તબક્કામાં બહાર પાડવામાં આવશે.
2. સરકારે નવેમ્બર 2015માં Sovereign Gold Bond યોજના શરૂ કરી હતી,
3. જેનો ઉદ્દેશ સોનાની માંગ ઘટાડવાનો અને ઘરેલું બચતના એક ભાગને (જે સોનાની ખરીદી માટે વપરાય છે) નાણાકીય બચતમાં રૂપાંતરિત કરવાનો હતો.
4. આ ભારત સરકાર વતી રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા જારી કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

53) વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા અહેવાલ (GAP રિપોર્ટ) વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. જળવાયુ પરિવર્તનની અસર વચ્ચે વૈશ્વિક કૃષિ ઉત્પાદકતા ખાદ્ય માંગ જેટલી ઝડપથી વધી રહી નથી.
2. TFP 1.36% (2020-2019)ના વાર્ષિક દરે વધી રહ્યું છે.
3. સદીના અંત સુધીમાં ભારતમાં ઉનાળાનું સરેરાશ તાપમાન વધીને પાંચ ડિગ્રી સેલ્સિયસ થઈ શકે છે.
4. તાપમાનમાં ઝડપી વધારો વરસાદના પેટર્નમાં ફેરફાર સાથે 2035 સુધીમાં ભારતના મુખ્ય ખાદ્ય પાકોની ઉપજમાં 10 ટકાનો ઘટાડો કરી શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

54) કાશ્મીરમાં સીર પાણી પુરવઠા યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય મંત્રી પિયુષ ગોયલે કાશ્મીરના પહેલગામ જિલ્લાની બે દિવસની મુલાકાત દરમિયાન 250 મીમી સીર પાણી પુરવઠા યોજનાનું ઉદઘાટન કર્યું હતું.
2. તેમણે માર્ટ્સ ખાતે સૂર્ય મંદિરની પણ મુલાકાત લીધી, આ મંદિર સૌથી જૂનું જાણીતું સૂર્ય મંદિર છે.
3. તેમણે ગોલ્ડ કોર્સ પહેલગામ ખાતે પહેલગામ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટીના ટૂરિસ્ટ હટનું ઉદઘાટન કર્યું.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

55) 'મુખ્યમંત્રી રાશન આપકે દ્વારા યોજના' વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના હેઠળ, એક મેટ્રિક ટનના વાહન પર દર મહિને 24,000 રૂપિયાનો વાર્ષિક ખર્ચ થશે જ્યારે 2 મેટ્રિક ટનના વાહન પર દર મહિને 31,000 રૂપિયાનો ખર્ચ થશે.
2. આ યોજનાથી 16 જિલ્લાના 74 વિકાસ બ્લોકમાં લગભગ 7511 ગામોના આદિવાસી પરિવારોને લાભ થશે.
3. રાશનનું વિતરણ મુખ્ય મથક ગામથી તેમજ દુકાન સાથે જોડાયેલા અન્ય ગામોમાં વાહન દ્વારા કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

56) બર્નિંગ પાકને લગતા ઉત્સર્જન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આમાં જંગલ વિસ્તારો, ખેતીની જમીન અથવા પાકના અવશેષોને બાળી નાખવાનો સમાવેશ થાય છે.
2. આ રિપોર્ટ અનુસાર, 2016-2019 વચ્ચે પાકના અવશેષો બાળવાના કારણે ગ્રીનહાઉસ ગેસ ઉત્સર્જન 11.39% ઘટ્યું છે.
3. બ્લુ સ્કાય એનાલિટિક્સ એક ભારતીય ક્લાઈમેટ ટેક સ્ટાર્ટ-અપ છે. તેની સ્થાપના IITના પૂર્વ વિદ્યાર્થીઓએ કરી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

57) UNEP ઉત્પાદન અંતરાલ અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. અશ્મિભૂત બળતણ ઉત્પાદક દેશોએ ઉત્પાદન બંધ કરવામાં અને વિશ્વને સલામત આબોહવાના ભવિષ્યમાં લઈ જવામાં તેમની ભૂમિકા અને જવાબદારી લેવી જોઈએ.
2. ભારત કોલસાનું ઉત્પાદન 2019માં 730 મિલિયન ટનથી વધારીને 2024માં 1,149 મિલિયન ટન કરવાની યોજના ધરાવે છે.
3. 20 દેશોનાજૂથ (G-20)એ રોગચાળાની શરૂઆતથી અશ્મિભૂત ઈંધણ માટે 300 અબજ ડોલરનો ખર્ચ કર્યો છે.
4. વૈશ્વિક સ્તરની તુલનામાં 2030માં લગભગ 240% વધુ કોલસા, 57% વધુ તેલ અને 71% વધુ ગેસનો ઉપયોગ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

58) ઉડાન યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. એરલાઈન્સ વ્યૂહાત્મક રીતે ગીચ ટાયર-1 એરપોર્ટ પર વધારાના સ્લોટ, રૂટ પર મોનોપોલી સ્ટેટસ અને ઓછા ઓપરેટિંગ ખર્ચની દિશામાં આ યોજનાનો લાભ લીધો છે.
2. પ્રાદેશિક કનેક્ટિવિટી યોજના 'ઉડે દેશ કા આમ નાગરિક' (ઉડાન)ની ચોથી આવૃત્તિ હેઠળ 78 નવા માર્ગોને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.
3. અન્ડરસર્વ એરપોર્ટ એવા છે કે જેમાં એક દિવસમાં એકથી વધુ ફ્લાઈટ્સ નથી હોતી, જ્યારે અસુરક્ષિત એરપોર્ટ એવા હોય છે કે જેમાં કોઈ કામગીરી થતી નથી.
4. આ યોજના 10 વર્ષના સમયગાળા માટે કાર્યરત છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

59) રોજગાર બજાર 2.0 વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. દિલ્હી સરકારે 14 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ 'રોજગાર બજાર 2.0' નામનું પોર્ટલ વિકસાવવા માટે ટેન્ડર બહાર પાડ્યા હતા.
2. આ પોર્ટલ દિલ્હીના યુવાનોને રોજગાર સંબંધિત સેવાઓ આપશે.
3. તે રાષ્ટ્રીય રાજધાનીમાં નોકરી શોધી રહેલા યુવાનોને રોજગાર સંબંધિત સંપૂર્ણ માહિતી અને આર્ટિકિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ આધારિત જોબ મેચિંગ પૂરી પાડશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

60) "મેરા ઘર મેરે નામ" યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ યોજના તે લોકો માટે માલિકીના અધિકારો આપશે જેઓ શહેરો તેમજ ગામડાઓની લાલ હરોળમાં રહે છે.
2. આ યોજનાનો અમલ કરવા માટે, મહેસૂલ વિભાગને ડિજિટલ મેપિંગના હેતુથી ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારોમાં આ રહેણાંક મિલકતોનો ડ્રોન સર્વે કરવાની ફરજિયાત કરવામાં આવી છે.
3. યોગ્ય ઓળખ અથવા ચકાસણી પછી, તમામ પાત્ર રહેવાસીઓને સમય મર્યાદામાં માલિકીના અધિકારો આપવા માટે પ્રોપર્ટી કાર્ડ અથવા સનદ આપવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

61) ઈ-શ્રમ પોર્ટલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય શ્રમ અને રોજગાર મંત્રી શ્રી ભૂપેન્દ્ર સિંહના જણાવ્યા અનુસાર, ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર અત્યાર સુધીમાં 4 કરોડથી વધુ અસંગઠિત કામદારોની નોંધણી કરવામાં આવી છે.
2. 26 ઓગસ્ટ, 2021ના રોજ શ્રમ મંત્રાલય દ્વારા અસંગઠિત કામદારો માટે રાષ્ટ્રીય ડેટાબેઝ (NDUW) અથવા ઈ-શ્રમ પોર્ટલ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું.
3. આ પોર્ટલ ભારતમાં લાખો અસંગઠિત કામદારોને એક સામાન્ય મંચ પર લાવવામાં મદદ કરશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

62) વર્લ્ડ એનર્જી આઉટલુક અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં આંતરરાષ્ટ્રીય ઉર્જા એજન્સી (International Energy Agency-IEA)એ વર્લ્ડ એનર્જી આઉટલુક (WEO) રિપોર્ટ 2021 બહાર પાડ્યો હતો.
2. વાર્ષિક પ્રકાશિત WEOઓ અહેવાલ ઉર્જાની માંગ અને પુરવઠાના અંદાજો પર નોંધપાત્ર વિશ્લેષણ અને આંતરદષ્ટિ અનુક્રમણિકા પ્રદાન કરે છે.
3. 2021ના અહેવાલમાં કોન્ફરન્સ ઓફ પાર્ટીઝ (COP26) સમિટ (ગ્લાસગો, યુકેમાં) ખાતે આબોહવાની કાર્યવાહી માટે સરકારો પર વધુ દબાણ નો સંકેત આપવામાં આવ્યો હતો.
4. અગાઉ આંતરરાષ્ટ્રીય ઉર્જા એજન્સી (IEA) દ્વારા યોખ્મા શૂન્ય ઉત્સર્જન (Net Zero Emissions - NZE) માટે 2050 સુધીમાં નેટ જીરો (Net Zero by 2050) માટે રોડમેપ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

63) પ્રધાનમંત્રી આત્મ નિર્ભર સ્વસ્થ ભારત યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. PMASBY સમગ્ર ભારતમાં હેલ્થકેર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને મજબૂત કરવા માટે સૌથી મોટી અખિલ ભારતીય યોજનાઓમાંની એક બનવા જઈ રહી છે.
2. આ યોજના 10 ઉચ્ચ કેન્દ્રિત રાજ્યોમાં 17,788 ગ્રામીણ આરોગ્ય અને સુખાકારી કેન્દ્રોને ટેકો આપશે.
3. ભારતમાં પ્રયોગશાળાઓના નેટવર્કનો ઉપયોગ કરીને, લોકોને જાહેર આરોગ્ય સંભાળ પ્રણાલીમાં નિદાન સેવાઓની સંપૂર્ણ શ્રેણીની એક્સેસ મળશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2, અને 3

64) હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં પ્રધાનમંત્રીએ આયુષ્માન ભારત આરોગ્ય માળખાગત મિશનનો શુભારંભ કર્યો હતો.
2. તે દેશભરમાં આરોગ્ય સંભાળ માળખાને મજબૂત કરવા માટેની સૌથી મોટી ભારત યોજનાઓમાંની એક છે.
3. આ રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય મિશન ઉપરાંત છે.
4. તે 10 'હાઈ ફોકસ' રાજ્યોમાં 17,788 ગ્રામીણ આરોગ્ય અને કલ્યાણ કેન્દ્રોને સહાય પૂરી પાડશે અને દેશભરમાં 11,024 શહેરી આરોગ્ય અને કલ્યાણ કેન્દ્રો સ્થાપશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

65) રાષ્ટ્રીય સંચાલન સમિતિ: નિપુણ ભારત મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NISHTHA એ 'સંકલિત શિક્ષક તાલીમ દ્વારા શાળા શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવા' માટે ક્ષમતા નિર્માણ કાર્યક્રમ છે.
2. NIPUN ભારતનો અમલ શિક્ષણ મંત્રાલય, શાળા શિક્ષણ અને સાક્ષરતા વિભાગ દ્વારા કરવામાં આવશે.
3. તે શાળાના મૂળભૂત વર્ષોમાં બાળકોને પ્રવેશ પ્રદાન કરવા અને જાળવવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે.
4. આ યોજનાનો ઉદ્દેશ શાળા શિક્ષણને સમગ્ર પણે પ્રિ-સ્કૂલથી ધોરણ 12માં અમલમાં લાવવાનો છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

66) વાતાવરણમાં હીટ-ટ્રેપિંગ વાયુઓ પર અહેવાલ: WMO વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. આ સદીના અંત સુધીમાં પેરિસ સમજૂતી હેઠળ નિર્ધારિત તાપમાનમાં ઔદ્યોગિક પૂર્વના સ્તરથી 1.5-2 ડિગ્રી સેલ્સિયસથી વધુનો વધારો થવાની સંભાવના છે.
2. CO2ના લાંબા આયુષ્યને જોતાં કહી શકાય કે ઘણા દાયકાઓ સુધી કાર્બન ઉત્સર્જનની શૂન્ય સ્થિતિ હોવા છતાં આ તાપમાનમાં વધારો થવાની અસર ચાલુ રહેશે.
3. 1990થી 2020 દરમિયાન લાંબા સમય સુધી ચાલતા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓના કિરણોત્સર્ગ દબાણને કારણે આબોહવા પર 47% ગરમી વધી છે.
4. સૌથી અગ્રણી ગ્રીનહાઉસ ગેસ કાર્બન ડાયોક્સાઈડ (CO2)નીસાંદ્રતા 2020માં 413.2 ભાગ પ્રતિ મિલિયન સુધી પહોંચી હતી અને તે પૂર્વ-ઔદ્યોગિક સ્તરના 14.9 ટકા છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

67) PM આયુષ્માન ભારત હેલ્થ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મિશન વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ 25 ઓક્ટોબર, 2021ના રોજ ઉત્તર પ્રદેશના વારાણસીમાં Ayushman Bharat Health Infrastructure Mission ની શરૂઆત કરી હતી.
2. આ યોજના રૂ. 5000 કરોડની છે અને તે સ્વાસ્થ્ય ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરને વધારવા માટે શરૂ કરવામાં આવેલી ભારતની સૌથી મોટી યોજના છે.
3. આ મિશન શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં જાહેર આરોગ્ય માળખાને સુધારવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યું છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી ક્યાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

68) G-20 ક્લાઈમેટ રિસ્ક એટલાસ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં યુરો-મેડિટેરેનિયન સેન્ટર ઓન ક્લાઈમેટ ચેન્જ (CMCC)એ અહેવાલ આપ્યો હતો કે અમેરિકા, યુરોપિયન દેશો અને ઓસ્ટ્રેલિયા જેવા સૌથી સમૃદ્ધ દેશો સહિત G-20 (20 દેશોનું જૂથ) આગામી વર્ષોમાં જળવાયુ પરિવર્તનની આત્યંતિક અસરો સહન કરશે.
2. આ પહેલો અભ્યાસ છે જે G-20 દેશોમાં આબોહવાના દશ્ય, માહિતી, ડેટા અને ભાવિ આબોહવા પરિવર્તનની માહિતી પ્રદાન કરે છે.
3. આ અહેવાલ ઓક્ટોબર 2021ના અંતમાં રોમમાં G-20 શિખર સંમેલનના બે દિવસ પહેલાં આવ્યો છે.
4. G-20 દેશોમાં આબોહવાને નુકસાનને કારણે GDPનું નુકસાન દર વર્ષે વધી રહ્યું છે, જે 2050 સુધીમાં વાર્ષિક ધોરણે ઓછામાં ઓછું 4 ટકા વધી શકે છે. તે 2100 સુધીમાં 8 ટકાથી વધુ સુધી પહોંચી શકે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

69) વિકલાંગતા વ્યક્તિઓને સહાય યોજના વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. સામાજિક ન્યાય અને સશક્તિકરણ મંત્રાલય તેનું નોડલ મંત્રાલય છે.
2. વિકલાંગ વ્યક્તિઓને દિવ્યાંગજનો અથવા દિવ્યાંગનો (દિવ્ય શરીર ધરાવતી વ્યક્તિ) તરીકે ઓળખવામાં આવશે.
3. PWD એક્ટનું સ્થાન'રાઈટ્સ ઓફ પર્સન્સ વિથ ડિસેબિલિટીઝ એક્ટ, 2016' દ્વારા લેવામાં આવ્યું હતું.
4. સહાય/ઉપકરણો જેની કિંમત રૂ. 10,000 થી વધુ નથી તે સિંગલ ડિસેબિલિટી માટેની યોજના હેઠળ આવરી લેવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

70) હર ઘર દસ્તક વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. કેન્દ્રીય આરોગ્ય મંત્રાલયે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને જિલ્લા સ્તરની યોજના સાથે આવવા અને ખરાબ પ્રદર્શન કરતા જિલ્લાઓમાં "હર ઘર દસ્તક" અભિયાન શરૂ કરવા જણાવ્યું છે.
2. કેન્દ્ર સરકારે રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને એવા વિસ્તારોને ઝડપી બનાવવા જણાવ્યું છે જ્યાં પ્રથમ અને બીજા ડોઝની રસીકરણ કવરેજ રાષ્ટ્રીય સરેરાશ કરતા ઓછી છે.
3. કોવિડ-19 રસીકરણ અભિયાનને વધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે 'હર ઘર દસ્તક' અભિયાન શરૂ કરવામાં આવશે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

71) The Changing Wealth of Nations વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. વિશ્વ બેંકે તાજેતરમાં "The Changing Wealth of Nations 2021" શીર્ષકથી તેનો અહેવાલ પ્રકાશિત કર્યો. આ રિપોર્ટ અનુસાર, વાયુ પ્રદૂષણને કારણે માનવ મૂડીની ખોટના સંદર્ભમાં દક્ષિણ એશિયા સૌથી વધુ સહન કરે છે.
2. આ અહેવાલની તાજેતરની આવૃત્તિ 146 દેશોમાં સંપત્તિ સર્જન અને વિતરણને માપે છે. તે 1995થી 2018 સુધીના 20 વર્ષના સમયગાળાને આવરી લે છે.
3. વિશ્વ બેંકમાં સંપત્તિના માપમાં GDP, માનવ મૂડી, માનવ-ઉત્પાદિત મૂડી અને કુદરતી મૂડી જેવા નવીનીકરણીય અને બિન-નવીનીકરણીય કુદરતી સંસાધનોનો સમાવેશ થાય છે.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 અને 3

72) ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. તાજેતરમાં United Nations Environment Programme -UNEP, 2021 Emissions Gap Report, 2021નો એમિશન ગેપ રિપોર્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.
2. UNEP ઉત્સર્જન ગેપ રિપોર્ટની આ બારમી આવૃત્તિ છે. તે સૂચવે છે કે નવી રાષ્ટ્રીય આબોહવા પ્રતિબદ્ધતાઓએ અન્ય શમન પગલાં સાથે મળીને વૈશ્વિક તાપમાન વૃદ્ધિ ઘટાડીને સદીના અંત સુધીમાં વિશ્વને 2.7 ડિગ્રી સેલ્સિયસ પર રાખવાનું લક્ષ્ય રાખ્યું છે.
3. વર્ષ 2020માં 5.4 ટકાના અભૂતપૂર્વ ઘટાડા બાદ વૈશ્વિક CO2 ઉત્સર્જન પ્રિ-કોવિડ સ્તરે પાછું ફરી રહ્યું છે અને વાતાવરણમાં ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ (GHG)ની સાંદ્રતા સતત વધી રહી છે.
4. એક જૂથ તરીકે G20 સભ્યો વર્ષ 2030 સુધીમાં તેમની ઉત્પત્તિ અથવા નવી પ્રતિબદ્ધતાઓ હાંસલ કરવાની દિશામાં પ્રતિબંધિત થતા નથી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

73) ભારતમાં આકસ્મિક મૃત્યુ અને આત્મહત્યાનો અહેવાલ વિશે નીચેના વિધાનો ધ્યાનમાં લો.

1. NCRBના બીજા CCTNS હેકથોન અને સાયબર ચેલેન્જ 2020-21નું ઉદ્દઘાટન કાર્ય નવી દિલ્હીમાં યોજાયું હતું.
2. NCRB દેશભરમાં વાર્ષિક વ્યાપક ગુનાના આંકડા ('કાઈમ ઈન ઈન્ડિયા' રિપોર્ટ) એકત્રિત કરે છે.
3. મેન્ટલ હેલ્થ કેર એક્ટ, 2017 નો ઉદ્દેશ માનસિક બીમારી ધરાવતી વ્યક્તિઓને માનસિક આરોગ્ય સેવાઓ પૂરી પાડવાનો છે.
4. ભારતમાં આત્મહત્યા 2020માં 10 ટકા વધીને 2019ની સામે 1,53,052ની સર્વોચ્ચ સપાટીએ પહોંચી હતી.

ઉપરોક્ત આપેલ નિવેદનોમાંથી કયાં નિવેદનો યોગ્ય છે?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 અને 4

74) राष्ट्रव्यापी न्युमोकोकल कोन्जुगेट रसी अभियान विशेष नीयेना विधानो ध्यानमां लो.

1. गर्भवती मडिलाओने आवरी लेवा माटे सघन मिशन ईन्द्रधनुष (IMI) 3.0 योजना शरू करवामां आवी छे.
2. UIP 12 रसी-अटकावी शकाय तेवा रोगो सामे बाणको अने गर्भवती मडिलाओमां मृत्युदर अने रोगीताने अटकावे छे.
3. बे जूदा जूदा घटकोना संयोजननो उपयोग करीने कोन्जुगेट वेक्सिन बनाववामां आवे छे.
4. भारतमां रसीकरण कार्यक्रम आरोग्य अने परिवार कल्याण मंत्रालय द्वारा 1978मां रसीकरणनो विस्तृत कार्यक्रम (EPI) तरीके रजू करवामां आव्यो छतो.

उपरोक्त आपेल निवेदनोमांथी कयां निवेदनो योग्य छे?

- (A) 1,2,3 (B) 2,3,4
(C) 1,2,4 (D) 1,2,3 अने 4

75) State of the Climate in Asia विशेष नीयेना विधानो ध्यानमां लो.

1. संयुक्त राष्ट्रना विश्व उवामान संगठन (WMO) अे 25 ओक्टोबर, 2021 ना रोज "State of the Climate in Asia" शीर्षकथी तेनो वार्षिक अडेवाल बहार पाड्यो.
2. आ अडेवाल अनुसार, 2020मां अेशियाअे रेकोर्ड पर तेना सौथी गरम वर्षनो सामनो कयो.
3. 2020मां, अेशियामां आत्यंतिक उवामान अने आभोडवा परिवर्तनने कारणे उजारो लोकाना ज्वननो भोग बनवुं पडे छे, अबजो डोलरनो भर्य थाय छे, लाभो लोको विस्थापित थाय छे.

उपरोक्त आपेल निवेदनोमांथी कयां निवेदनो योग्य छे?

- (A) 1,2 (B) 2,3
(C) 1,3 (D) 1,2 अने 3

शारीरिक कसोटीमां पास थनार विद्यार्थीओ माटे स्पेशीयल बेयनुं आयोजन

नवी बेय शरू

10%
DISCOUNT

सर्वश्रेष्ठ तैयारी
कराववानी जातरी

PSI/ASI Prelims + Mains कोन्स्टेबल

फ्री सीडीग
रूम

राजकोट, अमदावाड अने गांधीनगरनी श्रेष्ठतम
इंस्टीट्यूट द्वारा शिक्षण तथा मार्गदर्शन

गणित, REASONING अने डायडामां
स्कोर कराववा गेरेन्टेड तैयारी

दु ही पोस्ट परीक्षावकी
ओडवान्स लेवल मदीरियल्स

Daily, Weekly, Monthly
OMR द्वारा
TEST जुं आयोजन

फ्री ट्रायल लेक्यर
21/12/2021
समय 2 थी 6:30
दररोज 4 क्लास

ICE®
INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

रजिस्ट्रेशन इरजियात

81406 - 01110
81407 - 01110

offline

गांधीनगर

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટેન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR WHATSAPP GROUP
joinicerajkot.com

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT